

Titulli i librit: MËSIME MORALI NË KUR'AN

Autori: Dr. Mohammad Reza Aram

E përktheu: Ledio Demolli

E redaktoi: Liseda Ramaj

E korrektoi: Vullnet Merja

Përkujdesja grafike: Kozeta Laperi

Kopertina: Macdesign

Botimi i dytë, 2013

MËSIME MORALI NË KUR'AN

Dr. MOHAMMAD REZA ARAM

Tiranë, 2013

FJALA E AUTORIT

Shoqëria njerëzore para se të disiplinohet me vendosjen e ligjit, formohet me sisteme vlerash dhe morali; madje, ligjet funksionojnë vetëm atëherë kur shoqëria është e edukuar me moral dhe beson te vlerat. Prandaj ligjet duhen të brendësohen dhe kjo nuk arrihet ndryshe veçse në saxe të edukimit moralist dhe njerëzor.

Për këtë arsye, ne vëmë re se një pjesë e konsiderueshme e mësimeve kur'anore dhe e të papërlyerve (*paqja qoftë mbi ta!*) flasin mbi moralin dhe pastrimin e shpirtit. Imam Sadiku (*paqja qoftë mbi të!*) ka thënë: ***“Nëse nga jeta të kanë mbetur vetëm dy ditë, njëren kushtoja moralit me qëllim që të të vijë në ndihmë ditën e vdekjes”***¹.

Imam Rizai (*paqja qoftë mbi të!*) transmeton nga Profeti (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*): ***“Kujdesuni për moralet e pastra, sepse Zoti më dërgoi mua për të përhapur moralin e pastër.”***²

Për shkak të rëndësisë së veçantë që ka morali, ideatori dhe themeluesi i Republikës Islamike të Iranit, Imam Khomeini shkruan kështu në testamentin e tij:

---

¹ Kafi, vëll 8, fq 150, Hadithi 132.

² Mustadrikul Uasail, vëll 11, fq 191, Abuab Xhihadul Nefs dhe Jenasibe Albab 6.

(...nga mësimet më të larta dhe më të nevojshme të cilat duhen mësuar në mënyrë masive, janë njohuritë shpirtërore islame si morali, pastrimi i shpirtit dhe udhëtimi drejt Zotit.)³

Adhurimi i Zotit ishte qëllimi kryesor i ftesës së të gjithë profetëve:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا

فَاعْبُدُونِ

“Ne nuk kemi nisur asnjë të dërguar para teje, që të mos i kemi shpallur se: “S’ka zot tjetër përveç Meje, andaj më adhuroni (vetëm) Mua!”⁴ Por, është e qartë, se rruga drejt adhurimit dhe përsosurisë mundësohet vetëm në saxe të moralit të pastër dhe vetëformimit. Prandaj, me të drejtë, mund të pretendohet se norma e moralit e ka zanafillën e saj në misionin e Profetit, të Dërguarit të parë të Zotit në Tokë, i cili ishte mbartës i Shpalljes (si të adhurojmë).

Pozita dhe rëndësia e moralit në misionet e profetëve ishte kaq e madhe sa që dijetarët dhe shkencëtarët më të mëdhenj të kohës si Sokrati, Platoni dhe Aristoteli të ndikuar nga predikimet e profetëve i

³ Testamenti i Imam Khomeinit, pika. T.

⁴ Sure “Enbija”, ajeti 25.

kushtuan një rëndësi të veçantë moralit duke shkruar vepra të shumta për të.

Ajo që ka për qëllim ky libër është gjetja e shtegut për t'u futur në oqeanin e pafund të moralit të Kur'anit famëlartë, i cili mban titullin "Mësime morali".

Shpresojmë që duke u mbështetur në ndihmën e Zotit të Madhëruar të përfitojmë nga morali kur'anor dhe kulturën kur'anore ta shtrijmë në të gjitha aspektet e jetës individuale dhe sociale e në veçanti të shoqërisë sonë myslimane.

Dua të theksoj, se në përgatitjen e këtij libri kam pasur ndihmën e vyer të vëllait tim dr. Jusuf Aram, të cilin e falënderoj për zemërsisht dhe i uroj suksese dhe përparim të gjithë dashamirësve të Kur'anit famëlartë.

Dr. Mohammad Reza Aram

13 Xhemadiul Aual 1425

Në ditën e përvjetorit të martirizimit të dhimbshëm të
Hazreti Fatime Zahrasë (*paqja qoftë mbi të!*).

PËRSHËNDETJA (SELAMI), MESAZH I MIQËSISË DHE DRITARE DREJT PAQES E PASTËRTISË

وَإِذَا حُيِّتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ

حَسِيبًا

Zoti i Lartësuar thotë: “Kur ju përshëndet dikush me respekt, kthejani me një përshëndetje më të mirë ose në të njëjtën mënyrë. All’llahu llogarit për çdo gjë.”⁵

Përshëndetja është një ndjenjë dashamirësie dhe mbart një mesazh të shëndoshë. Përshëndetja është urë që lidh dy ndjenja dhe mesazh i miqësisë, portë drejt paqes dhe pastërtisë.

Përshëndetja zëvendëson të gjitha meritë e errëta dhe është hallkë që lidh zemrat e ndara. Me të vërtetë, përshëndetja është e bukur dhe fal bukuri. Përshëndetja ka aromë freskie dhe forcon afrimitetin.

Përshëndetja është pasqyrë e madhësisë së zemrave, të cilat rrahin për njëra-tjetrën. Nëse në fenë islame i është kushtuar një rëndësi e veçantë përshëndetjes, kjo për arsye të përmasës sociale dhe morale të saj. Përshëndetja është fjalë e përluljes dhe shprehje e dashamirësisë së përshëndetësit. Me anë të

---

⁵ Sure “Nisa”, ajeti 86

përschendetjes mund të gjendet rruga për të depërtuar drejt zemrave. Përschendetja është një fillim i mirë për të shprehur përuljen.

Përschendetja i fal kuptim sigurisë, ku njerëzit duke u përschendetur me njëri-tjetrin ndiejnë siguri, qetësi dhe dashuri midis tyre. Fjala e parë e Xhennetit që begaton zemrat dhe shpirtrat e besimtarëve është përschendetja, me të cilën Zoti i drejtohet besimtarëve, përschendetje e cila gëzon zemrat e besimtarëve dhe shuan etjen e tyre me dashurinë e Tij. Përschendetja është fjalë e Zotit të Gjithëmëshirshëm dhe s'ka më mirë se duke ndjekur shembullin e fjalës së Zotit të përschendetemi gjithnjë me njëri-tjetrin dhe t'i themi: Selam! Selam! Selam!

HIPOKRIZIA

Në shoqëri ekzistojnë gjithmonë njerëz të cilët nuk kanë besim të sinqertë ndaj bazave ideologjike të shoqërisë, por as nuk i mohojnë ato në mënyrë të prerë. Rreziku që mbartin këta njerëz për shoqërinë dhe për ata njerëz ndaj të cilëve shprehin ndjenja miqësie dhe sinqeriteti, është më i madh se i atyre njerëzve që shprehin haptazi armiqësinë apo kundërshtimin e tyre. Zoti i Madhëruar thotë: **“Pa dyshim që hipokritët do të jenë në thellësinë më të madhe të Xhehenemit”**⁶ Ky ajet fisnik, shumë qartë, shpreh nivelin e ulët dhe të poshtëruar të hipokritëve. *Hipokrizi* në konceptin fetar do të thotë mungesë e seriozitetit dhe e bindshmërisë në pranimin e Islamit si fe. Ata pranojnë Islamin por i shmangen përgjegjësiave që ka një besimtar mysliman dhe nuk i zbatojnë ato.

Hipokritët janë njerëz interesaxhinj që kanë ndikim në politikë, shkencë, fe dhe në të gjitha aspektet dhe vlerat e çdo shoqërie. Hipokrizia ndonjëherë nuk zbulohet për një kohë të gjatë, sepse hipokriti falë natyrës së vet është i aftë të fshehë atë qëllim që ka përbrenda dhe pikërisht kjo aftësi e tij, të fshehë të vërtetën, bën që ai të dallojë mbi të tjerët. Por ngjarjet e shumta të ndodhura në shoqëri hedhin dritë mbi

---

⁶ Sure “Nisa”, ajeti 145

hipokrizinë e cila vërtetohet nga kjo fjalë margaritare e Imam Aliut (*paqja qoftë mbi të!*) që thotë: *“Ngjarjet e ndryshme të jetës bëjnë që të njihet qartë natyra e njerëzve.”*

Imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) në letrën e tij drejtuar guvernatorit të Egjiptit, Muhamed ibn Ebu Bekr shkruante kështu: *“Imami udhërrëfyes nuk do të jetë kurrë i barabartë me një drejtues që ka dalë nga rruga e Zotit. Profeti i Islamit më ka thënë mua: ‘Nuk kam frikë për kombin islam as nga besimtarët dhe as nga politeistët, sepse besimtari vetëpërmbahet nga besimi ndërsa politeizmi zhduk vetvetiu politeistin; unë i frikësohem hipokritit, i cili ka dy fytyra dhe gjuhë prej dijetari, fjalët e tij janë të këndshme dhe sjellja e tij është e shëmtuar dhe e papëlqyeshme.”*

PSIKOLOGJIA E SHOQËRIVE TË DEGRADUARA

Imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) në një hytbe të tij e shpjegon në këtë mënyrë linjën kundërshtuese të ymmitit (bashkësi) islam dhe duke përmendur shtresat e ndryshme të popullit thekson: “O popull, jemi gdhirë në një ditë plot mëri, në një ditë mosfalënderimi dhe mohimi të begative dhe të të mirave, ku mirëbërësi konsiderohet keqbërës dhe agresori shton agresionin dhe dhunën e vet. Nuk përfitojmë as nga dija që kemi dhe nuk pyesim as për atë që nuk dimë dhe nuk frikësohemi as nga ndonjë gjëmë derisa ajo të na ndodhë neve. Në këto kohë njerëzit janë ndarë në katër grupe:

1-Grupi i parë, i cili korruptohet është për arsyen se janë të paaftë, nuk dinë të përdorin mirë “shpatën”, (të ngathët) dhe nuk kanë pasuri.

2- Grupi i dytë, janë ata që kanë nxjerrë “shpatat” dhe e kanë shpallur haptazi ligësinë dhe prishjen e tyre.

3-Grupi i tretë, kërkojnë rehatinë e kësaj bote me veprat e Botës Tjetër, por me punët e kësaj bote nuk kërkojnë pozita shpirtërore të Botës Tjetër; veten e tyre e paraqesin të vogël dhe të ekuilibruar; ecin me hapa hipokrizie dhe të shkurtër; zbukurojnë veten si besimtarët e vërtetë dhe mbulimin e përdorin si mjet të hipokrizisë dhe të dyfytërsisë së tyre për këtë jetë.

4-Grupi i katërt, janë të kënaqur me përçmimin, me poshtërimin dhe me pamundësinë. Kanë veshur rroba asketësh, por, asnjëherë nuk kanë qenë dhe nuk janë asketë të vërtetë.”

Përshkrimi i njerëzve të pastër në një shoqëri metamorfozë

Ka mbetur vetëm një grup i vogël njerëzish, të cilëve përmendja e Ditës së Ringjalljes i ka bllokuar çdo vështrim tjetër dhe nga sytë e tyre rrjedhin vetëm lot. Disa prej tyre janë të braktisur nga shoqëria dhe jetojnë në vetmi, disa të tjerë janë të frikësuar dhe të marrë nëpërkëmbë apo kanë mbyllur gojën dhe kanë zgjedhur të heshtin. Disa e ftojnë me sinqeritet popullin drejt Zotit, disa të tjerë qajnë dhe janë të pikëlluar sepse nga vetëpërmbajtja e tepërt ata janë braktisur nga njerëzit, janë fizikisht të drobitur dhe duken sikur i kanë hedhur në detin e kripur, gojët e tyre janë të mbyllura dhe zemrat të plagosura.

FRIKA DHE PRANIA E BESIMTARIT NË NAMAZ

Namazi i besimtarit nuk ka fjalë dhe lëvizje të pashpirta dhe të pakuptimta, por gjatë namazit aq shumë rritet vëmendja ndaj Zotit, saqë besimtari shkëputet nga gjithçka tjetër dhe mendon vetëm për Të. Ata janë kaq shumë të thelluar në mendime dhe në lidhjen me Zotin e tyre, saqë këtë gjendje e përjetojnë në çdo pjesë të trupit. Veten e tyre e shohin si një grimcë përballë ekzistencës së pafund dhe si një pikë përballë oqeanit të paanë. Momentet e këtij namazi janë mësime për vetëformimin, për edukimin njerëzor dhe element për pastrimin e shpirtit të tyre. Frika në namaz ka kuptimin që të kesh arritur të vërtetën e namazit dhe të ngrihesh në pozita të larta. Frika, në të vërtetë, nuk është gjë tjetër veçse përlulja e një zemre plot respekt. Përlulje në namaz do të thotë zbulim i të fshehtës së namazit, faktor i lumturisë dhe i rrugës së drejtë të besimtarëve.

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿١﴾

“Me të vërtetë, janë të shpëtuar besimtarët, të cilët janë të përlulur në namazin e tyre.”⁷ Fjala (hushu') ka kuptimin e një gjendjeje të thjeshtësisë dhe të edukimit shpirtëror që lind tek njeriu kur ndodhet përballë ndonjë

---

⁷ Sure “Mu’minun”, ajetet 1 -2

personaliteti të madh apo përballë një të vërtete të rëndësishme, shenjat e të cilës duken qartë në trupin e njeriut.

Namaz do të thotë të qëndrosh përpara Zotit me zemër dhe me shpirt duke iu përlulur me nderim Atij. Namazi pa zemër është si trupi pa shpirt. Imam Zejnul Abidini (*paqja qoftë mbi të!*) ka thënë: ***“Me të vërtetë, robët i pranohet ai namaz të cilin e fal me zemër të bindur.”*** Nëse namazi na duket i rënduar kjo tregon se ne nuk kemi ndjenjën e përluljes përpara Zotit tonë. Zoti i Madhëruar thotë se për ata që janë të pabindur dhe të papërkulur namazi është i rëndë. Gjatë jetës kërkoni ndihmë tek durimi dhe namazi, sadoqë namazi është një punë e vështirë por jo për ata që i përlulen Krijuesit. Nëse dëshirojmë që namazi të na fali kënaqësi dhe gëzim, ta falim me pasion atë, të ndjehemi të lumtur kur vjen koha e namazit dhe t'i lutemi shumë Zotit gjatë namazit, është e nevojshme që të praktikohemi me përluljen. Natyrisht, duhet të kemi parasysh se falësi i vërtetë i namazit është i përlulur jo vetëm në namaz por edhe jashtë tij.

GËNJESHTRA

Të themi të vërtetën ashtu siç është në realitet dhe jo si na pëlqen neve. Guximi dhe kuraja për të thënë të vërtetën është arti i jetës dhe ky art, në mënyrë të natyrshme gjendet te të gjithë njerëzit, por artistë të vërtetë janë ata njerëz të sinqertë dhe që thonë të vërtetën, sinqeritetin e quajnë kryesor në jetën dhe në fjalët e tyre.

Njerëzit e drejtë gëzojnë mbështetjen dhe besimin e gjithë popullit. E vërteta dhe drejtësia janë shpirti i besimit dhe ekstrakti i të gjitha këshillave të njerëzve të urtë dhe të mëdhenj. Kurse gënjeshtria, ky ves i keq dhe i papëlqyeshëm, dobëson shtyllat e besimit dhe zhduk dëlirësinë dhe pastërtinë. Me të vërtetë, çfarë na shtyn të gënjejmë? Nëse do ta analizonim nga ana psikologjike këtë të metë, do të vinim re qartë se gënjeshtria i ka rrënjët te frika. Po, frika nga humbja e reputacionit, frika se do të japësh llogari dhe frika se mos nuk do të bësh karrierë ose frika nga një forcë tjetër më e madhe.

Gënjeshtër do të thotë të ndryshosh të vërtetën, saqë edhe melekët lart në qiell nuk e durojnë dot erën e qelbur të gënjeshtarit. Mirëpo jo vetëm melekët, por edhe njerëzit në Tokë e urrejnë çdo lloj gënjeshtre. Duhet ta dimë se gënjeshtria është një nga ndalesat më të mëdha (haram) të gjuhës, e cila është dhe zanafilla e të gjithë veprave të shëmtuara. Njeriu gënjeshtar, për

shkak se ndjehet i përçmuar, i paaftë dhe i poshtëruar, gënjen dhe nëse do të vështrojë në mre-kullinë dhe madhështinë e shpirtit të vet do të kuptojë se gënjeshtria nuk e zbukuron kurrë njeriun besimtar. Të lejojmë që fliladi i mëshirës dhe i udhërrëfimit të Zotit të fryjë edhe për ne; me të vër-tetë, nuk ka udhëzim për gënjeshtarët. **“Zoti nuk e udhëzon atë që është gënjeshtar dhe mohues.”**⁸ Të vërtetën duhet ta kemi shembull të etikës tonë. Ta flasim gjithmonë atë, të punojmë mbi ba-zat e saj dhe të mendojmë drejtë sepse fjala e vërtetë nxjerr në pah mendimin e drejtë dhe ta dimë që ky ajet kur'anor i drejtohet të gjithë njerëzve: *“O ju njerëz që keni besuar! Kijeni frikë Zotin dhe flisni fjalën e vërtetë dhe të sinqertë”*.⁹

---

⁸ Sure “Gafir”, ajeti 28

⁹ Sure “Ahzab”, ajeti 70

DINJITETI

Njeriu në vetvete mbart dinjitetin si një amanet i madh i Zotit dhe për hir të këtij dinjiteti dhe madhështie njeriu duhet që të braktisë atë punë e cila bie ndesh me dinjitetin e shpirtit të tij. Poshtërimi i shpirtit është antivlerë dhe që përfitohet, kurse, fillimi i krijimit të njeriut është i bazuar mbi parimin e dinjitetit. Por, është njeriu i cili nuk i di vlerën kësaj dashamirësie të madhe të Zotit dhe këtë perlë të çmuar e shet për hiçgjë.

Dëshmi e fjalës tonë se të gjithë njerëzit gëzojnë bujari natyrore është ky ajet i nderuar i cili thotë **“më i miri ndër ju te All’llahu është më i devotshmi”**.¹⁰ Ky ajet fisnik tregon hapur se të gjithë njerëzit gëzojnë bujarinë, por njerëzit më bujarë janë të vetpërmbajturit.

Prandaj, është i rëndësishëm fakti që natyrshëm njerëzit gëzojnë bujari dhe kjo bujari është shpirti i tyre para të cilit melekët ranë në sexhde, prandaj njerëzit që i dinë vlerën bujarisë së vet, nuk e shesin me asnjë çmim atë dhe bujarinë dhe madhësinë e shpirtit të tyre nuk e venë kurrë në pikëpyetje me vepra dhe punë të ulëta.

Nisur nga fakti se bujaria është një premtim dhe begati e madhe e Zotit, ajo duhet ruajtur si një amanet dhe duhet mbrojtur nga çdolloj gjëje që cënon bujarinë e njeriut. Sigurisht, kur njeriu të bindet për bujarinë e vet,

---

¹⁰ Sure “Huxhurat”, ajeti 13

etikën e vet do ta koordinojë me qëllimet e larta të jetës dhe falë bujarisë së shpirtit ai nuk do të përçmojë dhe të poshtërojë askënd dhe as nuk do t'i lejojë të tjerëve që të tallen me të. Njeriu me shpirt bujar nuk i kushton rëndësi paraqitjes. Nga pikëpamja e tij të gjithë njerëzit e meritojnë respektin dhe nderimin; njerëzit e çdo lloj race, ngjyre apo feje të gjithë janë të barabartë me njëri-tjetrin.

NAMAZI NË KOHËN E DUHUR

Të gjitha vështirimet janë hedhur me kalimin e kohës. Zemrat e për-malluara kur vjen koha e namazit humbasin durimin dhe ti dëgjon ezanin e këndshëm që thërret “Eja në namaz!” dhe një zë brenda vetvetes që të fton ty në një vendtakim tjetër. Ndoshta ta besosh është e vështirë por është një e vërtetë e sigurt që për pritësit e vër-tetë të namazit, të gjitha punët e tyre sistemohen në atë mënyrë që kur vjen koha e namazit të kenë mundësi ta falin atë në kohën e duhur. Kështu, e lartësojnë, e pastrojnë shpirtin e tyre në namaz duke e ngritur atë lart në qiell dhe ngopen nga burimi qelibar i namazit. Në një ajet të Kur'anit thuhet:

رَجَالٌ لَا تُلْهِيمُ تَجَرَّةً وَلَا بَيْعَ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ سَخَفُونَ

يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٢٧﴾

“njerëzit, të cilët shitblerja nuk i pengon për të përmendur Allahut dhe të cilët falin namazin dhe japin zeqatin dhe të cilët kanë frikë nga Dita (e Kiametit), kur zemrat dhe shikimet do të jenë të shqetësuara.”¹¹

Po burrat me vullnet të hekurt, të cilët as tregtia dhe as shitblerja nuk i bën që të harrojnë përmendjen e Zotit, sepse zemrat e tyre rrahin me dashuri për të dashurin e

¹¹ Sure “Nur”, ajeti 37

tyre (Zotin). Edhe pse kanë humbur në zhurmën e njerëzve, vetveten e tyre të humbur e kërkojnë në faljen në kohë të namazit; thirrjen *“eja në namaz”* e duan mbi gjithçka tjetër; shpirtin e tyre e shpërlajnë në pastërtinë e namazit.

Duke përmendur Zotin janë në pritje të një ftese tjetër, që të rreshtohen edhe njëherë tjetër për t'u vënë në garë me njëri-tjetrin për të arritur në Xhennet që është i madh sa qiejt dhe Toka që të jenë pjesë e grupit përparimtarë dhe të konsiderohen nga robtë e afërt të Zotit. Imam Sadiku në një hadith ka thënë: *“Pasuesit e rrugës sonë provojini në tre raste: gjatë namazit, sesi ata e falin atë në fillim të kohës dhe...”*. Sigurisht, ai që është i dashuruar me Zotin, duke iu përgjigjur thirrjes shpejton për të falur namazin në fillim të kohës me qëllim që të provojë besimin e tij në një tjetër sprovë.

KRENARIA

...وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٢﴾

“...Në të vërtetë, krenaria është për All'llahun, për të Dërguarit të Tij dhe për besimtarët, por hipokritët nuk e dinë.”¹²

Njeriu besimtar, është i nderuar dhe respektuar falë besimit të tij në Një Zot dhe në jetën në Botën Tjetër. Ky privilegj është posaçërisht për besimtarin dhe jo për jobesimtarin dhe sipas një komentimi, jo besimtari nuk mund ta gëzojë kurrë këtë të mirë të Zotit. Ky ajet fisnik është një përgjigje ndaj mendimit të gabuar që disa njerëz kanë, se me anë të pasurisë dhe të ofiqeve të tjera materiale mund të arrijnë nderimin e respektin.

E vetmja rrugë për të arritur nderimin dhe respektin e Zotit, është që besimi, siguria dhe nderi i shpirtit të kërkohet te feja dhe për këtë shkak, vëmë re se të dashurit e Zotit nderin e shpirtit të tyre e ruanin si ndonjë margaritar shumë të çmuar dhe asnjëherë nuk e bënë fli për pasuri. Miqtë e vërtetë të Zotit përmbahen nga çdo akt i cili vë në pikëpyetje nderin e tyre dhe qëndrojnë si mal i patundur përballë fatkeqësive të jetës të cilat i quajnë të caktuara nga Zoti, duke duruar dhe rezistuar ndaj tyre që të mos humbin nderin e vetvetes

---

¹² Sure “Munafikun”, ajeti 8

dhe të mos bien robër të ndryshimeve të kohës. Ndoshta mirësia dhe begatia më e madhe e Zotit duhet konsideruar nderimi dhe respektimi i vetvetes nëpërmjet të cilave vihet në provë besimi. Ishte mbrojtja e nderit arsyeja që kryemartiri (*paqja qoftë mbi të!*) me shokët e tij besnikë i shpallën xhihadin Jezidit, që ishte po ai nderi i Islamit që rrezatonte fenë tonë të pastër.

Madhështia e besimtarit lidhet me madhështinë e Zotit nëpërmjet besimit dhe cënimi i saj në çdo mënyrë thyen dinjitetin dhe madhështinë e Zotit. Një gjë e tillë është ndaluar rreptësisht. **“O Zot! Na fal neve nderin e besimit dhe qëndrueshmëri në të.”** *Amin O Zot i Botëve.*

PËRMBUSHJA E ZOTIMEVE

Fjala *zotime* ka një kuptim të gjerë, që përfshin zotimet mes njerëzve por edhe zotimet ndaj All'llahut. Edhe besimi i besimtarit ndaj Zotit është një zotim të cilin ai e ka lidhur me Zotin e vet dhe ka rënë dakord që ashtu sikurse e kërkon zotimi të bindet me zemër dhe me shpirt ndaj urdhëresave e ndalesave të Tij. Nëse besimtari bën shkelje në detyrimet ndaj Zotit, atëherë ai ka shkelur marrëveshjen, ndërsa besimtarët e vërtetë janë të mbrojtur nga një gjë e tillë:

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾

“të cilët u përmbahen amaneteve dhe zotimeve të marra”¹³

Ti qëndrosh besnik zotimeve dhe marrëveshjeve sociale është kaq e rëndësishme saqë pala tjetër, me të cilën është lidhur zotimi, qoftë ai i shthurur apo i drejtë, është i detyruar të respektojë të drejtën e tij dhe t'i përmbahet marrëveshjes. Shumë nga marrëdhëniet sociale, binarët e sistemit ekonomik dhe çështjet politike janë të përqendruara në boshtin e ujdisë dhe nëse vihet re ndonjë lëkundje në to, besimi humbet, ndryshon imazhi i sistemit social dhe ai përfshihet nga një anarki e madhe.

---

¹³ Sure “Mu’minun”, ajeti 8

Zakonisht, besimi është thelbi i çdo ujdje dhe thyerja e saj do të thotë shfrytëzim i besimit të palës tjetër. Ky akt është një tradhëti e madhe që përmban në vetvete shumë pasoja të turpshme. Në ajetet kur'anore theksohet shpesh respektimi i marrëveshjeve dhe besnikëria ndaj tyre:

... وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا ﴿٨١﴾

që do të thotë, **“Dhe përmbushni zotimet. Me të vërtetë, për zotimet do të jeni përgjegjës.”**¹⁴

Marrëveshjet e lidhura në mënyrë private në mesin e individëve të shoqërisë, për punë, për martesë e të tjerë, janë të shumta, por më e rëndësishmja është besnikëria ndaj marrëveshjes bashkëshortore që konsiderohet shtylla e familjes dhe që është garantuese e shëndetit psikologjik dhe moral të shoqërisë.

Diçka tjetër për t'u thënë është se besimi peshohet me besnikërinë ndaj respektimit të marrëveshjes sepse besnikëria ndaj respektimit të marrëveshjes është caku ndarës midis besimit dhe hipokrizisë.

---

¹⁴ Sue “Isra”, ajeti 34

PASOJAT E KONSUMIMIT TË USHQIMIT TË NDALUAR

Ndodh shpesh që njeriu të lutet dhe të këmbëngul për pranimin e lutjes. Riprovon sërish rrugët dhe mënyrat e zgjidhjes së problemit të vet dhe përsëri i humb shpresat, por sa keq që ka harruar diçka. Harresa e të ngrënit të kafshatës haram bëhet shkas që lutja e tij të mos pranohet.

Por, mjafton një kafshatë e vogël e marrë padrejtësisht nga i zoti i saj, që ta privojë njeriun nga kënaqësitë e shumta të Xhennetit. Sa mirë do të ishte sikur perdja e hollë e neglizhencës e cila ka zënë pamjen e syve tanë të hiqej dhe njeriu të shikonte fytyrën e tij prej gjynahqari dhe të vështronte gjynahet e veta dhe atëherë të kuptonte se malli haram, megjithëse ka pamje të këndshme dhe të shijshme, por sipas Kur'anit është njësoj sikur të kesh ngrënë zjarrin, i cili djeg pjesët e brendshme të trupit, ndërkohë që njeriu nuk e merr vesh ç'po ndodh. Sa i mirë është ky hadith fisnik i thënë nga Profeti i nderuar (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*): ***“Të adhuruarit që shoqërohen me ngrënie harami është njësoj sikurse ndërtimi i një ndërtese mbi rërë pa pasur themele të forta.”***

Kafshata haram e privon njeriun nga begatitë dhe i mbyll atij dyert e mëshirës dhe të mirësisë dhe me të vërtetë, ç'tregti e keqe qenka që njeriu lumturinë e

përjetshme të tij ta ndërrojë me pak mall haram, shija e së cilës është e çastit dhe kalimtare, ç'shkëmbim i turpshëm dhe i dëmshëm!

Njerëzit, të cilët shkelin të drejtat e popullit dhe nuk marrin pëlqimin e pronarit, kanë rënë në gjumë të thellë sepse këta njerëz janë të mallkuar nga melekët dhe Zoti kurrë nuk do të jetë Bujar dhe i Mëshirshëm ndaj tyre.

VAZHDIMËSIA DHE RUAJTJA E NAMAZIT

Namazi është pëshpërime pasionante e krijesës me Krijuesin dhe adhuresit me të Adhuruarin. Namazi është nevoja e adhuresit dhe shiu i mëshirës hyjnore, me të cilin robi i Zotit freskon dhe pastron shpirti e tij dhe kjo nevojë nuk është e çastit dhe kalimtare.

Adhuresi ngelet gjithnjë adhures dhe është gjithnjë nevojtar i marrëdhënies me burimin e zemërgjerësisë së universit me qëllim që të arrijë përsosmërinë shpirtërore. Shpirti gjithnjë i etur i besimtarit për t'u takuar me All'llahun mund të jetë i hirshëm nga kënaqësia e lutjeve me Zotin vetëm nëse lidhja do të ishte e fortë, e thellë dhe e përhershme.

Njeriu ka nevojë për qëndrueshmëri dhe qetësi shpirtërore. Për këtë arsye është edhe namazi, për të përmendur Zotin dhe Dhikri i All'llahut është më i madh prandaj, nëpërmjet këtij ajeti:

﴿أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾

“...Vërtet, zemrat qetësohen me përmendjen e Allahut!”¹⁵, mund të kuptojmë se qetësia e përhershme mund të sigurohet vetëm në saje të vazhdimësisë dhe të ruajtjes së kësaj marrëdhënieje. Zakonisht, vlerësimi i normave morale dhe etike e në krye të tyre na-mazi që

---

¹⁵ Sure “Rra’d”, ajeti 28

është baza kryesore e fesë, varen nga vazhdimësia dhe nga saktësia në zbatimin e tyre.

Besimi në Zot është një shtyllë thelbësore, por qëndrueshmëria në rrugën e Zotit është kushti përfundimtar për të arritur drejtësinë. Sa të shumë janë ata njerëz të cilët si pasojë e ndjenjave të çastit vendosin që të falin namazin dhe të krijojnë lidhjen me Krijuesin e Gjithësisë.

Por sa të paktë janë ata njerëz të cilët ruajnë qëndrueshmërinë në rrugën e Zotit dhe këta janë të devotshmit e vërtetë; njerëz, të cilët mezi presin çastet e namazit dhe në përfundim të çdo namazi presin me padurim namazin tjetër.

Prandaj, duhet të dimë që respektimi i kushteve dhe i orarit të namazit dhe i pritjes për të shkëmbyer fjalë dhe për të biseduar me Krijuesin dhe vijueshmëria e rregullt e namazit, na çojnë neve në rrugën që të gjithë të dërguarit e Zotit kanë këshilluar për të gjithë njerëzit e devotshëm.

DASHURI NË VEND TË MËRISË

Imam Sexhadi (*paqja qoftë mbi të!*) ka thënë: *“O Zot, mëshiroje Muhamedin dhe familjen e Muhamedit dhe mëllefën e mërisë ndaj meje shndërroje në dashuri dhe xhelozinë e njerëzve ndaj meje në guxim dhe trimëri, keqmendimin e mirëbërësve në besim, armi-qësinë e të afërmeve në miqësi, sjelljen e keqe të të afërmeve në mirësi, indiferentizmin e njerëzve të afërm në ndihmë, miqësinë e miqve të dobët dhe pa guxim në miqësi reale, ofendimin e bashkëbiseduesve në shprehje të denja, hidhërimin e frikës nga shtypësit dhe mizorët në ëmbëlsinë e sigurisë nga shtypja e tyre.”*

Në shumicën e rasteve Imam Zejnul Abidin (*paqja qoftë mbi të!*) lutjen e tij e fillon në emër të Profetit ose lutjen e tij e mbyll me emrin e Profetit Muhammed (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*). Ai i cili është udhëtar në rrugën e profetëve të Zotit, përpiqet gjithnjë që të ruajë të freskët dhe të gjallë kujtimin e profetit në mendjet e njerëzve; jo vetëm emrin e tij, por edhe trashëgiminë e vyer të tij, rrugën dhe traditën e jetës së natyrën dhe temperamentin tij, metodën e përballjes dhe më në fund të ruajë doktrinën tij në idetë dhe në literaturën islame të gjallë dhe të freskët larg fanatizmave raciale dhe fisnore dhe larg çdo lloj injorance dhe devijimi.

Metoda e lutjes së tij tregon se mësimet e profetëve kanë gjithmonë karakter pozitiv dhe jo negativ. Rruga e tyre është formuese dhe jo rrënuese. Qëllimi i profetëve është shndërrimi i vlerave ekzistuese në vlera të larta.

Profetët kanë ardhur që të lajnë meritë e vjetra, kryeneçësitë, xhelozitë, keq-mendimet, fëlliqësitë dhe papastërtitë e kështu, të shpalosin një rregull të ri; në mesin e njerëzve të krijojnë dashuri dhe familjaritet dhe të afrojnë afër njëra-tjetrës zemrat e njerëzve, ashtu sikurse edhe Zoti i Madhëruar thotë:

... وَأَذْكُرُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءَ فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ

بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا ... ﴿١٢﴾

“Kujtoni dhuntinë e Allahut për ju, sepse, kur ishit në armiqësi, Ai i pajtoi zemrat tua e, në saje të dhuntisë së Tij, u bëtë vëllezër.”¹⁶

Kahu i lëvizjes të Imam Sexhadit (*paqja qoftë mbi të!*) është pozitiv sepse ai është udhëtar i kësaj rruge. Ai na mëson neve se si që dashuria, besimi dhe miqësia duhet të zëvendësojnë xhelozinë, keqmendimin dhe indiferentizmin.

¹⁶ Sure “Ali Imran”, ajeti 103

RESPEKTIMI I AMANETIT

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾

“të cilët u përmbahen amaneteve dhe detyrimeve të marra”¹⁷

Njeriu është mbartës i amanetit të Zotit, amanet, i cili rëndon së tepërmi mbi qafën e tij, mbrojtja dhe respektimi i të cilit njeriun e ngre në pozitat më të larta dhe e bën nga njerëzit e afërt të Zotit, ndërsa tradhëtia ndaj tij e ul njeriun në nivelin e katërthundrakëve (kafshëve), madje, edhe më poshtë se kafsha. Jeta nga fillimi deri në fund është amanet dhe vetëm Zoti është Zotërues i Vërtetë i të gjitha sendeve, ndërsa njeriu është zot vetëm i lutjes. Pra, njeriu është adhurues nevojtar dhe i pazot i cili duhet të vendosë lidhje me Zotin gjithmonë nëpërmjet lutjes. Jo vetëm jeta, por edhe feja dhe Sheriati i paraardhësve dhe profetëve të mëparshëm dhe të gjithë të dashurve të Zotit janë amanete; ruajtja apo mosruajtja e të cilave shënon kufirin midis besimit dhe mosbesimit.

Amaneti nuk përkufizohet vetëm në aspektin material, por njeriu i vetpërmbajtur është besnik ndaj amanetit të sekreteve dhe nderit të popullit dhe miqve të vet. Është besnikëria në citimin e fjalëve të të tjerëve pa

---

¹⁷ Sure “Mu’minun”, ajeti 8

tradhëtuar në to dhe për hir të përgjegjësisë, postet dhe përgjegjësitë e kësaj bote i konsideron si një amanet i cili duhet realizuar në formën më të mirë të mundshme; forcën nuk e ushtron si një lodër për të arritur dëshirat e çastit dhe të ulëta të tij, por shfrytëzon besnikërinë e ruajtjes të amanetit për të fituar kënaqësinë e Zotit.

Amanetet materiale e ruajnë më së miri njeriun, sikur ai të ishte amaneti i tij dhe për të ruajtur atë brenda vetvetes njeriu nuk ndjehet i qetë.

Imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) ka thënë: ***“Tradhëtia më e turpshme, është tradhëtia ndaj amanetit”*** dhe sipas një transmetimi tjetër respektimi i amanetit është rezultat i besimit të plotë, besim i cili e udhëheq besimtarin në zbatimin e detyrimeve sociale, respektimin e të drejtave të të tjerëve dhe t’i shërbejë me nder detyrës dhe përgjegjësisë të marra përsipër. Për të kuptuar vlerën e amanetit dhe respektimin e tij na mjafton të kemi parasysh vetëm këto dy hadithe:

Imam Sadiku (*paqja qoftë mbi të!*) ka thënë: ***“Sikur njeriu, i cili e goditi imam Aliun (paqja qoftë mbi të!) me shpatë dhe e martirizoi atë, të më konsideronte mua besnikun e tij dhe të kërkonte që unë ta këshilloja dhe të këshillohesha me të, unë do ta ruaja amanetin dhe nuk do ta tradhëtoja kurrë.”***

Më pas, Imam Sadiku (*paqja qoftë mbi të!*) shpjegoi disa kritere me anë të së cilave bëhet i njohur dallimi i besimtarit të vërtetë nga të tjerët: ***“Për të dalluar besimin***

e një njeriu mos shikoni vetëm ruktë dhe sexhdet e tejzgjatura të tij dhe mos nxirrni përfundime vetëm nga to, sepse ruku dhe sexhde janë dy gjëra që ai është mësuar me to dhe janë shndërruar për të në një veprim të zakonshëm dhe jo veprim adhurimi; për të është bërë si një ves, të cilin nëse do ta braktiste, do të shqetësohej. Për të vërtetuar besimin e tij, shikoni drejtësinë në të folur, në veprim dhe në ruajtjen e amanetit.»

OFENDIMI

Gjithmonë sytë ofenduese vërejnë me kureshtje çdo njeri. Çfarë kërkon syri? A është në kërkim të një emri që flet keq për të tjerët? Ai mbikëqyr punët dhe sjelljet e njerëzve. Nderi i njeriut për të është si mall tregu, me të cilin mund të bësh biznes; merr nëpër gojë prestigjin dhe reputacionin e të tjerëve; bën sikur nuk e di që çdo fjalë e pasigurt e thënë për çdo njeri është një shpifje. Dhe, është mjaft e rrezikshme të bazohesh në hamendje. Nëse ofenduesi fyen një besimtar, atëherë dridhet Arshi i Zotit!

Në ajetin e mëposhtëm të sures Nur goditet ashpër ofendimi dhe ofenduesit i premtohet ndëshkim i rëndë:

إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا

وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿٥٠﴾

“Ju përcillnit me gjuhët tuaja dhe flisnit me gojët tuaja diçka, për të cilën nuk kishit dijeni. Ju këtë e merrnit për gjë të lehtë, por para Allahut kjo ishte një shkelje e madhe.”¹⁸

Lojën me nderin dhe prestigjin e besimtarit e konsiderojnë diçka të thjeshtë dhe në mënyrë feminare pa qenë në dijeni dhe të sigurt rrëfejnë pa frikë çështje që

¹⁸ Sure “Nur”, ajeti 15

kanë të bëjnë me nderin dhe reputacionin e besimtarit, si të mos kishin dëgjuar fjalën e All'llahut që thotë:

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ ءَامَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۚ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

“Ata që duan të përhapen shpifjet e turpshme (ose imoraliteti) ndër besimtarët, i pret një dënim i dhembshëm në këtë botë dhe në tjetrën; Allahu i di të gjitha e ju nuk i dini.”¹⁹

Ofendimi është arma e fitores në duart e njerëzve të ulët me anë të së cilës kërkojnë të shtypin të drejtat shpirtërore të njerëzve dhe është e qartë, se përmirësimi i një imazhi të përbaltur është diçka tepër e vështirë dhe pothuajse e pamundur.

Ta përfshish tjetrin në diçka për të cilën ai nuk është fare në dijeni dhe më pas, rrëfimi i saj në popull është shpifje dashakeqe e trilluar nga njerëz që ia kanë shitur shpirtin e tyre kësaj bote dhe siç thuhet në një shprehje: *“Pas shirkut nuk ka gjynah më të madh se ofendimi.”* Për të shuar komplotet e ofenduesve, besimtarët nuk duhet të bien në grackën e ofezës dhe duhet të jenë të kujdesshëm nga të gjitha anët dhe të mos bëjnë ndonjë veprim i cili do të përdhoste personalitetin e tyre të pastër.

---

¹⁹ Sure “Nur”, ajeti 19

Imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) ka thënë: ***“Ai, cili vihet në pozitën e ofezës, natyrisht, që nuk duhet të qortojë personin i cili dyshon për keq ndaj tij.”***

Mundësia e dytë për të shmangur ofendimin është që njerëzit e tjerë të mos e përsërisin rrëfimin e tij dhe të vetëpërmbahen nga ajo që e kanë dëgjuar por që nuk janë të sigurt dhe të veprojnë në atë mënyrë sikurse urdhëron dhe Zoti i Madhëruar:

وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ

عَظِيمٌ

“Përse kur e dëgjuat përgojimin, nuk thatë: “Nuk ka hije për ne të flasim për këtë. Ti qofsh lavdëruar (o Zot)! Kjo është shpifje e madhe!”²⁰

Sikur ne të zbatonim këto ajete fisnike, sigurisht, fara e ofendimit do të zhdukej që në fillimet e saj dhe nderi dhe reputacioni i besimtarit do të ishte i mbrojtur e nëse ne do të përpiqeshim të ruanim nderin e të tjerëve, sigurisht, që Zoti i Madhëruar ashtu sikurse dhe ka thënë do të ruante nderin tonë nga çdo lloj intrige:

... ءَامِنُوا الَّذِينَ عَنِ يُدْفِعُ اللَّهُ إِبْرَ ۞

“Allahu, në të vërtetë, i mbron besimtarët.”²¹

²⁰Sure “Nur”, ajeti 16

²¹ Sure “Haxh”, ajeti 38

PENDIMI

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ
وَمَنْ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٢٥﴾

“Për ata që, kur bëjnë vepra të turpshme ose i bëjnë dëm vetes, e kujtojnë Allahun, i kërkojnë falje për gjynahet e tyre – e kush i fal gjynahet përveç Allahut? - dhe nuk ngulmojnë me vetëdije në gabimet që kanë bërë”²²

Me të vërtetë, pendesa është derë nga dyert e mëshirës së All’llahut dhe dhurata më e madhe e Zotit për ne me qëllim që, nëpërmjet saj, të lajmë gjynahet dhe të heqim mbulesën e hollë të gjynahit nga pamja e zemrës. Nëse zemra do të bëhet e Zotit, atëherë edhe njeriu bëhet i Tij.

Besimtari monoteist ka besim se pendesa nuk mund të kryhet vetëm me thënien e istifgarit me gojë, por pendesa e vërtetë është ajo e cila bën që njeriu të pendohet për gjynahin që ai ka kryer dhe megjithë zemër pendohet para Zotit. Pas pendesës, personi nuk duhet të vazhdojë që të kryejë gjynahin, por duhet të heqë dorë prej tij njëherë e përgjithmonë. Duhet të jemi të vetëdijshëm se çdo ditë që kalon nga jeta jonë kyçet

²² Sure “Ali Imran”, ajeti 135

dhe prangat shejtanëzore shtrëngohen më tepër. Një nga mashtrimet e shejtanit është premtimi ndaj njeriut që ai të kërkojë të ndreqë vetveten në ditët e fundit të jetës së vet në kohën e pleqërisë duke shtyrë kështu pendesën, ndërkohë që, me kalimin kohës pema e gjynahit dhe e imoralitetit hedh më tepër shtat dhe forcohet duke bërë që vullneti i njeriut të vijë duke u dobësuar.

Prandaj, duhet të veprojmë shpejt me qëllim që në ditën e llogarisë të mos na mbetet brengë jeta e shkuar dhe gjynahet për të cilat nuk u penduam. Që sot, që tani në këtë moment të përulemi dhe të vendosim ballin në tokë dhe të pendohemi, të pastrojmë trupin dhe shpirtin gjynahqar në ujin qelibar të pendesës.

PËRULJA

Çfarë mendon vallë njeriu kur e sheh veten si një fije kashte në mesin e oqeanit të madh të universit, vetëm një pikë përballë ekzistencës pa limit të Zotit,?

Po në këto momente njeriu shkund pluhurin e mburrjes dhe pisllekun e egoizmit të vet dhe përballë Zotit me përulje shpreh vogëlsinë e tij. Sa më tepër të dijë njeriu për veten e vet dhe sa më tepër të mendojë rreth universit dhe madhësisë të njerëzve, e gjen më tepër vetveten dhe në momentin kur gjen vetveten, zhvesh nga trupi rrobat e mburrjes dhe përulet ndaj qenieve të tjera të llojit të vet. Natyrisht, përulja nuk ka kuptimin se njeriu duhet të shprehet i përcëmuar përpara rob të Zotit, por përulje do të thotë largim nga çfarëdolloj mburrjeje. Përulja është po ai virtyt që i fal freski adhurimeve të njeriut. Zoti i Madhëruar adhurimin e rob të tij e pranon vetëm me kushtin e përuljes?!

Profeti Muhammed (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*) i është drejtuar kështu shokëve të tij: ***“Përse nuk shikoj ëmbëlsinë e adhurimit tek ju?”*** E pyetën: ***“Ç’është ëmbëlsia e adhurimit?”*** Profeti (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*) u përgjigj: ***“Është përulja.”*** Po ashtu tha: ***“Çdokush, i cili përulet për hir të Zotit, lus Zotin që ta ngrejë atë më lart”.***

Për të treguar rëndësinë e përuljes mjafton të citojmë një thënie të Fatime Zahrasë (*paqja qoftë mbi të!*): *“Zoti e caktoi besimin tuaj një element për t’iu pastruar juve nga papastërtia e shirkut (politeizmit) ndërsa namazin për t’iu mbajtur të pastër dhe larg mburrjes e mendjemadhësisë.”*

Pra, një nga efektet e rëndësishme të namazit është përulja. Natyrisht, edhe pa u thënë, duket qartë se përulja nëse nuk do të jetë për kënaqësinë e Zotit, por vetëm për të tërhequr vëmendjen dhe për të bërë për vete zemrat e njerëzve është një lloj hipokrizie dhe shirku. Prandaj, nuk duhet që këtë veprim të pëlqyeshëm ta shndërrojmë në mjet për të arritur qëllimet e kësaj bote. Besimtari, për të dalluar këtë lloj përuljeje nga përulja e vërtetë ka nevojë për Kur'anin, me anë të së cilit, të dallojë të vërtetën nga gënjeshtra.

LUTMUNI MUA T'IU PËRGJIGJEM JUVE

Premtimi i Zotit është i pandryshueshëm dhe çdo njeri që dëshiron nga Ai ndonjë gjë, ajo i jepet atij, me përjashtim të rastit kur pranimi i saj nuk sjell mbarësi. Pranimi i lutjes bëhet në saje të bujarisë, mëshirës dhe t'i japësh diçka që nuk është e mirë për adhuruesin, bie ndesh me mëshirimin e tij dhe është e natyrshme që njeriu është fare i paditur në dallimin e të mirës së tij. Qarku i dijes së tij nuk përfshin të gjitha mirësitë dhe ligësitë:

وَعَسَىٰ أَن تَحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ... ﴿٢١٦﴾

“...ndërkohë që ajo është e mirë për ju e mund ta doni një gjë, ndërkohë që ajo është e dëmshme për ju..”²³

Pra, atë që kërkon, nëse do të ishte në të mirë të tij, sigurisht që do t'i jepej atij dhe nëse nuk do të ishte në të mirë të tij, në shkëmbim të saj do t'i jepej diçka tjetër që ishte mbarësi ose do të rezervohej për jetën në Botën Tjetër. Por përse i takon mbarësisë mund të themi: disa janë të prera dhe përfundimtare dhe disa në vartësi të lutjes dhe kërkesës. Për arsye se dallimi i tyre nuk është në dorë të robit, duhet lutur për të gjitha çështjet në tërësi dhe duhet të vlerësohet se ndonjëherë lutja mund

---

²³ Sure “Bekare”, ajeti 216

të pranohet, por mirësia qëndron te vonesa e përgjigjes ndaj lutjes me qëllim që si pasojë e nevojës robi ta lusë më tepër Zotin, që ta meritojë bujarinë dhe faljen e All'Ilahut.

Në librin Usul Kafi, transmetohet se Imam Bakiri (*paqja qoftë mbi të!*) ka thënë: ***“Kurdoherë që Zoti pëlqen zërin e ndonjë robi të Tij e shtyn pranimin e lutjes me qëllim që ai t'i lutet më tepër Zotit.”*** Por, nëse themi që kemi respektuar të gjitha rregullat e lutjes, atëherë pse nuk pranohet lutja? -Është një gabim që e ka zanafillën te mosnjohja mirë e kushteve të lutjes, sepse një nga kushtet e rëndësishme të lutjes është singëriteti në lutje. Pra, duhet që lutësi të mos mbështetet askund tjetër veçse te Zoti i Madhëruar dhe të mos i varë shpresat askund tjetër përveçse te Zoti. Në ajetin fisnik, Zoti thotë: ***“i përgjigjem lutjeve të lutësit, kur ai më lutet Mua.”***²⁴

Një person e pyeti Imam Sadikun (*paqja qoftë mbi të!*) se pse nuk i pranohej lutja e ai u përgjigj: ***“sepse ju i luteni dikujt që se njihni”***. Nga ky shpjegim duket qartë se lutjet, të cilat janë premtuar se do të pranohen, janë shumë të pakta. Thelbi i pranimi të lutjes së premtuar nga Zoti është një kapitull i madh i dijes dhe i mirësisë së Tij. Edhe pse besimtarët në lutjet e tyre shpesh nuk respektojnë rregullat, Zoti i pranon ato.

---

²⁴ Sure “Bekare”, ajeti186

DEVOTSHMËRIA

Për fjalën *tekua* janë dhënë kuptime të shumta, por në përgjithësi, mund të thuhet se *tekua*ja është një situatë e qëndrueshme e cila në sajë të ushtrimeve të shumta në kryerjen e punëve të mira dhe në vetëpërmbajtjen nga gjynahet lind në zemrën e njeriut. Ajo e mbron njeriun nga gjynahet dhe veprimet e shëmtuara dhe e udhëzon atë drejt veprimeve dhe detyrimeve të shëndosha. Kjo në terminologji konsiderohet mbretëresha e devotshmërisë (*takua*) ose kontrollori moral.

Tekuaja, është atributi më i mirë, më i domosdoshëm, më i shenjtë; është një gjendje, të cilën duhet ta përjetojë çdo mysliman dhe të mbizotërojë në shoqërinë islame. Sipas Kur'anit famëlartë, ftesa e përbashkët e të gjithë profetëve nga Ademi (*paqja qoftë mbi të!*) deri në profetin e fundit Hazreti Muhammedin (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*) ishte *takuaja*. Surja Shuara provon qartësisht këtë pretendim.

Në këtë sure vëmë re qartë se profetët (*paqja qoftë mbi ta!*) i kërkonin popujve të tyre që të ishin të devotshëm: (A nuk po bëheni të devotshëm dhe të vetpërmbajtur?) Ajo që të tërheq vëmendjen është se vetë fjala *tekua* ka kuptimin e braktisjes dhe të vetëpërmbajtjes prandaj duhet të jemi të vëmendshëm se Kur'ani në pranimin e veprave dhe besimeve të njerëzve, nuk mbështetet vetëm te *tekua*ja por krahas sj kërkon një veprim të mirë,

të drejtë dhe rezultativ.²⁵ Prandaj, i vetpër-mbajtur është ai njeri i cili flak tutje imoralitetin, padrejtësitë dhe besimet e kota dhe për t'u bërë pjesë e grupit të besimtarëve dhe të jetë i pranueshëm nga Zoti, duhet të bëjë dhe punë të mira. *Tekuaja* i sjell si dhuratë njeriut, suksesin, shpëtimin, fitoren, drejtësinë, dijen, bujarinë dhe mëshirën Zotit. Veçori tjetër e rëndë-sishme e *tekuasë* është se ajo është përgatitja më e mirë për udhëtimin në Botën Tjetër.

Tekuaja i fal njeriut perceptim të saktë dhe të fortë. Në Kur'an ajo quhet Furkan dhe në saje të saj njeriu gëzon forcë në dallimin e së vërtetës nga gënjeshtria. Nga mirësitë e tjera të *tekuasë* është i mjaftueshëm vetëm fakti që Zoti dijen dhe urtësinë e Tij e lë në vartësi të takuasë dhe të respektimit të saj. *Tekua* është rruga e vetme e shpëtimit të njeriut dhe i devotshmi në saje të vetëpërmbajtjes, gëzon të mirat dhe begatitë e Zotit të cilat i vijnë atij nga se pandeh.

Prandaj, çdokush që kërkon shpëtim në rrugën e drejtë, le ta dijë që *tekuaja* është çelësi i zgjidhjes të problemeve dhe porta e riskut të Zotit. Por, braktisja e imoralitetit dhe distancimi nga besimet e kota dhe boshe, bërja e punëve të mira dhe zbatimi i detyrimeve të Zotit kërkon një vullnet të fortë dhe durim të madh.

---

²⁵ për studim më të hollësishëm referohuni ajetit 179 të sures "Ali Imran" dhe ajeteve 128-129 të sures "Nisa".

Për këtë arsye, ky njeri ka një rol të rëndësishëm para Zotit; kështu, të vetpërmbajturit gëzojnë dinjitet dhe pozita të larta.

TË NXJERRIM MËSIM NGA VDEKJA

Le të lexojmë fjalët e Imam Aliut (*paqja qoftë mbi të!*) për vdekjen dhe mundimet e saj e kështu, të nxjerrim mësim: *“Çdo ditë ndjen dhimbje therëse dhe çdo natë vuajtjet dhe sëmundjet i shkojnë pranë; qan në mesin e vëllait dhe babait bujar me rënkim të padurueshëm, por ai është në një gjendje pa ndjenja dhe vdekjeje, pikëllimi dhe hidhërimi të madh; klithma të dhimbshme mbizotërojnë. Pas vdekjes së pashpresë, e lidhin atë me qefin ndërkohë që ai tashmë është i dorëzuar dhe i qetë, e marrin dhe e vendosin në tabut (arkivol). I lodhur dhe i dobët nis udhëtimin për në Botën Tjetër. Bijtë dhe vëllezërit e mbajnë mbi supe deri në banesën e fundit, atje ku më nuk do ta shohin, atje ku është vendi i tmerrit. Kur përcjellësit e të vdekurit largohen, i vendosur në gropën e varrit, atje ku do të merret në pyetje fillon të psherëtitijë me hidhërim dhe e keqja më e madhe atje në varr është zjarri i Xhehenemit dhe flakët e tij që nuk e lenë një çast të qetë, madje as dhimbjet nuk i qetësohen, nuk ka forcë që të ndalojë dënimin e tij, nuk ka vdekje që ta çlirojë atë nga të gjitha këto dhimbje as nuk ka gjumë që ai të harrojë hidhërimin. Për çdo lloj vdekjeje ka ndëshkime të ndryshme. Unë kërkoj strehim dhe mbrojtje te Zoti.”*

Imami Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) edhe njëherë tjetër flet për vdekjen dhe për mënyrën se si të nxjerrim mësim

prej saj: *“Atë e vendosin në tokën e të vdekurve dhe do të jetë i vetëm në varrin e ngushtë. Insektet brenda tokës, do të çajnë lëkurën e tij, dhe i varrit do të kalbë trupin e tij, vorbulla ere të furishme do ta zhdukin atë dhe me kalimin e ditëve dhe të netëve do të zhdukin shenjat e tij. Trupat pas gjithë asaj freskie do të shpërbëhen dhe kockat pas gjithë asaj fortësie dhe rezis-tence do të kalben dhe shpirtrat vuajnë barrën e rëndë të gjynaheve dhe në këtë kohë zbulohen sekretet e fshehta. Por, as nuk shtohet diçka te veprat e tyre të mira dhe as nuk mund të pendohen për veprat e tyre të shëmtuara. A nuk jeni ju bijtë, baballarët dhe të afërmit e atij populli që keni hedhur hapin në gjurmët e tyre? A nuk po shkoni në rrugën që shkuan ata dhe po ndiqni shembullin e tyre? Por, sa keq që zemrat janë bërë gur, nuk pranojnë këshilla dhe nuk po rriten, përsosen e shkojnë në rrugë që nuk duhet shkuar, a thua sikur ato nuk janë qëllimi i këshillave dhe shpëtimit të tyre e shohin në këtë botë. Duhet ta dini se duhet të kaloni një urë, e cila është një shteg shumë i rrezikshëm, me rrëshqitje të njëpasnjëshme dhe hedhje të tmerrshme dhe të frikshme!”*

XHELOZIA DHE PËRFUNDIMI I TURPSHËM I SAJ

Duke u ndalur pak në hadithet fisnike dhe ajetet kur'anore që bëjnë fjalë për xhelozinë dhe pasojat e saj, kuptojmë se xhelozia nuk është gjë tjetër veçse faktor konflikti me begatitë e Zotit apo e thënë ndryshe zili ndaj mirësive dhe dhuratave të Zotit. Xhelozia fillon në momentin kur njeriu harron të mirat që i ka dhuruar Zoti atij, nuk i kushton vëmendje atyre dhe në vend që të falënderojë Zotin për të mirat që i ka falur, i qep sytë pas të mirave të tjerëve.

Xhelozia nuk është vetëm një ulje shpirtërore, por vë në rrezik edhe shëndetin e trupit dhe njeriu me xhelozinë e tij, para se të dëmtojë të tjerët ka dëmtuar shëndetin psikologjik dhe fizik të tij. Pikërisht, nisur nga kjo Imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) thotë: *“Sa çudi që xhelozët nuk janë në dijeni në lidhje me shëndetin e tyre” po ashtu, në një vend tjetër thotë: “Shëndeti i trupit është në vartësi të xhelozisë”.*

Gjithashtu, pasojat e turpshme të xhelozisë ndikojnë edhe në shoqëri. Xhelozia është një nga tiparet më të ulëta të shoqërisë dhe zgjidh lidhjet miqësore dhe shoqërore dhe grin si një milingonë litarin e dashurisë midis njerëzve duke ndikuar në dobësimin e besimit dhe të zhdukjes së tij.

Imam Aliu (paqja qoftë mbi të!) thotë: **“Mos kini xhelozì sepse xhelozia e zhduk besimin si zjarri që djeg shkarpat. Mos mbani mëri dhe armiqësi ndaj njëri-tjetrit sepse janë shkatërrimtare të gjithçkaje.”**

Pasojat negative të xhelozisë janë aq të mëdha sa Kur'ani famëlartë i mëson profetit (*paqja dhe bekimet e All'lahut qofshin mbi të!*) dhe lexuesve të tij se në çdo moment të jetë së tyre të kërkojnë mbrojtje te Zoti nga e keqja e xhelozisë së njerëzve; sepse, nëse xhelozisë nuk do t'i vihet fre, atëherë do të lindë armiqësia midis njerëzve të cilët do të detyrohen të kryejnë veprime të cilat, sigurisht, do të sjellin pendim.

“Dhe, ju mos jini si ai njeri që iu mburr vëllait të vet dhe Zoti nuk i dha epërsi atij, njerëzit e tij të afërt i mendonte të mëdhenj dhe xhelozia e shtyu atë në armiqësi, fanatizmin e zjarrit të mërisë ia flakëroi në zemrën tij dhe shejtani i fryu në hundën e tij kujtesën e mburrjes dhe të mendjemadhësisë e më në fund, u pendua dhe Zoti gjynahet e vrasëseve deri në Ditën e Ringjalljes ia ngarkoi atij.”

SHPËRDORIMI

Kur'ani i kushton rëndësi të madhe aspektit dobiprurës të pasurisë sociale, pra, shpenzimin në rrugën e mirëqenies publike. Ta bësh të ligjshme pronën private në Islam nuk është argument që pasuritë e lartpërmendura të shpenzohen vetëm sipas qëllimeve të veçanta të pronarit të mallit, por Zoti është i kënaqur nga pronari i mallit kur ai nga malli i tij i ndihmon nevojtarët e natyrisht, ai ka dhënë pjesën që i takon të varfërve dhe të mjerëve. Pasuria, në të vërtetë, është e Zotit dhe ajo i është dhënë hua atyre që e gëzojnë. Nëse dikush bën pasuri dhe një pjesë të saj ia fal nevojtarëve, në të vërtetë, nuk ka dhënë nga pasuria e tij por ka falur nga pasuria e Zotit, e cila për disa ditë ishte në zotërimin e tij. Kur'ani famëlartë abuzimin në konsumimin e pasurisë që është në pronësi të një njeriu e konsideron shpërdorim ndërsa personi quhet shpërdorues.

Në Kur'an thuhet: **“Respekto të drejtat e të afërmeve e të të varfërve dhe asnjëherë mos shpërdoro sepse shpërdoruesit janë vëllezër të shejtanit dhe shejtani mohoi me forcë begatitë dhe të mirat e Zotit.”**

Kur'ani famëlartë urdhëron për largim nga shpërdorimi. Këtu bëhet e qartë se përdorimi i pasurisë, përveçse në rastet që lejon Kur'ani, nuk është në të mirë të njerëzve dhe të shoqërisë në tërësi dhe shpërdorues është personi, i cili humb pasurinë e tij në rrugë të

gabuar. Pra, shpërdorimi do të thotë shpenzimi i pasurisë në rrugën e gabuar qoftë edhe një pjesë e vogël e saj. Shpërdorimi nuk është antonim i koprracisë. Pra, shpërdorimi është një punë e kotë e kryer me pasurinë qoftë edhe e paktë nga ana sasiore. Imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) lidhur me ndarjen e pasurisë të arkës së shtetit (Bejtul Mal) ka thënë: *“Nëse kjo pasuri do të ishte e imja, do ta ndaja në mënyrë të barabartë për popullin, po ç’të bëj që është pasuri e Zotit! Ta dini se falja e pasurisë atyre që nuk e meritojnë konsiderohet shpërdorim; ka mundësi që në këtë botë falësit t’i rritet reputacioni por do t’i ulet në ahiret. Ka të ngjarë të jetë i respektuar nga njerëzit, por i përçmuar dhe i poshtëruar para Zotit”.*

PËRGOJIMI

Krijesat më armiqësore të Zotit janë dy: njeriu, të cilin Zoti e ka lënë të lirë të veprojë vetë dhe është larguar nga rruga e drejtë, zemra e tij kënaqet me bidat (risi) dhe çon në rrugën e gabuar njerëzit, thur intriga dhe komplete, ka humbur rrugën e drejtë të të parëve të vet, ka humbur veten dhe pasardhësit e vet, mban mbi shpinë barrën e rëndë të gjynaheve të të tjerëve dhe i dyti, i cili ka intriguar fjalë të paqena dhe në saje të tyre ka fituar emër në mesin e njerëzve të paditur të shoqërisë; ka humbur në thellësitë e errësirës së intrigës dhe është i verbër ndaj paqes dhe mirëqenies; injorantët e quajnë dijetar, gjë që nuk qëndron aspak. Një dukuri negative në shoqëri është përgojimi, pasoja më e vogël e të cilit është humbja e besimit publik tek njerëzit ndaj njëri-tjetrit dhe është një goditje për mbarë shoqërinë dhe individët, megjithëse në pamje të jashtme duket e këndshme por është një veprim i shëmtuar dhe pothuajse i pandreqshëm.

Përgojimi është nga gjynahet e mëdha që vë në rrezik të drejtat shpirtërore të njerëzve. *Përgojim do të thotë që dikush të flasë për cilësitë e një personi i cili nuk është i pranishëm.* Ndryshimi midis përgojimit dhe ofendimit është se ofenduesi i atribuon personit në mungesë cilësi apo veprime që nuk ndodhen te ai, por në përgojim njeriu i përgjuari gëzon ato cilësi, por njeriu i cili po flet

për të nuk është në dijeni të tyre. Ofendimi është një gjest shumë më i shëmtuar se përgojimi, por vetë përgojimi është hyrje në një gjynah më të madh që është ofendimi.

Zoti i Madhëruar në suren Huxhurat, ajeti 12 i ka paralajmëruar dhe i ka ndaluar në mënyrë të prerë besimtarët që të mos përgojnë dhe përgojuesin e ka përngjasuar me një njeri, i cili ha mishin e vëllait të vet të vdekur. Ky shembull i Kur'anit, heq perden nga imazhi i shëmtuar i këtij gjynahi, me qëllim që, besimtarët me seriozitet dhe vendosmëri të largohen prej tij, si dhe të vetëpërmbahen nga çdo fjalë e cila bën që ai të vuajë dhe të ndjehet keq. Nëse përgojimi do të kishte të bënte me çështje reputacioni të të përgojuarit, atëherë justifikimi i të drejtës së nëpërkëmbur do të ishte një punë shumë e vështirë. Ndëshkimi në Botën Tjetër do të ishte i papërshkrueshëm.

Imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) në qortimin e përgojimit ka thënë: *“Si dhe në ç’mënyrë kërkuesi i të metave, flet për të metat e vëllait të vet dhe e qorton atë për hallin që e ka zënë? A nuk e mban mend si e fali Zoti atë dhe i mbuloi gjynahet e tij? Si e qorton një njeri tjetër për gjynahet, kur vetë më parë edhe ai ishte i tillë, ose ka bërë një gjynah tjetër që ishte më i madh? Betohem në Zot, edhe pse nuk ka bërë gjynahe të mëdha, por vetëm të vogla, shtyrja e tij për të nxjerrë të metat e njerëzve, është gjynahi më i madh. O rob i Zotit mos u*

nxito të thuash të mbetat e ndokujt. Ndoshta Zoti i vet e ka falur atë dhe mos ji i sigurt se ke kryer vetëm gjynahe të vogla; ndoshta edhe për ato do të ndëshkohesh! Prandaj, secili nga ju që është në dijeni të të metave të ndonjë njeriu, duke ditur të metat e veta, duhet të mos përflasë të metat e të tjerëve.”

Imam Aliu (paqja qoftë mbi të!) ka thënë: “O njerëz kush është i bindur dhe i sigurt lidhur me vendosmërinë e besimit të vëllait të vet nuk duhet të dëgjojë fjalët e botës. Ta dini, ndonjëherë shigjetari gjuan me shigjetë dhe shigjeta shkon dëm, edhe fjala e tillë është. Flasin për dikë diçka që nuk është e vërtetë dhe Zoti dëgjon dhe është në dijeni. Ta dini se largësia midis të vërtetës dhe të kotës është vetëm katër gishta.”

FRIKA NDAJ ALL'LLAHUT

Imami Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) i përshkruan kështu njerëzit e devotshëm: *“Zoti në shpirtrat e tyre është i Madh dhe të tjerët të vegjël; Xhenneti për ta është sikur ta kenë parë me sytë e tyre dhe përjetojnë të mirat e saj; Xhehenemin e besojnë sikur ta kenë parë atë dhe sikur janë duke vuajtur ndëshkimet në të.”*

Njerëzit e vetpërmbajtur kanë frikë nga Xhehennemi të cilin nuk e shohin si një makth por e shohin me syrin e zemrës dhe sigurisht, kuptojnë zjarrin flakërues të tij. Punët e tyre të mira i konsiderojnë diçka të vogël dhe përherë veten e konsiderojnë borxhli ndaj Zotit; nuk i varin shpresat në veprat e tyre të mira por te mëshira e Zotit dhe nga frika e ndëshkimit.

Buzët e tyre këndojnë për Zotin dhe zemrat e tyre mbushen plot me dashuri për Zotin. Krijimin e gjithësisë e konsiderojnë si shenjë të fuqisë së Tij. Ç'është kjo bindje dhe përlulje që ka pushtuar gjithë qenien e tij, që e ngre atë në frikën ndaj Zotit.

Njeriu, kur qëndron përballë pranisë madhështore të Zotit, gjithë trupi i tij dridhet; frika ndaj Zotit e lë pa ndjenja atë dhe nëse nuk do të ishte vdekja që ka caktuar Zoti për të, shpirti i tij sa hap e mbyll sytë, do dilte nga trupi dhe do t'i dorëzohej Krijuesit të vet. Por, besimtari nëpërmjet frikës ndaj Zotit arrin në bindje dhe përlulje dhe pikërisht në saje të tyre ai fiton frikën ndaj Zotit.

Ajo që duhet theksuar, është vazhdimi i kësaj rruge e cila duhet mbrojtur me seriozitet dhe përpjekje, ashtu siç është lutja që ka bërë Imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) në duanë Komejl ku i kërkon Krijuesit të botëve:

“Më dhuro seriozitetin në frikën ndaj madhërisë Tënde!”

MIRËSJELLJA

Me shikimin e tij plot bujari fal dashamirësi dhe përzemërsi; etika e tij modeste është e këndshme; karakteri i tij i butë është si shiu i shtruar, i cili furnizon zemrat që kanë nevojë për dashuri; nuk është i pasur që t'i blejë zemrat me pasuri, por është kaq shpirtmadh dhe i përzemërt sa që pa vetëdije pushton zemrat dhe pa shpenzimin më të vogël drejton zemrat e popullit; është i vetpërmbajtur ndaj dëshirave (nefsit) dhe vepron në mënyrë të ekuilibruar në uljet dhe ngritjet e jetës; nuk lejon që ndryshimet e jetës ta detyrojnë atë që të ndryshojë etikën e tij të ekuilibruar.

Në kohë paqeje apo lufte, në gëzime dhe hidhërime, në fatkeqësi dhe vështirësi, është fytyrëqeshur dhe i sjellshëm nuk e humb kontrollin dhe nuk tronditet aspak.

Po ai është kryetari i ideologjisë tonë; ai është shembulli i përsosur i mirësjelljes.

Profeti i nderuar Muhammed (*paqja dhe bekimet e All'lahut qofshin mbi të!*) është i krijuar nga etika hyjnore sa që Zoti i ka thurur elozhe më të larta moralit të tij dhe flet kështu për të: ***“Me të vërtetë, sa zakon i mirë është që Krijuesi i Madh pohon moralin e tij të madh!”***.

Zoti i Madhëruar e konsideron shumë të rëndësishëm rolin e moralit dhe të etikës në përhapjen e dijeve fetare dhe dashurinë e njerëzve ndaj Profetit ia

dedikon mirësjelljes së tij. Në një ajet Zoti i Madhëruar e ka cilësuar si mëshirë dhe begati hyjnore, që do të thotë, besimtarët të cilët sillen me bujari ndaj robve të Zotit për hir të kënaqësisë së Tij, këtë zakon të mirë e gëzojnë falë mëshirës dhe bujarisë të Zotit dhe duhet ta vlerësojnë këtë mirësi hyjnore.

Në saje të kësaj bujarie të jenë manifesti i mëshirës së Zotit në Tokë. Në këtë mënyrë, cilësinë e durimit nuk e fiton ai njeri, i cili nuk kufizon egoizmin e tij dhe të mirat e qenësishme të tij i konsideron si pjesë e të mirave të tjerëve.

Imam Xhafer Sadiku (*paqja qoftë mbi të!*) ka thënë se Lukman i tha djalit të vet këto fjalë: *“Biri im i dashur, urdhëroje gjithmonë veten tënde për zbatimin e detyrave personale dhe kryerjen e punëve të mira; të jesh i duruar nga vështirësitë që mund të lindin nga njerëzit. Nëse dëshiron që në këtë botë të arrish pozitën më të lavdishme mos i var shpresat te njerëzit. Profetët dhe njerëzit e dashur të Zotit arritën në pozita të larta duke prerë shpresën tyre nga njerëzit.”*

Imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) ka thënë kështu: *“Ndajeni zemrën nga kjo botë dhe mos qani si robërshat për pasurinë e humbur të kësaj bote por me durim dhe qëndrueshmëri në bindjen ndaj Tij, ruani urdhrat e Librit të Zotit, plotësoni ndaj vetes tuaj të mirat e Krijuesit. Ta dini se ajo që humbni për hir të mbrojtjes së besimit tuaj, nuk është në dëmin tuaj!*

Ta dini se nuk ka dobi ajo që fitoni në kurriz të prishjes së besimit! Zoti na i drejtoftë zemrat tona drejt të vërtetës dhe të na fali durim dhe qëndrueshmëri."

SHPENZIMI

Fjala *shpenzim* (الاسراف) në shumë ajete të Kur'anit të jep kuptimin e ekzagjerimit të armiqësisë ndaj besimit në Zot. Kjo nënkupton, atë njeri që zmadhon armiqësinë ndaj besimit në Zot dhe mohimin e Zotit.

Zoti i Madhëruar në suren Junus, në ajetin 83 thotë : **“Duke pasur frikë nga faraoni dhe nga rrethi i tij se do t'i torturojnë, Musait nuk i besoi kush pos një pjese e pasardhësve të popullit të tij. Vërtet, faraoni ishte mbizotërues në tokë dhe ai ishte prej shkatërrimtarëve.”**

Shkaku që një pjesë fare e vogël e Beni Israilitëve që ndodheshin në Egjipt i besuan Musait (*paqja qoftë mbi të!*) ishte se kishin frikë nga ndëshkimi i Faraonit. Revolta ndaj tij ishte si pasojë e ekzagjerimit, dhunës dhe armiqësisë ndaj Zotit dhe Shpalljes së Tij.

Fjala e Hazreti Salihut drejtuar popullit të vet Themudit të cilët i fton të besojnë në Zotin e Vërtetë dhe të Lartësuar përmendet edhe në Kur'anin famëlartë: **“Dhe, mos ju bindni udhëheqësve tuaj shpenzues dhe shtypës të cilët kryejnë të gjitha fëlliqësiat në Tokë dhe nuk i kushtojnë aspak rëndësi ndreqjes së moralit të tyre.”**

Pa dyshim, njeriu, në vend që të bëjë mirë bën keq, është armik i shpalljes së Zotit e cila ka zbritur në Tokë

për njerëzit. Ai që është armik ndaj fesë së All'Ilahut ka shtuar mohimin e tij ndaj Zotit.

Në lidhje me burrin besimtar, i cili i mbante të fshehur besimin e tij Faraonit, Zoti i Madhëruar thotë kështu: **“dhe një burrë besimtar nga të afërmit e faraonit, i cili mbante të fshehur besimin e tij i tha atyre a po e vrisni këtë njeri me akuzën se ai thotë se krijuesi im është All'Ilahu?** (aludohet në kërcënimin që i bëhet Musait nga faraoni në ajetin e mëparshëm). Faraoni tha: “Më lejoni që të vras Musain dhe ai le t'i kërkojë ndihmë Zotit të vet. Kam frikë se po ta le të gjallë, do të ndryshojë fenë tuaj ose të thurë intriga dhe bëjë poshtërsi në Tokë”

Vendimi i Zotit që thotë se asnjëherë nuk do ta udhëzojë gënjeshtarin, i cili është fundosur në mohim dhe gënjeshtër, së pari i drejtohet Faraonit dhe më pas atyre njerëzve, të cilët sillen si ai dhe ndjekin rrugën e tij.

Faraoni dhe ministrat e tij ishin nga armiqtë më të ashpër të shpalljes hyjnore të Musait (*paqja qoftë mbi të!*) pra, besimit në një Zot të Vërtetë. Populli i Izraelit ishte shumë i dhënë pas pasurisë. Edhe pse te ky popull u dërguan shumë profetë, ndjenja për pasuri i ndaloi ata që të besojnë në Zot.

Për këtë All'Ilahu i Madhëruar thotë: **“Të dërguarit tanë tek ata erdhën me shumë mrekulli. Por shumë prej atyre njerëzve pasi iu dërgua Profeti kthyen shpinën besimit dhe filluan prishjen në Tokë.”**

Që do të thotë, megjithëse Zoti dërgoi shumë profetë te ky popull, prapëseprapë ata e mohuan Zotin.

Në tregimin e ngjarjes të profetit Jusuf po ashtu thuhet: “Më parë, Jusufi erdhi me mrekulli të qarta te ju dhe ju mbetët në dyshim ndaj shenjave që ai solli për ju, deri kur Jusufi u nda nga kjo jetë dhe prapë thatë që pas Jusufit Zoti nuk do të dërgojë kurrë më profet tjetër. Atëherë, mësuam se sipas interpretimit të Kur'anit, shpenzim do të thotë tejkalim i kufirit në mohimin e Zotit pra, vazhdimësi e armiqësisë me besimin e Zotit.

Israf ka kuptimin e mungesës së ekuilibrit në shpenzimin e pasurisë dhe në këtë rast konteksti i mëposhtëm argumenton këtë kuptim: **“Edhe ata që kur shpenzojnë nuk e teprojnë e as nuk janë dorështrënguar, por mbajnë mesataren e janë të matur.”**²⁶ (Pra, drejtësi dhe ekuilibër).

Në një vend tjetër thuhet: **“O bijtë e Ademit, mbani në xhami stolitë tuaja, hani dhe pini por mos e teproni sepse Zoti nuk i do ata që e teprojnë.”**

Israf në këtë rast konsiderohet teprimi në mbajtjen e stolive, në ngrënie dhe në pirje.

Lidhur me këtë, Zoti i Madhëruar në suren “Nisa”, ajeti 6 flet për jetimët dhe për pasurinë ku edhe në këtë rast bëhet thirrje që të respektohet mesatarja dhe shpenzimi i ekuilibruar i pasurisë. Si rezultat, mund të

---

²⁶ Sure “Furkan”, ajeti 67

thuhet se në pjesën dërrmuese të ajeteve kur'anore *Israfi* ka kuptimin e armiqësisë ndaj besimit në Zot dhe të mohimit të Shpalljes hyjnore. Në raste të rralla është sinonim me shpërdorimin.

NDJEKËSIT E TË DËRGUARIT TË ALL'LLAHUT

(paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!)

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا

سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا ... ط

All'llahu i Madhëruar, në ajetin 29 të sures “Fet’h” thotë: **“Muhammedi është i Dërguar i All'llahut, e ata që janë me të janë të ashpër kundër jobesimtarëve, janë të mëshirshëm ndërmjet njëri-tjetrit, ti i sheh kah përulen (në ruku), duke rënë me fytyrë në tokë (në sexhde), e kërkojnë prej All'llahut që të ketë mëshirë dhe kënaqësinë e Tij ndaj tyre.”**

Në këtë ajet pasqyrohen një pjesë e cilësive të larta të besimtarëve, shokëve dhe pasuesve të rrugës së Profetit Muhammed *(paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!)* që t'i mësojë atyre se si duhet t'i përvetësojnë këto cilësi duke i vënë në praktikë në jetën dhe shoqëritë e tyre. Ajeti i lartpërmendur në fillim përmend pozitën e lartë të të Dërguarit të All'llahut, ku ai përmendet si i Dërguar (emri Muhammed në Kur'an gjithsej është përmendur vetëm katër herë: tre herë me epitelin “i Dërguari i All'llahut” dhe njëherë pa epitet; një prej atyre rasteve është dhe ky ajet) dhe pasi përshkruhet pozita e lartë e Profetit *(paqja dhe bekimet e All'llahut*

qofshin mbi të!), ajeti përmend pjesë nga etika, tradita dhe atributet e besimtarëve dhe shokëve të Profetit që janë:

1- Besimtarët dhe shokët e të Dërguarit të All'llahut janë shumë të ashpër ndaj të pafeve, hipokritëve dhe armiqve të Islamit; me të cilët janë në luftë të vazhdueshme, pa pasur pikë mëshire për ta. Ata janë armiq të Zotit dhe armiq të së drejtës dhe të së vërtetës dhe si pasojë ata nuk e meritojnë mëshirimin dhe faljen. Nëse atyre do t'i jepej rasti apo do të ishin të fuqishëm, do të vërsuleshin pa mëshirë kundër myslimanëve dhe do t'i shfarosnin ata dhe do të mbillnin farën e prishjes dhe të korrupsionit në botë dhe do të futnin në rrugë të gabuar robtë e Zotit të Madhëruar. Mëshirë ndaj tyre do të thotë mëshirë për leopardin dhëmbëmprehtë, i cili nëse lihet në mes të njerëzve mund t'i shqyejë dhe të derdhë gjakun e tyre.

2- Besimtarët, megjithë tërë atë ashpërsi dhe vrazhdësi që tregojnë ndaj armiqve të Islamit, janë njerëz bujarë, falës zemërbutë dhe të ndjeshëm. Te ata sundon dashuria, harmonia e bashkëjetesës, falja, bashkëpunimi dhe ndihma ndaj nevojtarëve. Askush nuk mund të shikojë në radhët e besimtarëve njerëz nevojtarë, me halle e probleme, të trishtuar dhe të pikëlluar që mos të zgjidhë hallet e problemet e njerëzve me qëllim që të gjithë të bëjnë një jetë të qetë. Cilësitë kontradiktore me njëra-tjetrën që janë mëshira dhe ashpërsia, falja dhe mosfalja, bujaria dhe vrazhdësia janë nga shkallët dhe

veçoritë e larta të besimtarëve, të cilat i kanë përvetësuar nga udhëheqësi i tyre, i Dërguari i All'llahut, Profeti Muhammed (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*).

3- Besimtarët e falin namazin dhe janë të vendosur në këtë drejtim sepse adhurimi është ushqim për shpirtin e njeriut, e edukon atë, e përsos dhe e ndalon njeriun të bëjë gjynahe si dhe forcon lidhjen e robit me Zotin e vet; vazhdimisht luten dhe i kërkojnë Zotit të Madhëruar dituri, mirësi dhe furnizim prej tij sepse çdo gjë e konsiderojnë të Tij dhe vetveten e tyre të varur dhe të lidhur me Atë dhe shpresën e kanë vetëm te dituria dhe mëshira e Tij.

5- Kërkojnë vazhdimisht kënaqësinë e Zotit dhe gjithnjë veprojnë sipas kënaqësisë të Tij dhe çdo punë e kryejnë për hir të Zotit dhe çdo fjalë e thonë për kënaqësinë e Tij, dhe largohen nga çdo gjë e shëmtuar, e ndaluar, ndaj të cilave Ai nuk është i kënaqur dhe për të fituar kënaqësinë e Tij nuk duan ta dinë as për jetën, pasurinë apo të dashurit tyre. Kënaqësia e Zotit për ta është begatia më e mirë dhe dashuria më e ëmbël, madje, edhe Xhenetin e dëshirojnë dhe e kërkojnë vetëm e vetëm për hir të kënaqësisë së Tij.

6- Drita vezulluese e besimit dhe e adhurimit vihet re qartë në fytyrat e tyre. Si përfundim, mund të themi se besimtarët dhe ndjekësit rrugës të Hazreti Muhammedit (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*) ndaj armikut të Islamit dhe keqbërësve të cilët përhapin

prishjen dhe shthurjen në shoqëri duhet të tregohen të ashpër, të papërkulur dhe të mos rrijnë mospërfillës përballë veprimeve të tyre. Besimtarët e Zotit, duhet të jenë të dhembshur, bujarë, të mëshirshëm, të lavdërojnë e të adhurojnë vazhdimisht, të gjitha të mirat t'ia përkushtojnë Zotit dhe gjithnjë të jenë në kërkim të kënaqësisë së Tij, çdo punë ta kryejnë me pastërti dhe vetëm për hir të Tij. Fytyrat e tyre në shoqëri të jenë vezulluese dhe të ndritshme dhe engjëllore, me qëllim që ata të njihen nga të tjerët për veprat, vështirimet dashamirëse dhe fytyrat e ndritshme dhe bujare. Këto pra, janë shenjat dhe veçoritë e ndjekësve të Dërguarit të All'llahut, Hazreti Muhammedit (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*) me të cilët na bashkoftë Zoti i Madhëruar!

TË SHTIRURIT

Një nga veprimet më të urryera të njeriut është dyfytyrësia (kur njerëzit hiqen të mirë sa për sy e faqe). Dyfytyrësia është produkt i mosbesimit në Ditën e Ringjalljes. Ai, i cili nuk është plotësisht i sigurt për Ditën e Ringjalljes, është i kërcënuar nga kjo sëmundje zemre. Kjo bëhet e ditur edhe në ajetet e sures Maunë dhe fillon me përgënjeshttrimin e Ditës së Ringjalljes nga mohuesit e jetës në Botën Tjetër. Kështu përfundon me çështjen e dyfytyrësisë dhe shtirjen e mohuesve. Kjo sure e bekuar ka një kuptim shumë të thellë dhe vërteton se një nga pasojat e rëndësishme dhe të turpshme të mohimit të Ditës së Gjykimit është rënia në grackën e dyfytyrësisë. Njeriu me dy fytyra dhe i shtirur, shpërblimin e tij e kërkon tek falënderimi dhe vlerësimi nga të tjerët. Njeriu me dyfytyra ka lënë në harresë vëmendjen ndaj Zotit dhe është nevojtar i vëmendjes së të tjerëve e këtë nevojë ai e përmbush me pikëpamjet e të tjerëve rreth tij. Ai nuk është i aftë të kuptojë faktin se bota është pamje e Zotit dhe Ai është i Gjithëditur lidhur me punët e ditura dhe të paditura të njerëzve. Por, punët e tij të mira nuk i bën për kënaqësinë e Zotit dhe as në rrugën për t'u afruar te Zoti, por për të tërhequr vëmendjen e krijesave dhe për këtë arsye Zoti shpërblimin ndaj këtyre njerëzve ia lë në dorë atyre për të cilët ata vepruan. Besimtari i vërtetë, i cili e

konsideron Zotin të Gjithëditur, që di të dukshmen dhe të padukshmen, për çdo punë që kryen për të tjerët, thotë:

إِنَّمَا نُنْطَعِبُكُمْ لَوْجِهِ اللَّهِ لَا نُزِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا ﴿٩﴾

“Ne ju ushqejmë vetëm për hir të Zotit. Për këtë, nuk duam shpërblim e as falënderim!”²⁷

Për këtë arsye Zoti ka këshilluar këndimin e sures “Ihlas” si as një sure tjetër me qëllim që falësi i namazit të kujtojë që Zoti i Madhëruar është Një dhe i Pashoq. Duhet të mos i bëjë atij shok sepse shirku është gjynahi më i madh dhe nuk falet kurrë. Edhe dyfytirësia është një lloj shirku.

---

²⁷ Sure “Insan”, ajeti 9

INATI, ÇELËSI I TË GJITHA TË KËQIJAVE

Kriteri i diturisë dhe i epërsisë së njeriut ndaj krijesave të tjera është intelekti, mendja e tij. E, nëse intelekti do të fashitej, do të privonte njeriun nga udhëzimi dhe njeriu do të rrëshkiste keqazi dhe do të rrëzohej deri në nivelin e kafshëve, madje, edhe më poshtë. Në të vërtetë, duhet që armikun më të madh të njeriut ta konsiderojmë inatin e tij që nëse nuk do të mundet ta kontrollojë atë nuk do të arrijë kurrë lumturinë.

Imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) ka thënë: *“Inati i madh i ndryshon fjalët, fut në kolaps thelbin e argumentit, shpërqendron mendjen, deformon dhe shpërbën të kuptuarit e njeriut. Në konfliktin e motiveve të epshit dhe të inatit, mendjet e njerëzve errësohen dhe humbasin shkëlqimin e tyre duke e larguar njeriun nga punët e mira dhe të qenësishme. Inati është zjarr flakërues. Ai, i cili do të ulte inatin dhe zemërimin e tij, e ka shuar atë zjarr, ndërsa ai njeri i cili e nuk e kontrollon inatin e tij, vetë ai është i pari njeri i cili do të digjet në flakët e atij zjarri.”*

Kur’ani famëlartë në suren “Ali Imran”, ajeti 134 lidhur me zbutjen e inatit thotë:

... وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾

“... e mposhtin zemërimin dhe ua falin fajetnjerëzve. Allahu i do bamirësit.”

Profeti Muhammed (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*) në një hadith të tij lidhur me këtë temë thotë: *“I fortë nuk është ai njeri, i cili hedh përtokë kundërshtarit e tij, por i më fuqishëm është ai njeri, i cili në çastet kur është i inatosur, kontrollon vetveten.”*

LARGIMI NGA GJYNAHU

Atij, të cilit i rreh zemra për të Vërtetin dhe është në dijeni të faktit se ai është në mbrojtje të Zotit, duhet të jetë i kujdesshëm ndaj fjalëve dhe veprave të veta dhe të mbajë pastër shpirtin tij.

Ajetin fisnik **“A nuk e dini që Zoti ju shikon?”** ta përsërisë gjithnjë dhe ajetin tjetër **“Ne kemi vënë vëzhgues dhe mbrojtës për ju”** ta verë devizë të jetës së tij dhe **“nuk kemi qenë kurrë të paditur ndaj krijesës Tonë”** ta ketë gjithmonë në mendje, që në hijen e vëmendjes dhe përkushtimit ndaj Zotit të ruhet nga gjynahi.

Kur njeriu bën gjynah, në të vërtetë, ai ka harruar Zotin dhe ka larguar vëmendjen nga madhështia e forcës së Tij. Nëse njeriu është i përkushtuar ndaj Zotit dhe përmend pozitën e tij dhe të robve të tij, si mund të mos bindet dhe të thyejë urdhrin e Tij?

Imam Sexhadi (*paqja qoftë mbi të!*) në një hadith ka thënë: **“Kijeni frikë Zotin për hir të forcës së Tij që ka ndaj jush dhe rikujtojeni Atë me qëllim që ai t’ju afrohet juve.”**

Zoti i Lartësuar në shumë raste në Kur'an, namazin e konsideron përmendjen dhe rikujtimin e Tij dhe parandalues të të këqijave.

DASHURIA NDAJ ZOTIT

Në suren “Ali Imran”, ajeti 31 Kur’ani famëlartë thotë:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ

رَحِيمٌ

Thuaj: “Nëse e doni All’llahun, atëherë ejani pas meje që All’llahu t’ju dojë, t’ju falë gjynahet tuaja, se All’llahu është Ai që fal shumë, mëshiron shumë.”

Dashuria nuk është një pasion zemre, e brishtë dhe pa ndonjë ndikim, por ndikimi i saj duhet pasqyruar në veprat e njeriut. Ky ajet jo vetëm që i kthen përgjigje pretenduesve të dashurisë në kohën e profetit Muhammed (*paqja dhe bekimet e All’llahut qofshin mbi të!*), por është një parim i përgjithshëm në logjikën islame për të gjithë kohërat dhe shekujt.

Ata, të cilët natë e ditë pretendojnë për dashurinë ndaj Zotit, apo figurave të ndritura pararendëse të Islamit apo ndaj njerëzve të mirë, por që në praktikë nuk i përngjasojnë aspak atyre, nuk janë gjë tjetër veçse pretendues të rremë.

Ky ajet fare hapur tregon se njeriu për të tërhequr vëmendjen e Zotit dhe për të fituar dashurinë e Tij, duhet të ndjekë rrugën e Hazreti Muhammedit (*paqja dhe*

bekimet e All'llahut qofshin mbi të!) dhe të dashurve të Zotit dhe në këtë rrugë duhet të jetë i vendosur.

Në këtë mënyrë, ai që ndjek rrugën e Profetit (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!)* do ta meritojë shpërblimin e Zotit dhe ky është sihariqi më i madh sepse ka njohur Zotin e vet. Por, ai i cili ka shijuar dashurinë e Zotit ka pirë një gllënjë nga ai ujë jetëdhënës, për të përveç vëmendjes ndaj të Dashurit të vet, çdo gjë tjetër është e pavlerë.

INTELIGJENCA

Islami është fe e logjikës dhe Zoti i Lartësuar këtë inteligjencë ia ka kërkuar rob-it të vet. Shenjat e inteligjencës ia ka lënë në vullnetin dhe detyrat e njeriut që çdokush që dëshiron, të përfitojë prej saj dhe të lumturohet në dritë dhe në begati.

Inteligjenca në Kur'anin famëlartë është provuar shpeshherë dhe Zoti i Madhëruar robtë e tij më të mirë i ka paraqitur me përshkrimin inteligjentë (اولوالباب), **“mendimtarët”** të cilëve u drejtohet kryesisht Kur'ani madje edhe në pranimin e shenjave të Zotit nuk ndjekin ndjenjat e verbëra, por me zgjuarsin dhe inteligjencë hulumtojnë mirë shenjat e Zotit dhe bëhen përmendës dhe vigilentë. Kur'ani famëlartë në ajetin 73 të sures Furkan thotë:

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ تَحْزُوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾

“Edhe ata që kur këshillohen me ajetet e Kur'anit të Zotit të tyre, nuk u kthejnë shpinën si të shurdhët e të verbër.”

Kur'ani famëlartë, ky Libër plot mirësi dhe begati, thesaret e çmueshme dhe kuptimin e vet të thellë ia kushton vetëm atyre njerëzve të cilët kanë mend dhe intelekt dhe në saje të inteligjencës së tyre meditojnë rreth shenjave të Zotit:

كِتَابُ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿٢٨﴾

“Ky (Kuran) është një libër i bekuar, që Ne ta kemi zbritur ty (Muhamed), për të përsiatur mbi vargjet e tij dhe për t’u këshilluar me të mendarët.”²⁸

Islami dënon ashpër *imitimin e verbër* dhe ndjenjat e përkohshme dhe i fton myslimanët në mençuri dhe në mendjemprehtësi në të gjitha punët, ashtu sikurse Profeti, falë inteligjencës dhe argumenteve të qarta, u zgjodh profet

---

²⁸ Sure “Sad”, ajeti 29

TË JESH I KËNAQUR

Kënaqësi do të thotë që njeriu të jetë i kënaqur me atë që i ofrohet në jetë. Nëse kënaqësia shndërrohet në gëzim që përmbush nevojën e njeriut, atëherë ajo mund të përkufizohet si një moral njerëzor, mirësi e madhe dhe shenjë e afrimit me Zotin e Lartësuar. Kënaqësia e njeriut që i është dhënë në jetën e tij për të përmbushur një nevojë, në të vërtetë, është kënaqësi nga ajo gjë të cilën Zoti e ka paracaktuar. Të ndjehesh i kënaqur me atë që të ka dhënë Zoti, në të vërtetë është bindja ndaj Zotit dhe afrimi drejt Tij.

Natyrisht, kënaqësi ndaj asaj, e cila përmbush nevojat e njeriut, konsiderohet kënaqësi kur personi i kënaqur të tentojë të përfitojë më tepër se sa është e nevojshme. Një kënaqësi e tillë buron nga bindja ndaj Zotit dhe jo kënaqësi që rrjedh nga varfëria dhe pamundësia. Ai njeri, i cili është i kënaqur i jep të tjerëve nga pasuria e vet, ai ia ka dalë mbanë që të futet në konceptin e humanizmit dhe i është afruar Zotit të vet. Prandaj, njeriu dorështrënguar ndaj vetvetes, familjes dhe të afërmeve të tij, nuk është i kënaqur. Ai atë që nuk i nevojitet më për vete e shtrëngon fort dhe nuk ua dhuron të tjerëve, por njeriu, i cili përdor pasurinë e tij sa për të zgjidhur problemin e vet dhe pjesën tjetër ia fal nevojtarëve, në këtë rast mund të themi se ai është një njeri i kënaqur.

FALJA

Falja, është një cilësi e admirueshme dhe nuk do të thotë të mbyllësh njërin sy ndaj gjynahit dhe gabimit të kryer nga një person, kjo për arsye frike. Por, falje quhet kur ti fal dikë megjithëse ke forcën dhe fuqinë për t'u hakmarrë ndaj tij. Zoti në përshkrimin e Madhështisë të Vet thotë: **“Në qoftë se ju bëni ndonjë vepër të mirë haptazi ose fshehurazi ose falni ndonjë vepër të keqe, Allahu është Falës i madh dhe i Plotfuqishëm.”**²⁹

Zoti, si një Falës i Madh, ka fuqinë dhe forcën për t'u hakmarrë, por me qëllim që të theksojë cilësinë e faljes te njeriu, i kërkon atij që të falë të këqijat që i kanë bërë të tjerët. Atëherë, falja e gabimeve të të tjerëve është e lavdërueshme dhe konsiderohet mirësi, kur falësi të evitojë hakmarrjen. Mirëpo, falja e gabimit dhe e veprës të keqe, duke pasur parasysh edhe mundësinë për t'u hakmarrë qëllimi i faljes nuk duhet të jetë ndryshe nga ai që u tha më sipër.

Në suren “Nur”, ajeti 22 Kur'ani famëlartë thotë:

وَلَا يَأْتِلْ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولَى الْقُرْبَىٰ وَالْمَسْكِينِ
وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا ۗ أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ ۗ

وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾

---

²⁹ Sure Nisa, ajeti 149

“Njerëzit e ndershëm dhe të pasur ndër ju të mos betohen se nuk do t’u japin të afërmeve, të varfërve dhe të mërguarve në rrugën e Allahut; le t’i falin ata dhe të mos ua marrin për keq!Vallë, a nuk doni ju që t’ju falë Allahu? Allahu është Falës e Mëshirëplotë.”

Ajeti i tërheq vëmendjen besimtarëve në faktin se nëse ata po ashtu do të gabojnë, sepse edhe ata njerëz janë edhe njeriu është garues, shpresat për falje i kanë të varura te Zoti sepse, Ai ka thënë:

وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

“All’Ilahu është Mëshirues i Madh.

SPROVA E ZOTIT

Njerëzit, pa dyshim, janë krijuar për hir të një misioni të veçantë dhe nuk është kështu që krijesa të tilla të krijohen diku dhe kur t'i përfundojë jeta e tyre, të dorëzojnë shpirtin pa pasur ndonjë qëllim në jetën që ato kryen.

Zoti i Madhëruar në suren Mulk thotë: **“Zoti, i cili krijoi jetën dhe vdekjen me qëllim që t'i sprovtojë robtë e vet se cili është më punëmirë”**.

Sprova e Zotit nuk është veçori e ndonjë shtrese të veçantë të shoqërisë dhe as nuk kryhet në kohë dhe në vend të caktuar, por të gjithë jemi në prag të sprovës së Zotit të Lartësuar.

Punët e përditshme i shpjegojmë shpesh si ngjarje të zakonshme dhe jo si sprovë dhe mendojmë se sprova e Zotit i takon momenteve fatpërcaktuese dhe të veçanta të jetës dhe vetëm në këto raste vihet në provë besimi i njeriut. Ndërkohë që me një vështrim të saktë kuptojmë se çdo orë e jetës tonë është e shoqëruar me dhjetëra apo qindra sprova të Zotit dhe dështimet apo fitoret tona çdo moment regjistrohen në *librin e punëve tona të kryera*. Po, bijtë e Ademit që të gjithë në mënyrë të barabartë janë vihen në sprovë të së mirës dhe të së keqes, ashtu sikurse thotë edhe All'llahu i Madhëruar:

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ۖ وَبَلَّوْكُمْ بِالْشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً ۖ وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿١٠٠﴾

“Çdo krijesë do ta shijojë vdekjen, e Ne, në shenjë sprove ju sprovojmë me vështirësi e kënaqësi dhe ju ktheheni te Ne.”³⁰

Njeriu në jetën e tij në këtë botë, përballet me lloj-lloj pasurish, varfëriash dhe fatkeqësish dhe ai ka për detyrë që në shenjë falënderimi ndaj të mirave që i ka dhënë Zoti, t'i falë njerëzve të tjerë, të jetë i duruar në raste fatkeqësish dhe të mos humbasë besimin te Zoti.

---

³⁰Sure “Enbija”, ajeti 35

BOTA

Zoti i Madhëruar thotë në Kur'anin famëlartë:

أَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَهُوَ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ
وَالْأَوْلَادِ ... ط

“Ju njerëz dijeni se jeta e kësaj bote nuk është tjetër vetëm se lojë, kalim kohe në argëtim, stoli, krenari mes jush dhe përpjekje në shtimin e pasurisë dhe të fëmijëve...”³¹

Në këtë ajet përshkruhet situata e jetës në këtë botë, fazat e ndryshme të ciklit të saj si dhe shpjegon motivet sunduese për çdo fazë. Në këtë mënyrë, “mungesa e vigjilencës”, “loja dhe argëtimi”, “stolitet”, “krenaritet” dhe “shtimi” përbëjnë pesë fazat e jetës të njeriut.

Zoti i Madhëruar në vazhdim të këtij ajeti, përmend një shembull duke mishëruar fundin e jetës së botës përballë syve të njerëzve dhe thotë: “E, që është si shembull i një shiu prej të cilit bima i habit bujqit, e pastaj ajo thahet dhe e sheh atë të verdhë, mandej bëhet e thyer, e llomitur, e në Botën Tjetër është dënimi i rëndë, por edhe falje gjynahesh dhe dhurim i kënaqësisë nga All'illahu; pra jeta e kësaj bote nuk është tjetër vetëm se përjetim mashtrues.”

---

³¹ Sure “Hadid”, ajeti 20

Me qëllim që njerëzit të jenë më pak të dhënë pas jetës në këtë botë dhe madje t'i ruhen asaj, për këtë arsye profeti Muhammed (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*) ka thënë: *“Miqësia e dynjasë është shkaku i çdo gabimi dhe gjynahi ”. Natyrisht, në këtë hadith të famshëm profetik, qortohet miqësia ndaj dynjasë dhe jo vetë dynjaja (bota)”*.

Për këtë, Zoti i Madhëruar thotë:

﴿ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴾

“...Ndërsa jeta e kësaj bote është vetëmkënaqësi mashtruese.”³², që do të thotë që është mjet për të mashtruar vetveten dhe të tjerët dhe bën fjalë për ata njerëz të cilët dynjanë e konsiderojnë qëllimin e tyre final dhe i kanë varur shpresat te ajo dhe dëshira e fundit e tyre është dynjaja. Mirëpo, nëse dhuratat e kësaj bote materiale janë mjet për të arritur te vlerat e larta njerëzore, nuk mund të konsiderohet kurrë dynja por arrë e Jetës së Përtejme dhe urë për të arritur te ato qëllime të mëdha.

---

³² Sure “Ali Imran”, ajeti 185

KARAKTERI I BUJARISË

Zoti i Madhëruar duke përshkruar As'habi Kehfin (Banorët e shpellës) thotë:

لَمْ نَقْصُ عَلَىكَ نَبَأَهُمْ بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾

“Ne po të rrëfejme saktë çështjen e tyre. Ata ishin disa djelmosha, kishin besuar Zotin e tyre, e Ne atyre edhe më ua shtuam bindjen.”³³

Zoti i Lartësuar në këtë ajet përmend madhështinë dhe mrekullinë e Ashabi Kehfit dhe i quan ata heronj të rinj dhe thotë: **“Ata ishin disa djelmosha”** dhe ndaj tyre bëri atë mrekulli të cilën e kishte bërë edhe për Hazreti Ibrahimin (*paqja qoftë mbi të!*), të cilin edhe atë në suren Enbija e ka cilësuar bujar.

Karakteri dhe natyra e bujarisë është ajo që i tha Hazreti Muhammedi (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*), Imami Aliut (*paqja qoftë mbi të!*): **“O Ali, bujari thotë të vërtetën, është besnik dhe që lë amanete, është zemër butë, i qan hallin të varfërve, është dhurues, mikpritës punëmirë dhe i thjeshtë.”**

Thuhet që prijësi i bujarisë është hazreti Jusufi (*paqja qoftë mbi të!*), i cili vuajti shumë prej vëllezërve të vet dhe kur i shtiu ata në dorë tha: **“Nuk ka qortim për ju sot”**.

---

³³ Sure “Kehf”, ajeti 13

Në një transmetim thuhet se një lypës i kërkoi ndihmë të Dërguarit të All'llahut (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*). I Dërguari i Zotit i tha shokut të vet: *"Të jesh bujar me të."* Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) u çua e shkoi dhe kur u kthye kishte në dorë një dinar, pesë derhemë dhe një copë bukë. I Dërguari i All'llahut tha: *"O Ali, ç'është kështu?"* Aliu u përgjigj: *"O i Dërguar i All'llahut, kur lypësi bëri kërkesë, zemra ma deshi që t'i jepja atij një copë bukë, pastaj sërish zemra më tha që t'i dhuroja atij edhe 5 derhem, pastaj më ra sërish në mendje që t'i falja atij edhe një dinar, po bëj atë që ndjeva. I Dërguari i Zotit tha: Nuk ka më bujar se Al*

PESIMIZMI

Jeta e njeriut është plot vështirësi e probleme dhe pikërisht në përballjen me këto vështirësi dhe probleme vihet në provë edhe besimi i tij, sikurse thuhet edhe në ajetin 4 të sures “Beled”:

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ ﴿٤﴾

“se, në të vërtetë, Ne e kemi krijuar njeriun për të luftuar në vështirësi!”

Nuk është e thënë që njeriu ta arrijë rehatinë kaq kollaj sepse është një qëllim për të arritur në një qëllim tjetër.

Zoti i Madhëruar thotë:

وَلَيْنَ أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَكَفُورٌ ﴿٥﴾ وَلَيْنَ أَذَقْنَاهُ نِعَمَاءَ بَعْدَ ضَرَاءٍ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي ۚ إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿٦﴾

“Kur Ne i japim njeriut të shijojë mëshirën Tonë e pastaj ia heqim atë, ai atëherë bëhet shpresëhumbur dhe mohues. E, kur pas fatkeqësisë që e ka goditur atë, Ne i japim atij dhunti, ai me siguri do të thotë: “Gjynahet e mia janë larguar nga unë!” atëherë bëhet i gëzuar dhe mendjemadh.”³⁴

³⁴ Sure “Hud”, ajetet 9 - 10

Po, pesimizmi është një ndër sëmundjet më të thella të moralit (njerëzve të paedukuar) të cilët kurdoherë që përballen me një vështirësi të vogël, bien në pesimizëm të thellë, por besimtari i devotshëm gjithnjë ka shpresë te mëshira e Zotit dhe asnjëherë nuk harron Zotin dhe nuk humb shpresat nga Ai. Ai e di fare mirë se Zoti i Lartësuar pas vështirësive dhe problemeve sjell qetësinë. Duke pasur shpresën te kjo mëshirë e Tij nuk përkulet para problemeve dhe vështirësive dhe mban ndezur në zemrën tij shkëndijat e shpresës; ai është i sigurt se për çdo vështirësi ka një zgjidhje.

QËNDRIMI NË RRUGËN E ZOTIT

Të shumtë janë njerëzit të cilët të ndikuar nga emocionet e çastit marrin vendim për të kryer një punë, por, pasi janë çliruar nga emocionet u zbehet motivi për të kryer punën duke mos e çuar atë deri në fund. Ndërsa njerëzit durimtarë nuk marrin vendime nisur nga emocione të çastit por duke i peshuar mirë e saktë gjërat dhe asnjëherë nuk humbin shpresat gjatë rrugës. Ata nuk lejojnë t'i rrëshkasë fitorja nga duart ndonëse koha e saj mund të tejzgjatjet.

Nga pikëpamja e Kur'anit famëlartë, rruga e vetme e drejtë është qëndrueshmëria dhe vazhdimësia e rrugës.

Në suren "Ahkaf", ajeti 13 thuhet:

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾

"Pa dyshim, ata që thonë: "Zoti ynë është Allahu!" dhe pastaj qëndrojnë në rrugën e drejtë, nuk do të kenë arsye për t'u frikësuar e as për t'u dëshpëruar."

Hazreti Aliu (*paqja qoftë mbi të!*), i cili vazhdimisht qortonte banorët e Kufes për shkak se nuk ishin të qëndrueshëm ndaj së vërtetës, pas leximit të këtij ajeti fisnik iu drejtua shokëve të vet dhe u tha: ***"dhe ju thatë: Zoti ynë është All'llahu, atëherë vini në jetë urdhrat e Kur'anit dhe të jeni të qëndrueshëm ndaj rrugës dhe***

mënyrës së saktë të adhurimit; mos i ktheni shpinën urdhrave të Zotit, mos bëni bidat dhe mos devijoni sepse ata që dalin jashtë rregullave të Zotit, në Ditën e Kiametit do të jenë larg mëshirës së Tij."

Po në kohë krizash dhe intrigash, në luftën kundër të kotës dhe gjatë uljeve dhe ngritjeve në jetë, përballë faktorëve të presionit, ajo që është thelbi i lumturisë dhe çelësi i fitores, është forca e qëndrueshmërisë së tij në rrugën e vërtetë.

Ç'ËSHTË NAMAZI?

Namazi, kjo e vërtetë e lartë dhe formuese, ndërgjegjësues i shpirtave të etur për dije ndaj botës në të cilën ata jetojnë, ky çlirimtar i personalitetit të dashuruar, ç'nevojë ka ai për përshkrimin tonë? Ky ujë i jetës i shpirtave të gjallë të njerëzve ç'nevojë ka për shpjegim dhe komentim?

Në këtë botë kuptimplotë, gjithçka që është në qiell dhe në Tokë, i bën sexhde dhe tasbih vetëm Zotit, Krijuesit të universit. Vetëm disa nuk përfitojnë nga mirësitë e namazit. Për të kuptuar rëndësinë e namazit, këtij burimi qelibar të jetës mund të themi: “ Një qenie shumë e vogël përballë një krijese pafundësisht të madhe e lirë nga çdo vartësi materiale.” Vendi ku vendoset kontakti i kësaj marrëdhënie madhështore qoftë xhami, apo një vend në mal, në fushë besimtari vë re përsosmërinë absolute. Namazi fillon me fjalën “ All’Ilahu Ekber” që është edhe fillimi i lidhjes me Zotin e Madhëruar dhe duke thënë “Eselamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu” takimin me Zotin në kohën kur thuhet “ Ijake naabudu ve ijake nestain” lajmëron prezencën e bashkuar të njerëzve përpara Zotit.

Në hadithin e njohur dhe kuptimplotë ku thuhet: *“Namazi është miraxhi i besimtarit”* ka për qëllim përshkrimin që bëmë më lart rreth namazit.

RREGULLAT E MIQËSISË

Zoti i Lartësuar thotë:

... وَلَا تُطِيعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنِ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا ﴿٣٥﴾

“Mos dëgjo atë zemrën e të cilit ia kemi lënë mospërfillëse ndaj përmendjes Sonë e, që shkon pas dëshirave të veta, duke shkelur çdo kufi në veprimet e veta.”³⁵

Miqësia bëhet shkas për dashuri dhe në mënyrë të natyrshme, ai, i cili është mik me dikë tjetër dhe për shkak të dashurisë që ndjen ndaj tij, do apo s’do, do të veprojë si ai, në mënyrën e të folurit, të ecurit etj. Kjo është tradita e pandryshueshme e miqësive. Prandaj, për të shmangur rreziket që vijnë nga imitimet e miqësive jo të mira, është e nevojshme që fillimisht njeriu për të zgjedhur mikun apo shokun e vet të bëjë kujdes dhe sipas ajetit të sipërpërmendur, të mos zërë shok dhe mik atë njeri, i cili nuk vlerëson vlerat e Zotit dhe e ka harruar Atë.

Është e qartë, se shoku është pasqyra e moralit dhe etikës së njeriut dhe për këtë arsye, për të njohur karakterin dhe personalitetin e një personi, duhet të njohim më parë shokët e tij dhe sigurisht, nëse ai ka shoqëri me njerëz të këqij edhe ai konsiderohet si ata,

---

³⁵ Sure “Kehf”, ajeti 28

paçka se vetë nuk mund të jetë njeri i keq. Mirëpo, nëse ai shoqërohet me njerëz të mirë, konsiderohet se është si ata sidoqë vetë nuk mund të jetë i mirë. Kur'ani, bazat dhe rrënjët e shoqërisë të shëndoshë i ka ngritur mbi besimin dhe shoqëri të përhershme i konsideron ato shoqëri, në të cilat respektohet devotshmëria ndaj Zotit dhe i jepet përparësi fjalës të sinqertë. Ky aspekt fare mirë kuptohet në ajetin 67 të sures "Zuhruf" ku thuhet:

 الْأَخْلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ

“Atë Ditë miqtë do të bëhen armiq të njëri-tjetrit, përveç të drejtëve, që e kanë pasur frikë Allahun.”

FYTYRA E NJERËZVE TË SINQERTË

Zoti i Lartësuar thotë:

... تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِّنْ

أَثَرِ السُّجُودِ ... ﴿٢٥﴾

“I sheh ata si përkulen dhe bien në sexhde, duke kërkuar dhuntinë dhe kënaqësinë e Allahut. Në fytyrat e tyre shihen shenjat e sexhdes.”³⁶

Njerëzit besimtarë dhe të vetpërmbajtur e kanë besimin e fortë dhe luten vazhdimisht. Frika ndaj Zotit ka hyrë aq thellë në zemrat e tyre a thua se në veshët e tyre kumbon zëri i zhurmës së flakëve të zjarrit të Xhehenemit. Xhenneti për ta është sikur ta kenë para me sytë e tyre dhe sikur po ia kalojnë më së miri brenda saj. Xhehenemin e besojnë sikur ta kenë parë atë dhe po ndëshkohen brenda tij.

Zemrat e njerëzve të vetpërmbajtur janë të pikëlluara, trupat e tyre të dobët, kërkesat e tyre të vogla dhe shpirti i tyre i pastër. Ata bëjnë durim në periudhën e shkurtër të jetës në këtë botë me qëllim që të fitojnë rehatinë e përhershme të ahiretit. Agresori fal vetveten dhe pajtohet me njeriun që ishte zënë. Nuk flet fjalë të këqija, por vetëm fjalë të ëmbla.

---

³⁶ Sure “Fet’h”, ajeti 29

Të këqijat e tij janë të fshehta dhe puna e mirë e dukshme. Në vështirësi është i qetë, në fatkeqësi i duruar dhe në lumturi falënderues. Nuk zhgënjën në atë që i kanë ngarkuar si përgjegjësi dhe nuk harron porosinë e dhënë. Nuk i flet me epitete të shëmtuara njerëzve, nuk bezdis fqinjët. Nuk gëzohet me fatkeqësitë e të tjerëve dhe nuk ndërhyr në punët jo të qenësishme, njerëzit janë të qetë prej tij. Përgatit vetveten për Ditën e Kiametit dhe i krijon kushte dhe mirëqenie popullit.

FALJA E NAMAZIT

Të gjithë të dërguarit e Zotit ishin familjarë me namazin, edhe ndjekësit e tyre nga Hazreti Ademi (*paqja qoftë mbi të!*) deri ne profeti i fundit, Hazreti Muhammedi (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*) e praktikonin namazin. Zoti i Madhëruar flet kështu për profetin Ibrahim (*paqja qoftë mbi të!*):

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي ۚ رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٣٧﴾

“O Zoti im, bëj që unë dhe pasardhësit e mi të kryejmë përherë namazin! O Zoti ynë, na i prano lutjet!”³⁷

Edhe kur djaln e vet e la amanet në dorë të Zotit pranë Kabes tha:

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بُوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا

الصَّلَاةَ... ﴿٣٨﴾

“O Zoti ynë, unë kam vendosur disa nga pasardhësit e mi, në një luginë që nuk mbillet, afër Shtëpisë Tënde të Shenjtë, që të falin namazin...”³⁸

Një nga pasardhësit më të dalluar të Hazreti Ibrahimit (*paqja qoftë mbi të!*) është Musa, bashkëbiseduesi (me Zotin), të cilit në fillim të Shpalljes

³⁷ Sure “Ibrahim”, ajeti 40

³⁸ Sure “Ibrahim”, ajeti 37

së Zotit kishte urdhrin për të falur namazin: **“fale namazin për të më rikujtuar Mua”**. Kur i vjen radha, profetit Isa (*paqja qoftë mbi të!*), Kur'ani rrëfen:

وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَنِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣٩﴾

“dhe më ka bërë të bekuar kudo që të jem. Ai më ka porositur që të falem e të jap zeqat sa të jem gjallë”³⁹

Një profet tjetër që rrjedh nga Ibrahim (paqja qoftë mbi të!), është edhe Hazreti Ismaili (*paqja qoftë mbi të!*) i cili ka një karakter krejt të veçantë. Kur'ani famëlartë flet kështu për të: **“Jo vetëm që falte rregullisht namazin, por urdhëronte edhe njerëzit e tij të falnin namazin”**.

Kur erdhi radha te krijesa e bekuar e Profetit të Islamit (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*) Zoti tha: “Namazi është detyrim për çdo njeri.” Ndërsa lidhur me besimtarët tha: “Me të vërtetë, namazi është një urdhër i detyrueshëm dhe i domosdoshëm për besimtarët.” Të tillë janë profetët dhe Imamët e pastër (*paqja qoftë mbi ta!*) dhe besimtarët e drejtë të cilët ndjekin rrugën e tyre.

---

³⁹Sure “Merjem”, ajeti 31

TË MOS PËRQESHIM

Nga punët më të shëmtuara të cilat i dënon Kur'ani është kërkimi i të metave. Kur'ani famëlartë mallkon ashpër këtë ves të shëmtuar saqë e bën të panevojshëm shpjegimin tonë rreth kësaj vepre. Zoti i Madhëruar e ka mallkuar talljen dhe përqeshjen dhe thotë:

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ﴿١﴾ الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ﴿٢﴾ يُحَسِّبُ أَنَّ
مَالَهُ أَخْلَدَهُ ﴿٣﴾ كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ﴿٤﴾

“Mjerë për çdo përqeshës - shpifës, që grumbullon pasuri dhe e ruan, duke menduar se ajo pasuri do ta bëjë të pavdekshëm! Jo, aspak! Në të vërtetë, ai do të hidhet në torturën shkatërruese.”⁴⁰

Ashpërsia e tonit ndaj përqeshjes dhe talljes në këto ajete kur'anore është aq e madhe saqë bën të dridhet trupi i çdo njeriu të ndërgjegjshëm dhe me vetëdije.

Ai që përqesh pa patur parasysh të metat e veta dhe pa bërë përpjekje për të hequr këtë ves të tij, përqesh dhe tall të tjerët dhe ka dëshirë që të nxjerrë të metat e të tjerëve.

---

⁴⁰ Sure “Humeze”, ajetet 1-4

Kur'ani famëlartë në suren Huxhurat thotë:

“Mos tallni dhe përqeshni njëri-tjetrin” dhe në fund të këtij ajeti njerëzit që përqeshin të tjerët dhe që nuk pendohen i konsideron dhunues.

Imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) ka dënuar talljen dhe përqeshjen dhe ka thënë: *“Çdo kush prej jush që njeh të metat e njëri-tjetrit, për shkak të të metave të tij të mos përqeshë dhe të mos tallë të tjerët për të metat e tyre.”*

LARGPAMËSIA

Niveli i ngritjes dhe i përsosmërisë së çdo njeriu vlerësohet në saje të nivelit të ideve dhe mendimeve të tij. Pra, çdo njeri ka nivel më të ngritur, kur ai ka ide më të plota dhe më të përsosura. Njerëzit e vegjël kanë ide të vogla, kurse njerëzit e mëdhenj kanë ide të mëdha. Njerëzit me ide të mëdha janë largpamës, ndjehen sikur kanë ngelur prapa, sepse vështrojnë më larg se ajo që kanë arritur. Në çdo nivel të lartë që ai mund të ketë arritur e konsideron vetveten sikur ka ngelur prapa dhe motivon më tepër veten për të arritur kulmin absolut. Mirëpo ai njeri, vizioni i të cilit janë vetëm katër muret e shtëpisë dhe lagjes së tij, nuk ndjen kurrë se ka ngelur prapa dhe nuk ka frikë se mund të ngelet një njeri i rëndomtë për shoqërinë. Cili ka frikë nga rënia e nivelit të tij njerëzor? -Ai i cili mund të shikojë kupolën e malit.

Imam Aliu në fjalimin e tij përreth cilësive të të devotshmëve thotë: *“Nga shenjat e besimtarëve, janë këto, kanë besim të fortë, karakter të butë, janë largpamës e të palëkundur në fenë e Zotit dhe janë lakmitarë në nxënien e diturisë.”* Por, njeriu largpamës shikon edhe të sotmen edhe të nesërmen. Të sotmen e cila është kalimtare dhe të nesërmen e cila është krijuar enkas për të. Të sotmen e shfrytëzon për rastet e mira që i jepen për të fituar kënaqësinë e Zotit dhe përgatitet për rrugën e gjatë dhe pa kthim të së nesërmes.

TË MIRAT DHE DOBITË E NAMAZIT

Kur'ani përmend shumë të mira dhe dobi të namazit ku thotë:

...إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ ...

“...Vërtet që namazi të ruan nga shthurja dhe nga çdo vepër e shëmtuar...”⁴¹

Namazi ka kushte dhe rregulla për vendin dhe rrobat që duhen për namaz. Rrobat dhe vendi i namazit duhet të jenë të pastra. Disa prej këtyre rregullave dhe kritereve janë të detyrueshme, disa të pëlqyeshme dhe disa të tjera janë tradita. Të gjitha këto formojnë namazin. Natyrisht, për shkak se bota e natyrës është bota e ndikimit reciprok, prandaj ai që është imoral dhe mohues është i privuar nga kënaqësia e faljes së namazit. Kjo përbën një kontradiktë reciproke. Nuk është e mundur që namazi të parandalojë imoralitetin, pa lënë imoraliteti gjurmë në namaz. Ashtu sikurse falësi i namazit është i pastër nga imoraliteti, njeriu imoral dhe keqbërës nuk mund të falë namazin dhe kjo është dobia e parë e namazit e cila përmendet nga Kur'ani.

Namazi ka gjithashtu, edhe dobi morale, etike, politike dhe ekonomike të cilat këto më së miri janë pasqyruar në suren Mearixh.

---

⁴¹ Sure “Ankebut”, ajeti 45

Mungesa e durimit, lakmia, nervozizmi, dëshirimi i të mirës dhe begatisë vetëm për vete, mos zgjerimi i mirësisë, mos pasurimi i mendjes, padurimi i vështirësive dhe mos kërkimi i mirësisë për të tjerët të gjitha këto përbëjnë karakterin e ulët natyror të çdo njeriu, të cilat pastrohen dhe eliminohen vetëm me faljen e namazit.

إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ﴿١٩﴾ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ﴿٢٠﴾ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ

مُنُوعًا ﴿٢١﴾ إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾

“Vërtet që njeriu është krijuar i paqëndrueshëm: kur atë e godet e keqja, ai ligështohet fort, por, kur i bie e mira, ai bëhet koprrac. Përjashtim bëjnë ata që falen.”⁴²

---

⁴² Sure “Mearixh”, ajetet 19-22

UJI KURRË NUK PËRMBYT NJË TOKË TË LARTË

Harresa e të përmendurit të Zotit është shkaku kryesor i shumë prej rrëshqitjeve dhe gjynaheve. Çdokush që harron Zotin, është bërë shok me shejtanin. Zoti i Lartësuar thotë:

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٦٨﴾

“Atij që shmanget nga Këshilla e të Gjithëmëshirshmit (Kurani), Ne do t’ia caktojmë një djall, që do t’i bëhet shok i pandashëm.”⁴³

Po harresa ndaj asaj që kemi qenë dhe nga ajo që jemi krijuar bëhet shkas që njeriu të humbë të vërtetën e ekzistencës së tij dhe të bëhet mburravec dhe mendjemadh. Tek njeriu mburravec dhe mendjemadh nuk ndikojnë në zemrën tij argumentet e qarta të Zotit dhe përmendja e Tij. Ai mendon vetëm për pozitë dhe pasuri vetjake dhe në vend të falënderimit bëhet mosmirënjohës dhe thotë:

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي ... ﴿٧٨﴾

“ Ai (Karuni) tha: “Më është dhënë vetëm në saje të dijes sime!”⁴⁴

---

⁴³ Sure “Zuhruf”, ajeti, 36

⁴⁴ Sure, “Kasas”, ajeti 78

Këto fjalë nënkuptojnë mosmarrjen parasysh të forcës dhe vullnetit të Zotit dhe kthimin e shpinës ndaj përmendjes së Tij që provohet në shfaqjen e e arrogancës në Tokë. Mendjemadhi dhe mburraveci përkundrazi asaj që mendon është i dobët dhe për të maskuar këtë dobësi, hiqet sikur është i madh dhe pret që të gjithë para prezencës së tij të jenë kokulur. Në këtë kohë, Zoti i Madhëruar frikëson atë duke i thënë:

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا ۖ إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿١٧﴾

“Dhe mos ec nëpër tokë me mburrje, pse ti as nuk mund ta çash tokën as nuk mund ta arrish lartësinë e maleve.”⁴⁵

... وَرَحِمْتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٢١﴾

“...E mëshira (caktimi për pejgamber) e Zotit tënd është shumë më e dobishme se ajo që ata grumbullojnë.”⁴⁶

⁴⁵ Sure “Isra”, ajeti 37

⁴⁶ Sure “Zuhruf”, ajeti 32

AGJËRIMI STËRVITJE PËR PASTRIMIN E SHPIRTIT NGA PAPASTËRTIA E GJYNAHEVE

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن

قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾

“O ju që besuat, agjërimi u është bërë detyrim sikurse ishte detyrim edhe i atyre që ishin para jush, kështu që të bëheni të devotshëm.”⁴⁷

Muaji i bekuar i Ramazanit është muaji i filladit të mëshirës së Zotit. Mëshirë për të gjithë botën dhe për të gjithë krijesat. Besimtarët, për të mbajtur gjallë dhe marrë pjesë në “Mikpritjen e Zotit” shpirtin dhe zemrën e tyre e stolisin me parfumin e këndshëm të përmendjes së Tij.

Ramazani është një tjetër mundësi për të pastruar shpirtin nga papastërtitë e gjynaheve dhe heqjen e tyre nga hapësira e zemrës dhe e qenies së njeriut. Agjërimi ka qenë me kohë një nga adhurimet më të mëdha të fesë islame.

Agjërim nuk do të thotë vetëm vetëpërmbajtje nga e ngrëna dhe e pira, por është një asketizëm ndaj Zotit në saje të së cilës lulëzojnë talente të fshehura njerëzore drejt përsosmërisë dhe afrimit me Zotin, dhe shpirti

---

⁴⁷Sure “Bekare”, ajeti 183

përgatitet duke ruajtur trupin njerëzor nga kënaqësitë materiale, për t'u lartësuar dhe arritur në shkallë më të lartë.

Nëse do të vështrojmë me kujdes lidhjen e fortë dhe të ngushtë midis shpirtit dhe trupit do të kuptojmë dhe efektet formuese të agjërimit sepse njeriu duke lënë mënjane kënaqësitë materiale mëson që të lërë mënjane edhe gjërat e ndaluara nga Zoti.

Por, agjërimi i vërtetë është një ushtrim i gjithanshëm, në të cilin njeriu mbron tërësinë qenies të vet nga çdo lloj gjynahi duke e merituar të jetë pjesëmarrës në mikpritjen madhështore dhe fisnike të Zotit.

DHURIMI NË RRUGËN E ZOTIT FORCON BESIMIN

Në ajetet e Kur'anit famëlartë jepen shumë inkurajime për të dhuruar dhe falur në rrugën e Zotit, ku midis të tjerash thuhet: **“Dhe për ç’arsye nuk duhet të falni në rrugën e Zotit ndërkohë që ju (me pasurinë tuaj jeni të vdekshëm) dhe trashëgimtar i të gjithë qiejve dhe Tokës është Zoti ”.**

Ose ajeti tjetër ku thuhet:

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً

“Kush do t’i japë Allahut një hua të bukur, që Ai t’ia kthejë shpërblimin shumëfish?”⁴⁸

Shkaku që Zoti shpërblimin e ka shpjeguar me termin “shpërblim bujar” është për arsye se shpërblimi që jepet për hir të atij që ka falur dhe dhuruar në rrugën e Zotit, jo vetëm që nuk ka të sosur, por vjen gjithnjë duke u rritur. Inkurajime të tilla të bëra nga Zoti për të dhuruar në rrugën e Tij, për të cilin flasin dhe ajete të shumta të Kur'anit, tregon për rëndësinë e dhurimit dhe faljes në rrugën e Zotit.

---

⁴⁸ Sure “Bekare”, ajeti 245

Me një fjalë, mund të themi që dhurimi në rrugën e Zotit është faktor i forcimit të besimit dhe ky fakt mund të kuptohet fare lehtë në të gjitha ajetet që bëjnë fjalë për dhurimin në rrugën e Tij. Por sidoqoftë, dhurimi në rrugën e Zotit (Fi sebili Lah) është ai dhurim të cilin njeriu e ka më përzemër dhe ia fal të tjerëve. Zoti i Madhëruar thotë:

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ ... ﴿٩٢﴾

“Kurrë nuk do ta arrini singëritetin e plotë me besim (as kënaqësinë e lumtur në Xhennet) derisa të mos e jepni më të dhembshmen (më të dashurën) e pasurisë suaj....”⁴⁹

I rëndësishëm është fakti që dhurimin në rrugën e Zotit të mos e konsumojmë me përgojim. Sepse dhurimi në rrugën e Zotit është një dhurim, i cili duhet mbajtur pastër nga çdo lloj përgojimi, sikurse thuhet edhe në ajetin 264 të sures “Bekare”:

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى ... ﴿٢٦٤﴾

“O ju që besuat, mos i prishni lëmoshat tuaja me të krenuar e me ofendim...”

---

⁴⁹Sure “Ali Imran”, ajeti 92

MBIKQYRËSIT E PUNËVE TË NJERIUT

Zoti i Lartësuar në suren “Tarik”, ajetet 1-4 thotë:

وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ۝ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ۝ النَّجْمُ الثَّاقِبُ ۝ إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ۝

“Pasha qiellin dhe yllin ndriçues (të natës)! E ku e di ti se çka është tariku - trokitësi? Ai është ylli që shpon (errësirën me dritë). Nuk ka asnjë njeri që ndaj tij të mos ketë përcjellës.”

Vërtet, sikur njeriu ta dijë që dy roje, një në krahun e djathtë dhe një tjetër nëkrahun majtë vëzhgojnë veprat e tij dhe i regjistrojnë rregullisht ato dhe i çojnë te Zoti, a vallë prapë njeriu do të vazhdonte pa frikë me haramet?

A e di ai që edhe një fjalë e vogël regjistrohet nga melekët që e mbajnë nën kontroll atë? A nuk e ka dëgjuar fjalën e All'Ilahut të Madhëruar që thotë:

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ۝

“dhe, për çdo fjalë që ai thotë, ka pranë vetes një mbikëqyrës të gatshëm (për ta shënuar atë).”⁵⁰

Si ka mundësi që kur njeriu është i shoqëruar me krijesat ruhet nga gjynahet, por kur është vetëm me Zotin e tij nuk ka turp para pranisë së Tij? Nëse do të

---

⁵⁰ Sure “Kaf”, ajeti 18

kemi parasysh gjithnjë faktin se gjithmonë ka sy të mprehtë dhe veshë të ndjeshëm që regjistrojnë të gjitha veprat tona të mira dhe të këqija, a do të vazhdonim vallë të bënim gjynah? Kurdoherë që të kuptonim gabimet tona a do të kërkonim falje nga Zoti i Mëshirshëm?

Le të veprojmë sipas diturisë dhe këndvështrimit tonë dhe duke pasur besim në Ditën e Gjykimit, veprat tona të këqija t'i justifikojmë me punë të mira, të përulemi para All'llahut të Madhëruar dhe t'i kërkojmë falje Atij për veprat tona të shëmtuara para se të na soset jeta sepse atëherë pendimi dhe të kërkuarit falje nuk do të kishte asnjë dobi.

PËRMENDJA E ZOTIT

Në ngjarjet e hidhura të jetës, po ashtu edhe në gëzime, kur njeriu çekuilibrohet, gjithnjë ka një vend të sigurt për t'u mbështetur që e shpëton atë dhe i fal qetësi shpirtërore. Ajo qetësi shpirtërore nuk është gjë tjetër veçse përmendja dhe dhikri i Zotit. Të gjitha hallet dhe problemet e kësaj jete për njeriun janë si pasojë e padijes së tij. Padije nga ajo çka ai ishte dhe padije nga Krijuesi i tij. Për atë qëllim që ai është krijuar, bëhet shkas që në vend që të arrijë në pikën e duhur humbet në ëndrrat dhe dëshirat e gjata të kësaj bote. E vetmja mënyrë për të zgjuar njeriun nga kjo harresë është përmendja e Zotit. Natyrisht, Kur'ani nuk ka për qëllim të tregojë se përmendja e Zotit është shenja e vetme e besimit të tij apo neglizhenca ndaj saj është shenjë e mohimit të Zotit nga ai, por qëllimi është se besimtari përkujton rregullisht Zotin e Madhëruar, dhe çdo punë që kryen, çdo metodë që ndjek, në çdo mendim që ka nuk harron përmendjen e Zotit dhe madje pasuria dhe fëmijët që janë mashtrimi dhe intriga e dynjasë nuk e bëjnë që ai të harrojë përmendjen e Zotit, ashtu sikurse All'illahu i Madhëruar thotë:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَلْهَوْا أَمْوَالَكُمْ وَلَا أَوْلَادَكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ ...^ج

“O ju që besuat, as pasuria juaj e as fëmijët tuaj të mos u shmangin prej adhurimit të All’llahut, e kush bën ashtu të tillët janë mu ata të humburit.”⁵¹

Është e qartë se dhikri i All’llahut nuk e ka rëndësinë te fjalët por te kuptimi i tij dhe para se të shikohet si një mister apo slogan, funksioni kryesor i tij është parandalimi nga kryerja e punëve jo të pëlqyeshme dhe imorale për të arritur drejtësinë dhe rrugën e vërtetë, ashtu sikurse Zoti i Lartësuar thotë: **“dhe përkujtojeni shumë All’llahun....”**

---

⁵¹ Sure “Munafikun”, ajeti 9

DEVOTSHMËRIA SHPËTIMTARJA E NJERIUT NË KOHË VËSHTIRËSIE DHE PROBLEMESH

Shembullin më të bukur dhe më të këndshëm të devotshmërisë dhe të vetëpërmbytjes mund ta gjesh në ajetin e katërt të sures Talak, ku Zoti i Madhëruar thotë:

... وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿١٠٨﴾

“E, kush i frikësohet All’llahut, Ai, atij ia lehtëson çështjen.”

Ky është premtimi i Zotit të Vërtetë që cilësitë e devotshmërisë dhe ruajtjes nga gjynahet të bëhen mbrojtësi i tij shpirtëror. Ai njeri do të jetë nën ndihmën e Zotit të Lartësuar dhe në të gjitha punët e tij i ka varur të gjitha shpresat tek Ai.

Besimtari është në dijeni që premtimi i Zotit të Madhëruar është i realizueshëm dhe Zoti i Madhëruar nuk flet kundër premtimit të tij.

Kur’ani thotë:

وَيَقُولُونَ سُبْحَنَ رَبِّنَا إِن كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا ﴿١٠٩﴾

“dhe thonë: “Qoftë i lavdëruar Zoti ynë! Me të vërtetë, premtimi i Zotit është plotësuar!”⁵²

---

⁵² Sure “Isra”, ajeti 108

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۖ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ...

“...Atij që i frikësohet Allahut, Ai do t’i gjejë rrugëdalje (nga çdo vështirësi) dhe do t’i japë risk prej nga nuk e pret..”⁵³

Të gjitha këto inkurajime që bëhen për devotshmërinë ndaj Zotit dhe rezultateve të ndritura të saj, është sepse devotshmëria është e vetmja rrugë e shpëtimit të njeriut. Devotshmëria është porosia e parë dhe e fundit e të gjithë të dërguarve të Zotit dhe imamëve të pastër (*paqja qoftë mbi ta!*) dhe të dashurve të Zotit. Dhe, nëse do ta merrnim atë si një vlerë të përbashkët të të gjitha feve monoteiste, do të arrinim shumë shpejt në një përfundim që është se devotshmëria është ruajtëse e njeriut, ndihmëse e tij në të gjitha situatat e jetës dhe e vetmja mënyrë e njeriut për të shijuar të mirat materiale dhe shpirtërore të Zotit.

---

⁵³ Sure “Talak”, ajetet 2 -3

TRAJTIMI I GABUAR I GJYNAHIT TË TË TJERËVE

Një besimtar mysliman ashtu sikurse kënaqet nga adhurimet dhe punët e mira të të tjerëve, natyrisht që do të zemërohet me gjynahet që kryejnë ata. Ky është një reagim i mirë dhe i admirueshëm sepse është miqësi dhe armiqësi për hir të rrugës të Zotit dhe ky është një nga proceset e përsosmërisë. Mirëpo, kjo veti e admirueshme ndonjëherë e nxitur nga motive djallëzore devijon nga rruga kryesore. Me një paraqitje hyjnore por me ngjyra djallëzore mashtron njerëzit besimtarë. Shejtani shfaqet në këtë formë, kur një njeri shikon gjynahet e të tjerëve, i mërzhitur i rrëfen të tjerëve për atë gjynah, dhe me keqardhje shprehet i çuditur që një person ka bërë diçka të tillë, duke bërë kështu vetvetiu një gjynah të madh dhe duke përbaltur edhe imazhin e myslimanëve të tjerë.

Kjo mënyrë e trajtimit të gjynahqarit, është rrjedhim i mosqenies në dijeni ndaj mënyrës së saktë dhe racionale të ndalimit të së keqes dhe kundërvënies ndaj gjynaheve dhe kundravajtjeve. Është e mundur, që me një tërheqje vërejtjeje miqësore vetë personit që ka gabuar, mund ta parandalosh atë nga një vepër e shëmtuar, por duke përgojuar dhe nxirë emrin e tij mund të acarosh më tepër situatën.

PASOJAT E BRAKTISJES SË URDHËRIMIT PËR MIRË DHE NDALIMIT TË SË KEQES

Çdo rregull islam ka rëndësinë e vet të veçantë dhe moszbatimi i tij krijon probleme në shtyllat e fesë. Në këtë mes, nëse do të braktisen rregullat shoqërore, do të krijojnë më tepër boshllëk në shoqëri duke pësuar kështu një goditje më të rëndë. Duke pasur rëndësinë e urdhërimit për mirë, ndalimin e së keqes, pasojat e dobishme dhe të vlerësueshme të saj mund të kuptohet se braktisja e këtij detyrimi të madhdo të sillte situata të dhimbshme për shoqërinë. Kur'anë famëlartë përmend për keq ata njerëz, të cilët nuk ndalonin të keqen dhe thotë:

كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ ۚ لَبِئْسَ مَا كَانُوا

يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾

“Ata ishin që nuk ndalonin njëri-tjetrin nga e keqja që punonin. E ajo që bënin ishte e shëmtuar.”⁵⁴

Prandaj, sipas pikëpamjes kur'anore braktisja e ndalimit të së keqes konsiderohet një akt i papëlqyeshëm. Indiferentizmi dhe nënvlerësimi ndaj urdhërimit për mirë dhe ndalimit të së keqes e fut aq thellë në korrupsion dhe në prishje shoqërinë, sikurse e

⁵⁴ Sure “Maide”, ajeti 79

dëgjojmë edhe nga thirrja e dhimbshme e Imam Aliut (paqja qoftë mbi të!): *“Ne vijmë nga Zoti dhe do të rikthehemi sërish tek Ai. Prishja ka dalë sheshit dhe nuk ka kush që ta ndalojë atë. A vallë kështu dëshironi të hyni në Xhennetin e Zotit dhe të jeni prej robve të tij më të dashur? Jeni shumë larg. Zoti nuk mashtrohet kur fut njerëzit në Xhennet dhe askush nuk fiton kënaqësinë e Zotit pa iu bindur më parë Atij.”*

LUTJA

Në fenë islame, lutja konsiderohet adhurim. Lutja është kryekëput në përkujtim të Zotit. Lutja s'është gjë tjetër veçse përmendje e Zotit. Prandaj, në Kur'anin famëlartë në shumë ajete është urdhëruar për të dhe është ndaluar braktisja e saj. Nga begatitë e kësaj bote dhe të Botës Tjetër, çdo begati që na pëlqen, gjendet në depozitat e Zotit dhe çelësi i atyre depozitave është lutja (dua).

Edhe imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) lutjen e ka quajtur “Çelësi i depozitave të Zotit”, ndërsa Imam Xhafer Sadiku (*paqja qoftë mbi të!*) lutjen e quan “Çelësi i mëshirave.”

Lutja është çelës, çelës i çdo begatie dhe i çdo gjëje.

I Dërguari i All'llahut (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*) thotë: ***“Faktori i zbritjes së çdo mirësie materiale dhe shpirtërore drejt teje është lutja. Lutja ngjall shpresën, forcon vullnetin dhe zgjon shumë prej potencialeve të fshehura te njeriu dhe e motivon atë për punë që nuk priteshin që ai t'i bënte. Duke u lutur, në çdo kohë njeriu ndjen se ai ka një mbrojtës me të cilin mund të kontaktojë kur të dëshirojë.”***

Lutja e bën më të qartë njeriun. Ajo bëhet shkas që njeriu mos vihet në pozita të ngushta. Lutja zbut zemrën e njeriut dhe pastron shpirtin e tij e kur njeriu kërkon nga Zoti, ai ndjehet i fisnikëruar dhe i kënaqur.

AI QË DËGJON PËRGOJIMIN ËSHTË NJËSOJ SIKURSE PËRGOJUESI

Martiri i lavdishëm Ajatullah Destgijb në librin e tij “Gjynahet e mëdha” lidhur me dëgjimin e përgojimit thotë: “Ashtu sikurse përgojimi është i ndaluar dhe gjynah i madh edhe dëgjimi i tij sipas mendimit të të gjithë fukahave (jurisprudentëve) është haram.”

Profeti i nderuar Hazreti Muhammed (paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!) thotë: *“Dëgjuesi i përgojimit është njësoj si përgojuesi dhe ai që dëgjon përgojimin është një prej përgojuesve.”*

Imam Xhafer Sadiku (paqja qoftë mbi të!) ka thënë: “Përgojimi ndaj myslimanëve është sikurse mohimi (kufri) dhe dëgjimi i saj do të thotë pëlqim, që është njësoj si idhujtaria (shirku).” Ta kini parasysh se gjithë këto paralajmërime nga dëgjimi i përgojimit janë për arsye se nëse nuk do të ketë dëgjues natyrisht, që përgojuesi nuk do të flasë vetë dhe të dëgjojë vetë.

I Dërguari i All'llahut (paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!) thotë: *“Nëse dikush përgojohet nga vëllai i tij i fesë, nëse ka mundësi dhe e ndihmon atë, Zoti do ta ndihmojë atë në këtë botë dhe në Botën Tjetër dhe nëse ka mundësi dhe nuk e ndihmon atë, Zoti do ta braktisë dhe nuk do ta ndihmojë as në këtë botë dhe as në Botën Tjetër.”*

Shejh Ensari (Zoti e mëshiroftë!) që është një nga fakihët më të mëdhenj shitë, thotë: *“Mbase njeriu, dëgjuesi i përgojimit i cili nuk e ka refuzuar atë është më gjynahar se vetë përgojuesi sepse bëhet shkas që përgojuesi të marrë guxim dhe të përsëritë përgojimin e tij si ndaj besimtarit ashtu edhe ndaj të tjerëve.”*

AJETI EDUKUES MË GJITHËPËRFSHIRËS (PËR MORALIN) NË KUR'AN

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴿١٩٩﴾

“Ti (Muhammed) merre të lehtë, urdhëro për mirë dhe largohu prej të padijshmëve.”⁵⁵

“merre të lehtë”, do të thotë, mos u sill ashpër me popullin, të jesh i kujdesshëm ndaj tij, prano faljen e tyre dhe mos u kërko më shumë nga sa ata kanë mundësi.

“Urdhëro për mirë”, do të thotë që të urdhërosh popullin për punë të mira, punë të cilat i pranon mendja e shëndoshë dhe logjika, të cilat Zoti i ka përmendur për mirë. Ftojeni popullin drejt së vërtetës dhe mos lini gjë mangët.

“dhe largohu prej të padijshmëve”, që do të thotë të tregoheni të durueshëm me njerëzit injorantë dhe fanatikë, kokëfortë dhe të paditur dhe njerëzit me intelekt dhe moral të dobët. Rruga e fitores ndaj tyre nuk është kacafytja me ta, por fitore është mosmarrja në konsideratë e budallallëqeve të tyre.

---

⁵⁵ Sure “El-A’raf”, ajeti 199

MBULESA (HIXHABI) NË KUR'AN

Mbulesës që e ka vendosur Islami si detyrë për gruan, nuk do të thotë që gruaja nuk ka të drejtë të dalë nga shtëpia e saj. Në Islam nuk ka as burgim dhe as izolim. Mbulesa e gruas në Islam është që gruaja në kontaktet sociale me burrat duhet të mbulojë trupin e vet dhe jo ta ekspozojë atë. Edhe ajetet e Kur'anit e shpjegojnë me po këtë kuptim, po ashtu edhe fatvaja e fakihëve dëshmon të njëjtin fakt, ku ne këtu do të shpjegojmë ajetet 30 dhe 31 të sures "Nur" që flasin për këtë temë:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ ۖ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ۚ وَلْيَضْرِبْنَ خُمُرَهُنَّ عَلَىٰ رُءُوسِهِنَّ ۚ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولَى الْأَرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ

لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ ۖ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ
 مِنْ زِينَتِهِنَّ ۚ وَتَوْبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

"Thuaju besimtarëve të ndalin shikimet (prej haramit), t'i ruajnë pjesët e turpshme të trupit të tyre se kjo është më e pastër për ta. All'llahu është i Njohur hollësisht për atë që bëjnë ata. Thuaju edhe besimtareve të ndalin shikimet e tyre, t'i ruajnë pjesët e turpshme të trupit të tyre, të mos zbulojnë stolitë e tyre përveç atyre që janë të dukshme, le të venë shamitë mbi kraharorin e tyre dhe të mos ua tregojnë bukuritë e tyre askujt përveç burrave të vet, baballarëve të vet ose baballarëve të burrave të vet, djemve të vet ose djemve të burrave të vet, vëllezërve të vet ose djemve të vëllezërve të vet, apo djemve të motrave të veta ose grave të tyre (që u përmendën) dhe robërshave, të cilat i kanë në pronësinë e tyre ose shërbëtorëve nga meshkujt të cilët nuk ndiejnë nevojë për femrat ose fëmijët që nuk e kanë arritur pjekurinë për gra. Le të mos kërcasin me këmbët e tyre për ta zbuluar fshehtësinë nga stolitë e tyre. Pendohuni të gjithë tek All'llahu, o besimtarë, në mënyrë që të gjeni shpëtim."

TREGTIA E PASHEMBULLT

Zoti i Lartësuar në ajetin 111 të sures “Teube” thotë:

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُم بِأَتْ لَّهُمُ
الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًا عَلَيْهِ حَقًّا
فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ ۚ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ
فَأَسْتَبْشِرُوا بِلِقَائِ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ ۚ وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

“All’llahu bleu prej besimtarëve shpirtrat dhe pasurinë e tyre me Xhennet. Luftojnë në rrugën e All’llahut, mbysin dhe mbyten. All’llahu dha premtim, të cilin e vërtetoi në Teurat, Inxhil e Kur’an. E kush është zbatues më i sigurt i premtimit të vet se All’llahu? Pra, gëzonju tregtisë që e bëtë me Të. Ky është suksesi i madh.”

Për çdo tregti ka 5 baza kryesore, të cilat janë përmendur në këtë ajet.

Bazat e shkëmbimit në këtë tregti përbëhen: Zoti i Lartësuar i cili është Blerës dhe besimtarët janë shitës, malli që shkëmbehet janë shpirtrat dhe pasuria e besimtarëve dhe çmimi i tyre është Xhenneti dhe e fundit është se kontrata e këtij shkëmbimi, është premtimi i bërë prej Zotit, besimtarëve dhe si rezultat është fitorja e madhe që do të korrin besimtarët:

...وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ...

“...Ky është suksemi i madh...”

Është e nevojshme të përmendim se në fund të shkëmbimit, Zoti uron palën tjetër me fjalët: “Gëzuar ju, qoftë ky shkëmbim dhe kjo tregti që kryet.”

NJË URDHËR I RËNDËSISHËM HIGJIENTIK

...وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا...

“ ...E hani e pini por mos e teproni...”⁵⁶

Kjo fjali duhet në pamje e thjeshtë, por sot është vërtetuar se ajo konsiderohet si një ndër arritjet më të mëdha në fushën e higjienës. Studimet e kryera nga shkencëtarët kanë arritur përfundimin që burimi i shumë prej sëmundjeve, është ushqimi i tepërt i cili qëndron i patretur në trupin e njeriut. Ky ushqim i tepërt është një peshë e rëndë për zemrën dhe organet e tjera të trupit dhe përbën një vatër infeksionesh dhe sëmundjesh.

Prandaj, për shërimin e shumë prej sëmundjeve, hapi i parë është që të digjen këto lëndë të dëmshme që në të vërtetë janë mbeturinat e trupit të njeriut, me qëllim që trupi i njeriut të pastrohet. Faktori kryesor i krijimit të këtyre materialeve të dëmshme është ushqimi i tepërt dhe duhet të hahet me masë të caktuar për të parandaluar një gjë të tillë.

---

⁵⁶ Sure “A’raf”, ajeti 31

TRE URDHRA TË RËNDËSISHËM KUR'ANORË PËR PËRPARIMIN DHE LUMTURINË E INDIVIDIT DHE TË SHOQËRISË

1- Drejtësia Sociale

Zoti i Lartësuar në ajetin 135 të sures “Nisa” thotë:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِٱلْقِسْطِ شُهَدَآءَ لِلّٰهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ

أَوْ ٱلْوَالِدَيْنِ وَٱلْأَقْرَبِينَ

“O ju që besuat, vazhdimisht të jeni dëshmues të drejtë për hir të All’lilaut edhe nëse është kundër (interesit) vetvetes suaj, kundër prindërve ose kundër të afërmve...”

2- Përpjekja

Zoti i Lartësuar në ajetin 39 të sures “Nexhm” thotë:

وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَنِ إِلَّا مَا سَعَىٰ

“Dhe se njeriut nuk i takon tjetër vetëm se ajo që ka punuar.”

Vihet re qartë se lavdia, përparimi dhe lumturia e gjithanshme arrihet në saje të përpjekjeve të gjithanshme.

3-Marrja në dorë e çdo pushteti

Zoti i Madhëruar në ajetin 60 të sures “Enfal” thotë:

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ

عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَأَآخِرِينَ... ﴿٦٠﴾

“E ju përgatituni sa të keni mundësi force, (mjete luftarake), e kuaj të caktuar për betejë kundër atyre (që tradhëtojnë) e me të, (me përgatitje), ta frikësoni armikun e All’lilaut, armikun tuaj dhe të tjerët...”

Vlen për t’u përmendur, se në këtë ajet, koncepti *forcë* ka kuptimin: “fuqizim shpirtëror, material, psikologjik, shkencor, industrial, teknologjik, ekonomik, kulturor, politik dhe armatim modern.”

POZITA E ZEMRËS NË KUR'AN

Zemra u krijua nga drita dhe hijeshia dhe të parin që pa ishte Zoti i Madhëruar.

Kur'ani famëlartë i ka kushtuar rëndësi të madhe zemrës, të cilën e konsideron edhe “qendrën e komandës së njeriut” dhe në mënyrë që njeriu të përftojë mrekullitë njerëzore duhet të shfrytëzojë më së miri organet e veta. Kur'ani e inkurajon njeriun për të forcuar zemrën tij.

Zemra, në pikëpamjen e Kur'anit është boshti i kuptimit të thellë. Zemra qetësohet me përmendjen e Zotit dhe duke harruar përmendjen e Tij infektohet nga sëmundjet shpirtërore. Prandaj, nëse kjo qendër komanduese do të jetë e shëndoshë, organet e tjera të trupit do të kryejnë më së miri funksionin e tyre duke ecur në rrugën e përsosmërisë.

Kur'ani famëlartë e fton njeriun të ketë një zemër të bindur, të sigurt, të dorëzuar dhe të frikësuar përballë Madhështisë së Zotit dhe kritikon njeriun, i cili ka një zemër të ndryshkur, të sëmurë e cila ka devijuar nga qëllimi i lartë.

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ

قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَسِقُونَ ﴿١٦﴾

“A nuk është koha që zemrat e atyre që besuan të zbuten me këshillat e All’llahut dhe me të Vërtetën që zbriti (me Kur’anin), e të mos bëhen si ata, të cilëve u është dhënë Libri më parë e zgjati koha dhe zemrat e tyre u shtangën e shumë prej tyre janë jashtë rrugës.”⁵⁷

Në përfundim, po themi këtë lutje kur’anore e cila thotë:

رَبَّنَا لَا تُرِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ

أَنْتَ الْوَهَّابُ

“O Zoti ynë! Mos lejo që zemrat tona të shmangen (nga e vërteta), pasi na ke udhëzuar në rrugën e drejtë, dhe jepna mëshirë prej Teje; vërtet, Ti je Dhuruesi i Madh!”⁵⁸

---

⁵⁷ Sure “Hadid”, ajeti 16

⁵⁸ Sure “Ali Imran”, ajeti 8

KARAKTERI I ÇUDITSHËM I NJERIUT

Njeriu ka veçori të çuditshme. Karakteri i tij i vërtetë del në pah kur vihet përballë provës së Zotit. Kur atë ta zërë ndonjë e keqe, e shikon natë e ditë duke u lutur dhe me zemër e me shpirt i kërkon Zotit të Madhëruar që t'i zgjidhë atij hallin dhe nëse vështirësitë ndaj tij shtohen më shumë, lutet aq shumë sa nuk është lutur ndonjëherë më parë.

Kur lutja i pranohet dhe i zgjidhet halli, gëzohet aq shumë saqë haron se në ç'hall ishte dhe kush e shpëtoi nga ky hall. Dhe, me mburrje thotë që hallin e zgjidhi falë aftësisë së vet dhe tashmë është i çliruar nga hallet dhe problemet.

Por, njeriu që në ditën e parë ka qenë haraq. Shkaku pse kjo krijesë u quajt njeri (insan) është nga harresa e tij. Ai e di më së miri se vazhdimisht vihet para sprovës së Zotit me qëllim që të matet forca e besimit të tij dhe të bëhet e ditur nëse në kohë të vështira i lëkundet besimi apo jo.

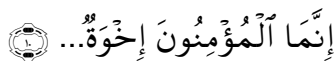
Lidhur me këtë karakter të çuditshëm të njeriut në ajetin 49 të sures "Zumer" flitet kështu:

فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا حَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ

عَلَىٰ عِلْمٍ ۚ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾

“Kur e godet njeriun ndonjë e keqe, ai na lutet Neve, e kur nga ana Jonë ia shndërrojmë atë në ndonjë të mirë, ai thotë: “Kjo më është dhënë në bazë të dijes sime!” Jo, por ajo është një sprovë, por shumica e tyre nuk e dinë.”

RËNDËSIA E VËLLAZËRISË ISLAME

“S’ka dyshim se besimtarët janë vëllezër...”⁵⁹

Ky ajet është një ndër sloganet thelbësore të fesë islame. Mbi këtë thelb të rëndësishëm islam, myslimanët e çdo lloj race dhe fisi, me çdo lloj gjuhe apo moshe, kanë ndjenje vëllazërie të fortë, edhe pse njëri mund të jetojë në hemisferën lindore të botës dhe tjetri në atë perëndimore. Edhe në shumë transmetime islame është vënë theksi mbi këtë pikë të rëndësishme.

Si shembull për këtë fakt përmendim fjalën e Profetit Muhammed (*paqja dhe bekimet e All’llahut qofshin mbi të!*) lidhur me tridhjetë të drejtat e një besimtari ndaj një vëllai tjetër besimtar, i cili thotë:

“Myslimani ka tridhjetë të drejta mbi vëllanë e tij mysliman, të cilat i ka detyrim deri në përmbushjen e tyre ose të falë vëllanë e tij mysliman: të falë rrëshkitjet e tij në momente mërzie të tregohet bujar ndaj tij, të fshehë këmbënguljen e tij, të justifikojë gabimet e tij, të pranojë faljen e tij, të mbrojë atë ndaj njerëzve që flasin keq për të, t’i dojë gjithnjë të mirën atij, të ruajë miqësinë dhe shoqërinë me të, të respektojë besën ndaj tij, të vizitojë atë kur ai është sëmurë, të marrë pjesë në

---

⁵⁹ Sure “Huxhurat”, ajeti 10

varrimin e tij, të pranojë ftesën e tij, të pranojë dhuratën e tij, dhuratës së tij t'i përgjigjet me dhuratë, të jetë falënderues ndaj të mirave të tij, të ndihmojë gjithnjë atë, të ruajë nderin e tij, ta udhëzojë atë në rrugën e drejtë, t'i kthejë selamin atij, fjalën e tij ta marrë për mirë, shoku i vëllait mysliman të jetë dhe shok i tij, të mos ketë armiqësi me vëllain e vet mysliman dhe...."

BINARËT E JETËS SË KËRKUESVE TË KËSAJ BOTE DHE TË AHIRETIT (BOTËS TJETËR)

Zoti i Madhëruar në ajetin 18 të sures së nderuar “Isra” thotë:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا

لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿١٨﴾

“Kush është ai që e ka për qëllim vetëm këtë botë, Ne atij që duam i japim në të aq sa duam, e pastaj atij i bëjmë të hyjë në xhehennem i nënçmuar, i përbuzur.”

I rëndësishëm në këtë ajet është fakti se Zoti i Madhëruar nuk thotë se çdokush që i jepet jetës së kësaj bote ia arrin qëllimit të tij, por vendos dy kushte: së pari, ai ia arrin pjesërisht qëllimit të tij, “Ne atij që duam i japim në të aq sa duam...” dhe kushti i dytë, njerëzit tjerë, madje nuk arrijnë as deri këtu, por vetëm grupi i cili do të arrijë një pjesë të së mirave të kësaj bote janë “atyre që duam Ne”. Si rrjedhim, jo të gjithë ata që i janë përkushtuar të mirave të kësaj bote ia arrijnë qëllimit të tyre dhe as ata të cilët pjesërisht kanë arritur disa të mira nuk mundën që t’ia arrijnë plotësisht qëllimit të tyre për të mirat e kësaj bote.

Edhe jeta e përditshme na i bën fare të qarta këto dy kushte të vendosura nga Zoti për njeriun.

Më pas, Zoti i Madhëruar flet për grupin e dytë të njerëzve që janë të përkushtuar ndaj ahiretit dhe thotë:

وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ

مَشْكُورًا ﴿١٩﴾

“Sa për atë që dëshiron botën tjetër dhe përpiqet për të me gjithë shpirt e duke qenë besimtar, përpjekja e tij do të shpërblehet.”⁶⁰

---

⁶⁰ Sure “Isra”, ajeti 19

CILËSITË E VEÇANTA TË ROBVE TË ZGJEDHUR TË ZOTIT

Zoti i Madhëruar i përshkruan kështu robtë e Tij të veçantë:

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا...

“E robërit e Zotit janë ata që ecin nëpër tokë të qetë...”⁶¹

Në përshkrimin e parë të bie në sy mohimi i mendjemadhësisë dhe egoizmit, i cili spikat dukshëm në të gjitha veprimet e njeriut madje edhe në mënyrën e të ecurit. Prandaj, karakterin e një njeriu fare mirë mund ta kuptojmë edhe nga mënyra e të bariturit. Po! Ata janë të ekuilibruar dhe ekuilibri është çelësi i besimit.

Përshkrimi i dytë është se ata janë të qetë dhe të duruar, ashtu sikurse thuhet edhe në vazhdimin e po këtij ajeti; “e kur atyre me fjalë u drejtohen injorantët, ata thonë: “Paqe!”; paqe, e cila është e shoqëruar me indiferentizëm ndaj fjalëve të tyre, por edhe me bujari që nuk rrjedh nga dobësia dhe as nuk është shenjë e dashamirësisë dhe e miqësisë ndaj tyre.

Në ajetin pasardhës, Zoti i Madhëruar flet kështu për cilësinë e tretë të njerëzve që është adhurimi i tyre i sinqertë:

---

⁶¹ Sure “Furkan”, ajeti 63

وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَمًا ﴿٦٤﴾

“Dhe, që për hir të Zotit të tyre natën e kalojnë duke i bërë sexhde dhe duke qëndruar në këmbë (falen).”⁶²

Në errësirën e natës kur njerëzit neglizhues ndaj detyrimeve të Zotit flenë dhe nuk ka asnjë mundësi për hipokrizi, ata i bëjnë haram gjumin vetvetes dhe e kalojnë natën duke i bërë sexhde dhe duke qëndruar në këmbë në namaz për Zotit e Lartësuar.

---

⁶² Sure “Furkan”, ajeti 64

VAZHDIMI I NAMAZIT

Namazi është pëshpëritja e dashurisë së krijesës me Krijuesin e vet. Namazi është nevoja e adhuresit dhe shiu i mëshirës me të cilin robi i Zotit freskon shpirtin e tij me të dhe kjo nuk është një nevojë e përkohshme dhe e çastit. Adhuresi mbetet gjithmonë një adhures dhe në adhurim gjithnjë është nevojtar i vazhdimësisë së lidhjes me burimin e universit, me qëllim që, nëpërmjet kësaj lidhjeje të arrijë përsosmërinë shpirtërore. Shpirti e dëshiron shumë takimin me Zotin dhe kënaqësinë e kontaktit me Të e ndjen atëherë, kur lidhja është e fuqishme, e thellë dhe e vazhdueshme. Besimtari ka nevojë për qëndrueshmëri dhe qetësi shpirtërore. Prandaj, namazi është përmendja e Zotit dhe dhikri i All'Ilahut është më i madhi.

Atëherë nga ajeti:

...أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

“Vërtet, zemrat qetësohen me përmendjen e Allahut!”⁶³, kuptohet se kjo qetësi e përherëshme është e mundur vetëm e vetëm në saje të vazhdimësisë dhe të ruajtjes së kësaj lidhjeje. Zakonisht, vlerat morale në krye të së cilave qëndron namazi, varen nga vazhdimi i tyre.

---

⁶³ Sure “Rra’ad”, ajeti 28

Besimi në Zot është një kriter thelbësor, por qëndrueshmëria në rrugën e Zotit është kushti final për të qëndruar në rrugën e drejtë. Të shumtë janë ata njerëz të cilët të motivuar nga ndjenja momentale vendosin të falin namazin dhe të vendosin lidhjen me Krijuesin e pashoq, por sa të paktë janë ata njerëz të qëndrueshëm në rrugën e Zotit.

Këta janë ndjekësit e rrugës të vërtetë që të çon tek All'Ilahu i Madhëruar, janë njerëzit, të cilët mezi presin të vijë koha e namazit dhe pas çdo namazi presin me padurim takimin e radhës me Zotin e tyre.

Prandaj, duhet të dimë se respektimi i kritereve dhe kohëve të faljes së namazit, pritja e bashkëbisedimit me Zotin, qëndrueshmëria dhe ndjekja e kësaj rruge na çon në shkallën e dëshiruar. Ky është edhe një apel i të gjithë profetëve të mëdhenj dhe i gjithë të dashurve të Zotit, për të arritur te Zoti i Lartësuar.

PROGRAMI KATËRLLLOJESH I LUMTURISË PËR TË SHPËTUAR NGA HUMBJA

Zoti i Madhëruar në suren “Asr”, ajetet 1-3 thotë:

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفَىٰ خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا

الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿٣﴾

“Pasha kohën! Nuk ka dyshim se njeriu është në një humbje të sigurt, me përjashtim të atyre që besuan, që bënë vepra të mira, që porositën njëri-tjetrin t’i përmbahen të vërtetës dhe që këshilluan njëri-tjetrin të jenë të durueshëm.”

Njerëzit, duan apo s’duan humbin kapitalin e ekzistencës së tyre. Orë, ditë, muaj dhe vite nga jeta e tyre kalojnë me shpejtësi, analizohen fuqitë e tyre materiale dhe shpirtërore dhe bie fuqia e tyre trupore. Një zemër ka të caktuara rrahjet e veta, kur këto rrahje të marrin fund, atëherë zemra vetvetiu ndalon, pushon së rrahuri e bashkë me të pushojnë së funksionuari të gjitha organet e tjera të trupit të njeriut.

Sido që të jetë nga këndvështrimi islam, bota është një treg biznesi ashtu sikurse thuhet edhe në një hadith nga Imam Hadi (*paqja qoftë mbi të!*): “Bota është një pazar, nga i cili një pjesë e njerëzve fiton dhe një pjesë humb”. Kuptimi i ajetit në fjalë është se të gjithë në këtë

pazar të madh humbasin, përveç një grupi njerëzish, i cili për të shpëtuar nga humbja e madhe ka planifikuar një program gjithëpërfshirës i cili bazohet në katër pika:

1- Besimi ndaj të gjitha gjërave të shenjta.

2- Vepra të singerta. Pra, çdo punë e merituar dhe e pëlqyer që bëhet shkas për përsosjen shpirtërore, edukimin moral, afrimin të Zotit dhe përparimin e shoqërisë islame në të gjitha fushat.

3- Këshillimi për të ndjekur rrugën e drejtë. Pra, të bësh ftesë publike për të gjithë njerëzit drejt Zotit të Vërtetë.

4- Këshillimi për durim, që do të thotë qëndrueshmëri përballë pengesave.

DOMOSDOSHMERIA E PERMENDJES SE VDEKJES

Prijësi i besimtarëve dhe i besimtareve Imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) në hytben 230, lidhur me domosdoshmërinë e përmendjes së vdekjes thotë:

“Vdekja është shfarosëse e kënaqësive, nxin kërkesat e nefsit dhe largon qëllimet tuaja, vdekja është një takim i padëshiruar, është kundërshtar i pathyeshëm dhe shpirtlig. Ajo nuk merret në gjykim dhe që tani ka hedhur lakun e saj në duart dhe këmbët tuaja. Ju po përjetoni vështirësinë e saj dhe ajo po hedh drejt jush shigjetat e veta. Ka inat të keq dhe është armike që s’gabon. Sa shpejt mund t’ju vijë nëpër mend hija e vdekjes dhe ashpërsia e dhimbjes së saj, momenti i errët i marrjes së shpirtit, dalja e shpirtit nga trupi dhe mbyllja e syve nga kjo botë. Prandaj, vdekja mund të vijë krejt papritur, të mbyllë gojë të tuaja, të lërë në mes fjalët, të zhdukë shenjat e ekzistencës tuaj, të zbrazë shtëpinë tuaj dhe trashëgimtarët tuaj t’i nxitë që të ndajnë në mes trashëgiminë që keni lënë.”

Më pas, Imam Aliu (*paqja qoftë mbi të!*) e fton në këtë mënyrë popullin për punë të mira: **“Duhet të përgatiteni dhe të bëni punë të mira dhe të grumbulloni veprat e mira për në ahiret gjatë jetës në këtë botë. Popull! Përmbahuni nga harami (e ndaluara)**

e dynjasë sepse dynjaja është hileqare, mashtruese dhe turpëruese; është falëse që ta kërkon prapë gjënë e falur dhe veshje që të lë lakuriq; të fal qetësi jo të përhershme, vështirësi të pafund dhe fatkeqësi të njëpasnjëshme.”

RESPEKTIMI I PRINDËRVE

Respektimi i prindërve është shumë i këshilluar në fenë islame. Po përmendim disa shembuj.

a) Në katër sure të Kur'anit famëlartë mirësia dhe mirësjellja ndaj prindërve këshillohet menjëherë pas njësimit të Zotit dhe ky është tregues ei rëndësisë së madhe që i kushton feja islame prindërve.

a) Kësaj çështjeje i kushtohet kaq shumë rëndësi saqë këshillohet edhe në Kur'an edhe në hadithe, që madje nëse prindërit do të jenë mohues (kafir) respektimi i tyre është i domosdoshëm.

b) Falënderimi ndaj prindërve në Kur'anin famëlartë konsiderohet si falënderim ndaj begative dhe mirësive të Zotit.

c) Madje Kur'ani nuk lejon as mungesën më të vogël të respektit ndaj prindërve.

d) Megjithëse xhihadi është një nga programet më të rëndësishme të fesë islame, nëse numri i vullnetarëve për xhihad do të jetë i mjaftueshëm, qëndrimi dhe përkujdesja ndaj prindërve është më i rëndësishëm dhe nëse ata nuk janë të kënaqur atëherë qëndrimi nuk është i lejueshëm.

e) Profeti Muhammed (paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!) ka thënë: *“Frikësohuni mosbindjes ndaj nënës dhe babës, sepse aroma e Xhennetit nuhatet 500 vjet larg, mirëpo ata të cilët kanë mërzhitur prindërit e tyre nuk do ta kundërmojnë kurrë aromën tij.”*

NXITIMI NË PËRVETËSIMIN E TË MIRAVE

Zoti i Madhëruar thotë:

وَيَدْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا ﴿١١﴾

“Njeriu ashtu sikurse i kërkon të mirat (për hir të nxitimt dhe të keqinformimit) kërkon edhe të ligat sepse njeriu është i nxituar.”⁶⁴

Në të vërtetë, të qënit “i nxituar” për të fituar më tepër të mira dhe nxitimi në përvetësimin e “mirësisë” dhe dobisë, bëhet shkas që njeriu të mos analizojë dhe të studiojë punët në mënyrë të plotë, madje, falë këtij nxitimi ai nuk mund të dallojë mirësinë e vërtetë për vetveten dhe në vend të zgjedhë të mirën ai zgjedh të keqen.

Në këtë kohë ashtu sikurse njeriu i kërkon mirësi Zotit, pa e ditur i kërkon të keqen Atij, dhe po ashtu sikurse përpiket për mirë, pa e ditur përpiket për të keqen. Kjo është një fatkeqësi e madhe për njeriun dhe një pengesë e çuditshme drejt lumturisë e cila e çon njeriun drejt humbjes!

Në një hadith të të Dërguarit të Zotit transmetohet se: “Nxitimi e vret njeriun, nëse njerëzit do të kryenin me durim punët e tyre askush nuk do të dilte me

---

⁶⁴ Sure “Isra”, ajeti 11

humbje.” Natyrisht, në transmetimet islame ekziston një kapitull me temë “Nxitimi në punët e mira”, por sidoqoftë nxitimi bëhet pasi janë analizuar të gjitha aspektet dhe përfundimet e punës, ndërsa nxitim i lavdërueshëm është ai i cili pasi të jenë kryer studimet e nevojshme, në zbatimin e tij të mos ketë vonesa.

Për këtë arsye në një transmetim lexojmë: “Nxitoni në punën e mirë”, që do të thotë pasi të vërtetohet që ajo punë ka mirësi, atëherë nuk ka më vend për neglizhim dhe hezitim.

DYNJAJA, TREGU I JETËS NJERËZORE

Bota është një treg i madh, prandaj, duhet të jemi të mirinformuar se ç'shitet dhe ç'blihet në këtë treg? Ajo që është e qartë, është se në këtë treg, me dashje apo pa dashje shitet dhe blihet jeta e njeriut. Nëse njeriu do t'ia dinte vlerën jetës së tij në këtë botë, a do të ishte ai i gatshëm të binte në ujdi për të shitur jetën vet për diçka të vogël të kësaj bote? A ia vlen të ndërrojmë këtë botë dhe ç'ndodhet brenda saj vetëm me një pjesë të jetës tonë?

Tregti fitimprurës, është ajo tregti në të cilën njeriu blen mallin më të mirë, por nëse e shet atë aq sa e ka blerë apo më pak, a quhet kjo një tregti fitimprurës? Sigurisht, që jo. A ia vlen që jetën tonë e cila gjithnjë është në zvogëlim e sipër dhe shkon drejt vdekjes, ta ndërrojmë me këtë botë dhe bukuritë e çastit të saj? Njeriu i mençur bën tregti me Zotin ku në shkëmbim kërkon kënaqësinë e Tij dhe me të vërtetë, vetëm kënaqësia e Zotit është shkëmbimi më i mirë për jetën e njeriut.

Por, jeta është mall i cili duhet shpenzuar në rrugën e Zotit, sepse ahireti është vendprehja e përhershme dhe komode për ata të cilët "përfituan" me All'llahun dhe morën pjesë në tregti fituese.

TË MOS E PËRBUZIM NJËRI-TJETRIN

Besimi i njeriut nuk varet vetëm nga namazi që fal dhe zekati që jep ai, por ndikohet edhe nga mënyra e sjelljes me të tjerët. Besimi është shkas që njeriu të kryejë vepra të mira dhe veprat e mira nga ana tjetër forcojnë besimin e njeriut.

... إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ ﴿١٠٠﴾

“... te Ai ngrihet fjala e mirë (besimi) dhe veprimi i mirë, e Ai i pranon.”⁶⁵

Tashmë që kuptuam lidhjen midis besimit dhe veprave të mira, është e nevojshme që veprat e këqija nëse nuk do të shoqërohen me pendesë (teube) atëherë bëhen shkaktare të dobësimit të besimit tonë dhe njeriu bëhet i lig.

Një nga këto gjeste të papëlqyeshme është dhe përbuzja e të tjerëve, veprim i cili dënohet ashpër nga Zoti i Madhëruar. Nëse do të studionim në mënyrë të detajuar përbuzjen do të zbulojmë se kjo e metë i ka rrënjët te egoizmi dhe ndjesia e superioritetit.

Pra, personi i cili përbuz dikë tjetër, mendon se është më i mirë se ai dhe në fantazinë e tij veten e konsideron më superior duke mos marrë në konsideratë të metat e veta. Një njeri i tillë, i cili ka ndjenja superioriteti për

---

⁶⁵ Sure “Fatir”, ajeti 10

vetveten, pa marrë parasysh dëmtimet psikologjike të shkaktuara ndaj njeriut që ai përbuz, vazhdon me përbuzjen dhe nëpërmjet këtij akti dëshiron të maskojë anët e tij të dobëta. Kështu ai duke u hequr si intelektual, i mençur dhe njeri i mirë, synon të mbulojë defektet e veta. Fatkeqësisht, ky ves i shëmtuar vihet re shpesh në shoqërinë tonë. Kur'ani famëlartë i bën thirrje burrave dhe grave që të largohen nga ky veprim i shëmtuar duke e konsideruar përbuzjen një gjynah të madh.

MËSHIRA E ZOTIT

Zoti i Madhëruar vendosi që njeriu të jetë mëkëmbësi i tij në Tokë dhe pasqyrë e të gjitha cilësive të Tij. E emëroi njeriun zëvendës të Tij me qëllim që ai të nderojë dhe të respektojë njerëzit e tjerë me bujari, mëshirë dhe çiltërsi dhe kjo është e mundur vetëm nëse njeriu bëhet besimtar dhe të mendojë vetëm për qiellin. E kështu, ta ketë parasysh ashtu sikurse mëshira e Zotit është shtrirë mbi të gjithë, ashtu edhe ai duhet të jetë i mëshirshëm dhe bujar ndaj njerëzve të tjerë. Por, mëshira e Zotit është një nga cilësitë më të mëdha dhe më të rëndësishme të cilën Zoti i Madhëruar e ka përmendur shumë herë në Kur'anin famëlartë.

Madje, Zoti shpëtimin e profetëve dhe të robit të Tij të dashur ia dedikon mëshirës së Vet.

فَأَخْيَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا ...

“...Me mëshirën Tonë, Ne e shpëtuam atë (Hudin) dhe të gjithë besimtarët që ishin me të...”⁶⁶

Dhe, Ne gjithashtu, duke ripërtërirë mëshirën e Zotit gjatë namazit dhe gjatë gjithë intervalit të jetës sonë i kërkojmë Atij vetëm shpëtim dhe themi:

---

⁶⁶ Sure “A’raf”, ajeti 72

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣﴾

**“Me emrin e All’llahut, të Gjithëmëshirshmit,
Mëshirëplotit!”**

“Çdo lavdërim i përket All’llahut, Zotit të botëve”

“Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit”⁶⁷

Pra, falënderimi i takon vetëm All’llahut i cili është Mëshirues dhe Mëshirëbërës, Zoti i cili e ka shtrirë mëshirën e vet mbi të gjithë njerëzit qofshin besimtarë apo mohues, por vetëm besimtarët dinë të përfitojnë nga mëshira e Tij, mëshirë e cila është posaçërisht për besimtarët. Falë kësaj mëshire besimtarët ia dalin me sukses që të përmbushin detyrimet e tyre duke vazhduar të ecin në rrugën e rritjes dhe të përsosurisë.

---

⁶⁷ Sure “Fatihā”, ajetet 1-3

MËNYRA PËR T'JU KUNDËRVËNË AGRESIONIT KULTUROR

Njeriu me besim të dobët, shkakun e të metave të tij e kërkon tek të tjerët. Pa i bërë një analizë vetvetes dhe pa rishikuar besimin e vet, kërkon të justifikojë gabimin e tij.

Pa dyshim, për sa kohë që kolona e besimit të njeriut të qëndrojë e fortë dhe të jetë në rrugën e drejtë dhe të vërtetë, të tjerët nuk do të mund ta dëmtonin aspak atë. Kjo çështje nuk ka vetëm aspekt individual, por nga ky rregull nuk përjashtohen as shoqëritë myslimane.

Nëse një shoqëri islame gëzon një besim të fortë dhe një identitet të fuqishëm dhe krenar, duke respektuar fenë islame me të gjitha rregullat e saj, nuk pëson asnjëherë goditje nga armiku apo mohuesit e fesë. Pra, nëse bazat e besimit të individëve të shoqërisë do të ishin të forta, do të ishin të imunizuara ndaj çdo lloj komploti dhe intrige të armikut.

Kur'anit famëlartë bën fajtor vetë myslimanët për dobësinë dhe prapambetjen e shoqërive islame duke theksuar se kurdoherë që besimi i besimtarëve të jetë i fortë, asnjë sulm i huaj qoftë ky sulm kulturor, ushtarak apo ekonomik nuk mund t'i dëmtojë besimtarët.

Prandaj, nëse shoqëria islame pëson goditje në këtë drejtim, në vend që të kërkojmë faktorët e jashtëm të saj

është më mirë që të rishikojmë etikën dhe sjelljen tonë dhe të zbatojmë me përpikëri kulturën e pasur islame në të gjitha përmasat e saj me qëllim që të mos humbasim identitetin. Zoti i Madhëruar në suren “Maide”, ajeti 105 thotë:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا عَلَيْكُمْ أَنفُسُكُمْ ۖ لَا يَضُرُّكُمْ مِّنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ

“O ju që besuat, ruajeni veten tuaj! Ai që ka humbur, nuk ju dëmton juve kur jeni në rrugë të drejtë...”

NDIHMA E ALL'LLAHUT

Besimtari fiton ndihmën e All'llahut dhe kurorëzohet me fitore nga Ai, kur e ka besimin në Zot të palëkundur dhe është i sigurt për ditën e ahiretit.

Ndihma e fshehtë e Zotit në çastet më jetike dhe më të vështira të jetës së njeriut i vijnë atij në ndihmë, dhe nën rrezatimin shkëlqyes të besimit të vet, rigjen sërish rrugën e drejtë që e kishte humbur dhe duke u mbështetur në Kur'an ndan të drejtën nga e kota dhe hallallin nga harami dhe hedh hapa të sigurt aty ku njerëzve u dridhen këmbët, falë ndihmës së Zotit dhe ec me hapa të sigurt në rrugën e shpëtimit të Tij.

Gjoksi i besimtarit është i mbushur me dritën e Kur'anit dhe zemra e tij flakëron nga shenjat e Zotit të Vërtetë; buzët e tij pëshpëritin dashurinë e Zotit dhe me zemër e shpirt i bën tesbih dhe falënderon Zotin e Vetëm të gjithësisë dhe i kërkon atij vetëm mirëqenien e ummetit islam dhe ndihmesë ndaj njerëzve në nevojë.

Zemra e besimtarit është e mbushur plot e përplot me dashurinë për Zotin dhe shkëlqen nga drita e Tij.

Besimi i besimtarit është një manifestim i dritës së Zotit dhe zemra e tij është falënderuese e shenjave të qarta të Tij. Për këtë arsye fitorja e All'llahut nuk vonon për besimtarin i cili është gjithmonë me të vërtetën ashtu sikurse thotë edhe Zoti i Madhëruar:

وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ

“...Është detyra Jonë që t'i ndihmojmë besimtarët.”⁶⁸

---

⁶⁸ Sure “Rrum”, ajeti 47

FAKTORËT E RRITJES DHE PËRSOSMËRISË SË NJERIUT NGA PIKËPAMJA E KUR'ANIT

- 1- Shkenca dhe mendimi
- 2- Besimi
- 3- Veprat e mira

Pengesat e afirmimit nga pikëpamja e Kur'anit

- 1- Adhurimi i vetvetes
- 1- Mendjemadhësia dhe egoizmi. Një nga shembujt më konkret është mendjemadhësia e shejtanit ndaj Hazreti Ademit (*paqja qoftë mbi të!*).
- 2- Besimi te hamendja dhe dyshimi
- 3- Dashuria për këtë botë (natyrisht nëse shikohet si qëllim)
- 4- Injoranca
- 5- Dhe në përfundim, mund të themi se çdo gjë tjetër përveç Zotit, përbën pengesë për afirmimin dhe rritjen e njeriut.

VEÇORITË E NJERIUT NGA KËNDVËSHTRIMI I "NEHXHUL BELAGA" (HYTBE 184)

- 1- Janë njerëz që thonë të drejtën dhe të vërtetën.
- 2- Respektojnë ekuilibrin, mesataren dhe anën ekonomike në veshjen e tyre.
- 3- Ecin me modesti në tokë.
- 4- Mbyllin sytë para haramëve
- 5- Kërkojnë dijen e dobishme
- 6- Mentaliteti i tyre si në vështirësi ashtu edhe në lehtësi është i njëjtë.
- 7- Shpirtrat e tyre kanë mbetur në trupat e vet vetëm për Exhelin, përndryshe shpirtrat nuk do të qëndronin asnjë minutë në to nga ngazëllimi i shpërblimit apo frika e dënimit.
- 8- Në këndvështrimin e tyre vetëm Krijuesi është i Madh dhe gjithçka tjetër e konsiderojnë të vogël.
- 9- Veprat e tyre të mira megjithëse janë të shumta në numër, ata i konsiderojnë të pakta.
- 10- Kanë forcë për fe dhe zbatim të detyrimeve fetare.
- 11- Janë të butë dhe largpamës.
- 12- Urtësinë e përziejnë me diturinë dhe fjalën e shndërrojnë në vepra.
- 13- Ai, i cili ndërpret marrëdhëniet me ta, ata lidhin marrëdhënie

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ

مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا اخْتَلَفُوا فِيهِ ۚ ... ﴿٢١٣﴾

“Njerëzit ishin një popull (të fesë së natyrshme islame) e (kur u përçanë) All’llahu dërgoi pejgamberët përgëzues dhe qortues dhe atyre Ai u zbriti edhe Librin me fakte të sakta për të gjykuar në atë që u kundërshtuan ndërmjet veti.”⁶⁹

---

⁶⁹ Sure “Bekare”, ajeti 213

MIQËSITË SIPËRFAQËSORE

Zoti i Madhëruar në suren “Zuhruf” ajeti 67, thotë:

الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ

“Atë ditë shokët e ngushtë do të jenë armiq të njëri-tjetrit, përveç atyre që ishin të sinqertë në miqësi.”

“ekhilaa” اخلاء është shumësi i fjalës خليل “khalijl” që këtu ka kuptimin “shok”. Dhe, nëse fjala shok në këtë ajet vjen me fjalën خليل, është për arsyen se një njeri i shpreh nevojën e vet një njeriu tjetër dhe ai e ndihmon.

Shokë të vërtetë janë ata të cilët ndjenë dashuri për njëri-tjetrin, qofshin njerëzit e sinqertë dhe banorët e Xhenetit, miqësia e të cilëve ndaj njëri-tjetrit është për hir të Zotit ashtu edhe ata, të cilët i janë përkushtuar jetës së dynjasë miqësia midis të cilëve është për hir të interesave materiale. Por, pse të gjithë shokët me përjashtim të të sinqertëve, janë armiq të njëri-tjetrit? Ndodh sepse kriteri i miqësisë së dyanshme është që njëra palë të ndihmojë palën tjetër në punë të rëndësishme dhe të domosdoshme, por kur kjo ndihmë nuk gëzon kënaqësinë e Zotit, në të vërtetë, është një ndihmë ndaj fatkeqësisë dhe dënimit të vazhdueshëm të asaj pale, ashtu sikurse Zoti i Madhëruar ka cituar fjalët e njerëzve arrogantë në Ditën e Kiametit:

يَوَيْلَتِي لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا ﴿٢٨﴾ لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي ۚ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا ﴿٢٩﴾

“Ah, sikur të mos e kisha bërë filanin mik! Ai më ka larguar nga Këshilla (Kurani) që më kishte ardhur!” Në të vërtetë, djalli e braktis gjithmonë njeriun në çastin e nevojës.”⁷⁰ I Dërguari i All’llahut (*paqja dhe bekimet e All’llahut qofshin mbi të!*) në një hadith thotë: “Kur të ndodhë Kiameti, do të ndërpriten të gjitha lidhjet shoqërore dhe farefisnore, vëllazëria do të humbë kuptimin, përveç vëllazërisë në rrugën e Zotit dhe kjo është fjala e All’llahut që thotë: **“Atë ditë shokët e ngushtë...”** Lidhjet, shoqëritë dhe miqësitë e ngritura mbi interesa materiale, janë të caktuara të humbin sikurse edhe çështjet materiale.

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾ وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

Dhe pikërisht, për hir të kësaj miqësie mohuesit ndëshkohen, sepse nuk ndihmuan njëri-tjetrin gjatë fatkeqësive të caktuara nga Zoti.

⁷⁰ Sure “Furkan”, ajetet 28 - 29

ZGJEDHJA E DUHUR DHE MË E MIRË

Zoti i Madhëruar në ajetin 18 të sures “Zumer” thotë:

الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ ۚ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ

وَأُولَٰئِكَ هُمُ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾

“të cilët, pasi i dëgjojnë fjalët (që u thuhet), ndjekin atë që është më e mira prej tyre. Këta janë ata që Allahu i ka udhëzuar në rrugë të drejtë; këta janë mendarët.”

Fjala në këtë ajet nënkupton fjalën e cila shoqërohet me veprim. Prandaj, fjala më e mirë është ajo fjalë e cila e çon njeriun te e vërteta. Nga natyra njeriu është i prirë ta dëshirojë të bukurën dhe të magjepsset prej saj. Sa më e fuqishme të jetë bukuria aq më e madhe është magjepsja e njeriut drejt saj.

Por, nëse shikon të shëmtuarën dhe të bukurën njëkohësisht, njeriu është i prirë të anojë nga e vërteta, por nëse do të shikojë të bukurën dhe më të bukurën njëkohësisht do të dëshirojë më të bukurën. Por nëse nuk do të dëshirojë më të bukurën dhe të mjaftohet vetëm me të bukurën, bëhet e qartë se ai nuk e ka dëshiruar të bukurën për hir të bukurisë së saj, sepse po të ishte kështu do të ishte magjepsur nga më e bukura.

Prandaj, shkakun që ajeti kur'anor i përshkruan në këtë mënyrë robtë e denjë të Zotit: (Të cilët i dëgjojnë

fjalët dhe pasojnë atë më të mirën prej tyre.) që do të thotë se ata natyrshëm janë në kërkim të së vërtetës për të arritur përsosmërinë. Sa herë që përballen me të drejtën dhe të kotën, përsosmërinë dhe humbjen natyrshëm zgjedhin të drejtën dhe përsosmërinë duke braktisur të kotën dhe humbjen. Sa herë që përballen me të drejtën dhe të drejtën më të madhe, si dhe me përsosmërinë dhe përsosmërinë më të madhe, sigurisht që zgjedhin të drejtën më të madhe dhe përsosmërinë më të madhe.

Rrjedhimisht, e drejta dhe përsosmëria është zgjedhje dhe pëlqim i robve të Zotit dhe nisur nga ky fakt, gjithçka që ata dëgjojnë, veprojnë e nuk veprojnë sipas dëshirave të nefsit të tyre e pranojnë çdo fjalë pa medituari dhe analizuar rreth saj.

Prandaj, fjalia, *“Të cilët i dëgjojnë fjalët dhe pasojnë atë më të mirën prej tyre”* ka për qëllim që: Robtë e Zotit janë kërkues të së vërtetës dhe përsosmërisë dhe çdo fjalë që dëgjojnë, e dëgjojnë me shpresën se do të gjejnë ndonjë të vërtetë në të dhe frikësohen se nëse nuk do të dëgjojnë fjalën atëherë e vërteta do të humbasë. **“Këta janë ata që Allahu i ka udhëzuar në rrugë të drejtë”**

Kjo fjali vë theksin në atë, se pasimi i fjalës më të mirë është vetë udhëzimi i Zotit dhe ky udhëzim është i përmbledhur, tek i cili përfundojnë të gjitha udhëzimet superiore.

Udhëzim do të thotë të kërkosh të vërtetën kudo që ndodhet ajo, ashtu sikurse u tha më sipër.

“...këta janë mendarët”, që do të thotë: Këta pra, janë të vetmit njerëz të mençur. Mençuri do të thotë forca e cila e shtyn njeriun drejt të vërtetës dhe shenja e mençurisë është ndjekja e rrugës së vërtetë. Në komentimin e ajetit:

وَمَنْ يَرْغُبْ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ ... ﴿١٣٠﴾

“...Fesë së Ibrahimit i shmanget vetëm ai që e nënçmon vetveten...”⁷¹

nënçmues quhet ai person, i cili nuk ndjek dhe zbaton fenë e Zotit dhe anasjelltas; i mençur konsiderohet ai person, i cili vepron dhe zbaton fenë e Zotit.

---

⁷¹ Sure “Bekare”, ajeti 130

PLOTËSIMI I DËSHIRAVE TË NEFSIT

Zoti i Lartësuar në ajetin 43 të sures “Furkan” thotë:

أَرَأَيْتَ مَنْ أَخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿٤٣﴾

“A e ke parë ti atë që epshin e vet e ka marrë për zot? A do t’i bëhesh mbrojtës atij?”

Fjala (هوى), “haua” ka kuptimin e dëshirës epshore të nefsit pa e përshtatur atë epsh me mendjen e tij. Qëllimi e adhurimi i dëshirave të nefsit është bindje dhe zbatim ndaj këtyre dëshirave. Zoti i Lartësuar, vazhdimisht, ka qortuar ndjekjen e dëshirave të nefsit dhe bindjen ndaj çdo gjëje e ka konsideruar si adhurim ndaj saj dhe thotë:

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَبْنَىءَ آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ

عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦﴾

“Vallë, a nuk ju kam urdhëruar, o bijtë e Ademit, që të mos eadhuroni djallin, se ai është vërtet armik i hapët i juaji.”⁷²

Fjalja *“a mos do t’i bëhesh ti atij mbrojtës”,* është një kuptim mohues që do të thotë se ti nuk je kujdestar dhe përgjegjës për punët e tij që ta udhëzosh atë sipas dëshirës tënde në rrugën e përsosmërisë. Prandaj, ti nuk

---

⁷² Sure “Ja Sin”, ajeti 60

e ke këtë të drejtë që të udhëzosh në rrugë të drejtë atë të cilin Zoti e ka çuar në rrugë të gabuar. Dhe, në vazhdë të këtij kuptimi ka thënë:

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ ۚ وَهُوَ أَعْلَمُ

بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

“Vërtet, ti (Muhamed) nuk mund të udhëzosh kë të duash, por është Allahu Ai që udhëzon kë të dëshirojë. Ai i njeh më mirë ata që janë të udhëzuar.”⁷³

... وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَّنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٥٧﴾

“...kurse ti (Muhamed) nuk mund të bësh të dëgjojnë ata që janë në varre.”⁷⁴

Nga ky ajet kuptohet qartë se fjalia (اتخذ الله) ka një rregull natyror që është se fjalia e adoptuar është një folje kalimtare dykuptimshme që (الله) është kallëzuesi i parë dhe (هو) është kallëzuesi i dytë. Pikërisht, ky rregull është në harmoni me stilin dhe formën e ajetit.

Dialogu rreth stilit të ajeteve, lidhur me shirkun e mushrikëve (politeistëve), të cilët adhuronin idhujt dhe ishin armiq të adhurimit të një Zoti të Vërtetë, nuk i bindeshin dhe i nënshtroheshin të vërtetës por i

⁷³ Sure “Kasas”, ajeti 56

⁷⁴ Sure “Fatir” ajeti 22

bindeshin dëshirave të nefsit të tyre, faktorë këta të cilët përbëjnë dhe bërthamën kryesore të shirkut (politeizmit). Politeistët pranonin se kanë një Zot të cilit ata i binden.

Ata e kishin kuptuar drejt, Zoti të cilit i besonin dhe ndaj të Cilit ishin të bindur s'ishte gjë tjetër veçse epshi i nefsit të tyre. Prandaj, ata i ishin bindur atij në vend që t'i bindeshin të Vërtetit, duke vendosur epshin në vend të të Vërtetit.

Nga ky shpjegim del qartë se një grup komentuesish fjalën (هوہ) e kanë konsideruar si kallëzuesin e dytë ndërsa fjalën (الہہ) si kallëzuesin e parë. Shkaku që fjala (هوہ) është përmendur si kallëzuesi i parë është nga habia e shprehur sesi epshi është shndërruar në Zot.

Po ashtu, nuk janë me vend fjalët e disa të tjerëve që thonë se fillimi dhe fundi janë kufizim, sepse nuk ka aspak fillim dhe fund në stilin dhe formën e ajetit, me qëllim që të prodhohen artificialisht këto supozime

I Dërguari i All'llahut (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*) ka thënë: ***“Nën këtë qiell, i adhuruari më i madh i gënjeshtërt në vend të Zotit është epshi i nefsit dhe ndjekja e tij.”***

RËNDËSIA E PËRMENDJES TË ZOTIT

Zoti i Madhëruar në ajetin 9-të të sures “Munafikun” thotë:

يَتَّيِبُهُا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ

وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾

“O besimtarë, mos lejoni që pasuria dhe fëmijët tuaj t’ju largojnë nga të përmendurit e Allahut. Ata që e bëjnë këtë, do të humbin.”

Dhikri i All’llahut quhen 5 namazet e ditës, po ashtu Dhikri i All’llahut përfshin edhe bindjen absolute ndaj të gjitha urdhëresave të All’llahut. Dhikri i All’llahut është falënderim ndaj Zotit, ndaj të gjitha mirësive dhe durimeve në vështirësi dhe kënaqësisë ndaj gjykimit të Tij.

Fjala (الخاسرون), të humburit, do të thotë se ata janë të privuar nga shpërblimet dhe Mëshira e Zotit.

Fjala تلهى rrjedh nga infinitivi (الهاء) që ka kuptimin i preokupuar dhe i zënë me një punë duke lënë në harresë një punë tjetër.

Ndërsa, qëllimi i frazës **“mos lejoni që pasuria dhe fëmijët tuaj t’ju largojnë nga të përmendurit e Allahut”** është se preokupimi ndaj pasurisë dhe fëmijëve bëhet shkas i harrimit të Zotit nga ana e njeriut. Veçoria karakteristike e dekorit të jetës në dynja është që të lerë

në harresë njeriun nga përmendja dhe adhurimi i Zotit të Lartësuar.

Ky dekor mbush zemrën në të cilën më nuk ka vend për përmendjen e All'Ilahut. Lënia në harresë e Zotit nga ana e adhuruesit bëhet shkas që edhe Zoti ta harrojë atë (نَسَوَالله فَنَسِيهِمْ) dhe kjo është një humbje e qartë.

Po ashtu, Zoti i Madhëruar lidhur me cilësitë e mynafikëve (hipokritëve) thotë:

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبَّحَتْ تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا

مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾

“Pikërisht këta janë ata që kanë këmbyer udhëzimin me humbjen, kështu që tregtia atyre nuk u solli kurrfarë dobie dhe as nuk ishin të udhëzuar në rrugën e drejtë.”⁷⁵

Në ajetin që po diskutojmë po ashtu thotë: **“...Ata që e bëjnë këtë, do të humbin”**

Në ajetin fisnik Zoti i Lartësuar tha: **“O ju që besuat, as pasuria juaj e as fëmijët tuaj të mos u shmangin prej adhurimit të All'Ilahut”**, ndërkohë duhet të kishte thënë: **“ju mos u preokuponi pas pasurisë dhe fëmijëve”**, me këtë donte të tregonte se përkushtimi ndaj pasurisë dhe fëmijëve bëhet shkas që Zoti të lihet në harresë. Prandaj, nuk duhet që besimtarët të jenë të

⁷⁵ Sure “Bekare”, ajeti 16

përkushtuar ndaj tyre. Kemi të bëjmë me një fjali urdhërore mohore e shprehur në mënyrë metaforike, e cila është shumë e theksuar.

Po t'i kushtojmë vëmendje këtyre ajeteve do të kuptojmë disa gjëra:

1- Duke u përkushtuar ndaj gjërave të vdekshme harrojmë të Madhërishmin.

2- Miqësia dhe dashuria ndaj Zotit duhet të jetë superiore ndaj të gjitha miqësive dhe dashurive të tjera, madje edhe ndaj dashurisë për pasuri dhe për fëmijë.

3- Besimi e lips që miqësia e Zotit të jetë mbizotëruese mbi të gjitha miqësitë dhe dashuritë e tjera.

4- Plotësimi i nevojave të jetës duhet të jetë në nivel të mjaftueshëm dhe të nevojshëm, nuk duhet tepruar sepse teprimi konsiderohet si shpërdorues i kohës. Duke u bërë shkas që njeriu të harrojë rrugën e vërtetë dhe qëllimin e jetës së tij e ndalon njeriun që të përmendë Zotin dhe të falënderojë Atë për të mirat që i ka dhënë.

MADHËSHTIA E KUR'ANIT

Në ajetin 31 të sures "Rra'ad" lexojmë:

وَلَوْ أَنَّ قُرْءَانًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كَلِمَ بِهِ الْمَوْتُ^ق
بَلِ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا^ق أَفَلَمْ يَأْيَسِ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَن لَّوِيَشَاءَ اللَّهُ لَهْدَى^ق
النَّاسَ جَمِيعًا^ق وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُم بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُ^ق
قَرِيبًا مِّن دَارِهِمْ حَتَّى يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ^ج إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿٣١﴾

“(Idhujtarët e Mekës thonë:) Sikur të kishte një Kuran me të cilin të lëviznin malet ose të coptohej toka, ose të flisnin të vdekurit (që të besojmë Muhamedin)? Jo, e gjithë çështja i takon (vetëm) Allahut. Vallë, a nuk e dinë ata që besojnë se sikur të donte Allahu, do t'i kishte udhëzuar të gjithë njerëzit (në besim)?! Kurse, jobesimtarët (e Mekës), për atë që kanë bërë, vazhdon t'i godasë shkatërrimi apo të bjerë pranë shtëpive të tyre, derisa të kryhet premtimi i Allahut. Nuk ka dyshim se Allahu e kryen premtimin e Tij.”

Ky ajet ka zbritur lidhur me madhështinë e dinjitetit të Kur'anit famëlartë. Kur'ani është madhështor dhe mbi të nuk ka tjetër. Sikur të kishte ndonjë libër që me të do

të ecnin malet, që me të do të plasej toka, që me të do të flisnin të vdekurit, atëherë ai libër do të ishte Kur'an.

Natyrisht, kuptimi i pesimizmit është i përafërt me studimin dhe diturinë, sepse në momentin që dikush është në kërkim të diçkaje, e studion dhe e vërteton atë, është sikurse një njeri tjetër, i cili ka humbur shpresat nga diçka, e braktis atë dhe vihet në kërkim të diçkaje tjetër. Kjo do të thotë: Sikur të ishte ndonjë Kur'an që me të do të ecnin malet, që me të do të plasej toka, që me të do të flisnin të vdekurit (është ky)?" Është po ky Kur'an i cili gëzon një pozitë të lartë.

Disa, po ashtu, kanë thënë: Edhe sikur ndonjë Kur'an me të tilla veçori të zbriste në tokë, prapëseprapë, këta njerëz nuk do të besonin.

Nga ajeti i mëposhtëm:

وَلَوْ أَنَّا نَزَّلْنَاهُ إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ

قُبُلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا... ﴿١١١﴾

"Edhe sikur t'u dërgonim atyre engjëjt, t'i bënim të vdekurit t'u flisnin atyre dhe t'i tubonin të gjitha gjërat para tyre, ata përsëri nuk do të besonin ...."⁷⁶, kuptojmë se ky grup idhujtarësht, të cilët kanë kërkuar mrekulli të veçanta përveç ajeteve të Kur'anit, qëllimi i tyre është justifikimi dhe kokëfortësia. Në Tefsirin "el Mizan"

⁷⁶ Sure "En'am", ajeti 111

domethënia e “لو” është kjo: Këta nuk do të udhëzohen, vetëm nëse do All'llahu.

...بَلِّغْ لِلَّهِ الْأَمْرَ جَمِيعًا ﴿٣١﴾

“...Jo, e gjithë çështja i takon (vetëm) Allahut...”⁷⁷

Që ka kuptimin: Edhe nëse supozojmë se Kur'ani do t'i gëzonte këto veti, nuk do të udhëzoheshin edhe sikur të shikonin këto mrekulli, por vetëm nëse do të dëshironte All'llahu, sepse çdo gjë është në dorë të All'llahut. (Ky kuptim është në harmoni me stilin e ajetit).

---

⁷⁷ Sure “Rra’ad”, ajeti 31

KËSHILLIMI

... فَأَعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ

عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

“Prandaj falua atyre gabimin, kërkoi falje Allahut për ata dhe këshillohu me ata për çështje të ndryshme. Kur të vendosësh për diçka, mbështetu tek Allahu. Vërtet, Allahu i do ata që mbështeten tek Ai.”⁷⁸

Këshillimi përfshin çdo veprim i cili kryhet në bazë të konsultimit dhe marrëveshjes me qëllim që duke iu referuar mendimeve dhe pikëpamjeve të specialistëve të merret vendimi përfundimtar i çështjeve. Kur’ani famëlartë këshillimin e konsideron si një nga shtyllat e rëndësishme të vendimmarrjes si një veprim karakteristik të besimtarëve të cilin e përmend krahas namazit dhe pranimit të çështjes nga Zoti:

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

“Për ata që i përgjigjen thirrjes së Zotit të tyre, e falin namazin rregullisht dhe këshillohen për punët e

⁷⁸ Sure “Ali Imran”, ajeti 159

veta me njëri-tjetrin; për ata që ndajnë lëmoshë prej asaj që u kemi dhënë Ne.”⁷⁹

Këshillimi ishte plani praktik i të Dërguarit të All'llahut (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*) dhe sekreti i suksesit e i përparimit të atij hazreti. Besimtarët po ashtu duhet të ndjekin shembullin e Profetit i cili është shembulli më i mirë për t'u ndjekur dhe këshillimin ta praktikojnë gjatë gjithë jetës së tyre, sepse ajo bëhet shkak i së rilindjes së personalitetit.

Duke hulumtuar ajetet e lartpërmendura arrijmë në rezultate të rëndësishme dhe të vlerësueshme, të cilat po i shqyrtojmë dhe analizojmë në dy pjesët e mëposhtme:

1- Veçoritë e këshilluesit dhe Këshillit

2- Veçoritë e palës këshilluese

Pika e parë është rreth veçorive të personit këshillues duke hulumtuar ajetin: **“Prandaj falua atyre gabimin...”**

Bëhet e qartë, se këshilluesi duhet të jetë i butë, elastik dhe pa u thënë kuptohet që elasticiteti dhe respekti ndaj mendimeve dhe pikëpamjeve të të tjerëve luan një rol të vyer në zhvillimin e mendimeve dhe ideve njerëzore sikurse thuhet: (*Uji nuk mbulon kurrë tokën e lartë*).

Zoti i Lartësuar thotë:

---

⁷⁹ Sure “Shura”, ajeti, 38

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ
وَرَبَّتْ ... ﴿٦٨﴾

“Ndër shenjat e Tij është edhe ringjallja e tokës. Ti e sheh tokën të thatë e të shkretë, por, kur zbresim shi mbi të, ajo lëviz dhe gjallërohet.”⁸⁰

Sipas gjykimit të këtij ajeti, njeriu, i cili i konsideron mendimet e tij superiore ndaj mendimeve të tjerëve dhe nuk është elastik dhe pranues ndaj mendimeve dhe ideve të tyre nuk do të mund të përfitojë asnjëherë nga intelektu dhe mendja e tjerëve. Ai privon veten kështu për të arritur drejt një burimi të rëndësishëm të njohurisë.

Veçoria e dytë e këshilluesit është fakti, se në kohën e marrjes së vendimit përfundimtar ai duhet të jetë i prerë dhe i vendosur. Prandaj, pas procesit të këshillimit dhe konkluzionit të tij, duhet të lerë mënjane çdo dyshim dhe duhet të marrë në mënyrë të prerë dhe të vendosur vendimin.

Një veprim i tillë në ajetin: **“Prandaj falua atyre gabimin, kërkoi falje Allahut për ata dhe këshillohu me ata për çështje të ndryshme. Kur të vendosësh për diçka, mbështetu tek Allahu...”⁸¹** interpretohet

⁸⁰ Sure “Fusilet”, ajeti 49

⁸¹ Sure “Ali Imran”, ajeti 159

nëpërmjet fjalës “عزم”, “**azm**” që nënkupton marrjen e një vendimi të formës së prerë.

Ndërkohë, nga ky ajet kuptohet se besimi në dorë të Zotit duhet bërë pas këshillimit dhe shfrytëzimit të të gjitha mundësive që i janë vënë në dispozicion njeriut. Besimi në dorë të Zotit është mbështetje te forca e pafund e Tij që është dhe forca mbi të gjitha forcat. Pika më e rëndësishme e këshillimit janë veçoritë e personit këshillues. Nga përmbajtja e ajeteve dhe haditheve kuptojmë se sekreti i suksesit në këshillim, është konsultimi me njerëzit e mençur. Ashtu sikurse edhe i Dërguari i All'llahut (*paqja dhe bekimet e All'llahut qofshin mbi të!*) ka thënë: ***“Plaku i moçëm në mesin e fisit dhe njerëzve të tij është si profet i Zotit tek një popull i tij.”*** Këshilluesi duhet të jetë i dhembshur, që ruan amanetin, e njohuritë dhe zbulimet shkencore të vetat në mënyrë krejt të sigurtë dhe larg çdo dyshimi i vë në dispozicion të këshilluesit dhe e udhëzon atë për të arritur në një përfundim të kënaqshëm. Vlen për t'u përmendur se këshillimi nuk i heq kompetencat dhe të drejtën e besimeve dhe ideve racionale të këshilluesit, por ai pasi të ketë dëgjuar fjalët e njerëzve të mençur, zgjedh mendimet më të mira dhe në fund është ai që merr vendimin përfundimtar duke u bazuar në këto mendime, sikurse thuhet edhe në ajetin kur'anor.

“Ata, të cilët dëgjojnë fjalët dhe më pas veprojnë më të mirën.”

INDEKSI I BURIMEVE

- 1- Kur'ani Kerijm
- 2- Sahife Sexhadije
- 3- Nehxhul Belaga, Sabha Saleh, Botimet, Usveh, në vartësi të organizatës së Vakëfit dhe çështjeve humanitare, botim i parë viti 1415 hixhri.
- 4- Mufredat Ragib, Darul Kum, Botimi i parë, 1412 hixhri.
- 5- Al Tahkik fi kelimatil Kur'an, Hasan Mustafavi, Zyra për propagandë islame.
- 6- Al Mizan Fi tesiril Kur'an, Alameh Sejid Muhamed Husejn Tabatabai, Teheran, Darul Kutubul Islamijeh, Botim i tretë, viti 1397 hixhri kamari.
- 7- Mexhmaul Bejan fi Tefsiril Kur'an, Aminudin Ebu Aliul Fadhl Ibn Husejn Tabarsi, Bejrut, Daru Ihaja Tarathul arabi, 1379 h.k.
- 8- El Safi fi tefsiri kelimullah, Fejdl Kashani, Mashhad , Darul Murteza li nashr, botim i parë.
- 9-Tefsiri Rahnema, Akbar Hashemi Rafsanxhani dhe një grup studiuesish, botimet e zyrës së propagandës islame, botimi i parë, 1373 h. Shamsi.
- 10- Tefsiri Nurul Thakalejn, Sheikh Abd Ali ibn Xhum'eh el Urusi El Havaizi, Kum, Matba'atul alemije, botimi dytë.

11- Tefsiri Model, Nën kujdesin e Nasir Mekarim Shirazi me autorë një grup shkrimtarësh, Teheran, Darul Kutubl Islamije, 1353-1363 hixhri shamsi.

12- El Bejan fi tefsiri Kur'an, ebu Xhafer Muhamed ibn Hasan ibn Ali et Tusi, Kum, Mektebul El'amul islami, botimi i parë, 1409 hixhri kamari.

13- Xhamiul Bejan an te'vijl ajeh Kur'an, Muhamed ibn Xherir Tabari, Darul Fikr, Bejrut, Liban, 415 h.k.

14- Tefsiri Meudue'i, Ajetullah Xhevadi Amilij, Qendra Kulturore e Botimit "Rexha".

15- Softari i plotë i komentimit të Kur'anit që përmbledh 22 përkthime dhe 61 komentime të Kur'anit.

16- Usuli Kafi, Kulejni Razi, Korigjuar nga Ali Ekber Gafari Sefat, Botimet suduk.

17- Kenzul Ummal fi suneni uel ak'ual ua af'al, Alaudin Ali El Muteki ibn Hisamudin El Hindi, Insituti El Risale.

18- Xhamiu Sadat, Muhamed Mehdi Naraki, Ta'alik, Sejid Muhamed Kalantar, Insituti shkencor për shtypin, Bejrut, Liban, botim i Gajshtë 1408 h.k.

19- Me'arixhul Seadetü, Mula Ahmed Naraki, Zyra për propagandë islame.

20- Mizanul Hikme, Muhamed Reji Shahri, Zyra për propagandë islame.

21- Fjalori Aftab, Fjalori i përgjithshëm i kuptimeve të Nehxhul Belagës, Abdul Mexhid Meadikhoh, botimet Dher-re.

PASQYRA E LËNDËS

Tema	Faqja
Fjala e autorit.....	5
Përshëndetja (selami), mesazh i miqësisë.....	8
Hipokrizia.....	10
Psikologjia e shoqërive të degraduara.....	12
Frika dhe prania e besimtarit në namaz.....	14
Gënjeshtra.....	16
Dinjiteti.....	18
Namazi në kohën e duhur.....	20
Krenaria.....	22
Përmbushja e zotimeve.....	24
Pasojat e konsumimit të ushqimit të ndaluar.....	26
Vazhdimësia dhe ruajtja e namazit.....	28
Dashuri në vend të mërisë.....	30
Respektimi i amanetit.....	32
Ofendimi.....	35
Pendimi.....	38
Përrulja.....	40
Lutmuni mua t'iu përgjigjem juve.....	42
Devotshmëria.....	44
Të nxjerrim mësim nga vdekja.....	47
Xhelozia dhe përfundimi i turpshëm i saj.....	49
Shpërdorimi.....	51

Përgojimi.....	53
Frika ndaj All'llahut.....	56
Mirësjellja.....	58
Shpenzimi.....	61
Ndjekësit e të dërguarit të All'llahut.....	65
Të shtirurit.....	69
Inati, çelësi i të gjitha të këqijave.....	71
Largimi nga gjynahu.....	73
Dashuria ndaj Zotit.....	74
Inteligjenca.....	76
Të jesh i kënaqur.....	78
Falja.....	79
Sprova e Zotit.....	81
Bota.....	83
Karakteri i bujarisë.....	85
Pesimizmi.....	87
Qëndrimi në rrugën e Zotit.....	89
Ç'është namazi?.....	91
Rregullat e miqësisë.....	92
Fytyra e njerëzve të sinqertë.....	94
Falja e namazit.....	96
Të mos përqeshim.....	98
Largpamësia.....	100
Të mirat dhe dobite e namazit.....	101
Uji kurrë nuk përmbyt një tokë të lartë.....	103
Agjërimi stërvitje për pastrimin e shpirtit nga papastërtia e gjynaheve.....	105

Dhurimi në rrugën e Zotit forcon besimin.....	107
Mbikqyrësit e punëve të njeriut.....	109
Përmendja e Zotit.....	111
Devotshmëria shpëtimtarja e njeriut në kohë vështirësie dhe problemesh.....	113
Trajtimi i gabuar i gjynahit të të tjerëve.....	115
Pasojat e braktisjes së urdhërimit për mirë dhe ndalimit të së keqes.....	116
Lutja.....	118
Ai që dëgjon përgojimin është njësoj sikurse përgojuesi.....	119
Jeti edukues më gjithëpërfshirës (për moralin) në Kur'an.....	121
Mbulesa (hixhabi) në Kur'an.....	122
Tregtia e pashembullt.....	124
Një urdhër i rëndësishëm higjienik.....	126
Tre urdhra të rëndësishëm kur'anorë për përparimin dhe lumturinë e individit dhe të shoqërisë.....	127
Pozita e zemrës në Kur'an.....	129
Karakteri i çuditshëm i njeriut.....	131
Rëndësia e vëllazërisë islame.....	133
Binarët e jetës së kërkuesve të kësaj bote dhe të ahiretit.....	143
Cilësitë e veçanta të robve të zgjedhur të Zotit.....	137
Vazhdimi i namazit.....	139
Programi katërlojesh i lumturisë për të shpëtuar nga humbja.....	141
Domosdoshmëria e përmendjes së vdekjes.....	143
Respektimi i prindërve.....	145

Nxitimi në përvetësimin e të mirave.....	146
Dynjaja, tregu i jetës njerëzore.....	148
Të mos e përbuzim njëri-tjetrin.....	149
Mëshira e Zotit.....	151
Mënyra për t'iu kundërvënë agresionit kulturor.....	153
Ndihma e All'llahut.....	155
Faktorët e rritjes dhe përsosmërisë së njeriut nga pikëpamja e Kur'anit.....	157
Veçoritë e njeriut nga këndvështrimi i “nehxhul belaga” ...	158
Miqësitë sipërfaqësore.....	160
Zgjedhja e duhur dhe më e mirë.....	162
Plotësimi i dëshirave të nefsit.....	165
Rëndësia e përmendjes të Zotit.....	168
Madhështia e Kur'anit.....	171
Këshillimi.....	174
Indeksi i burimeve.....	178
Pasqyra e lëndës.....	180